

- ⊕ **Gastronomia:** La Garoinada de Palafrugell
- ⊕ **Festes:** La festa de la Calçotada de Valls
- ⊕ **Art i museus:** 30 anys de l'IVAM

ENTREVISTA ISONA PASSOLA

NIT DELS PREMIS GAUDÍ

**‘Som en el
punt més baix
de la història
audiovisual
en català’**

ENTREVISTA NÚRIA PUJOL MOIX METGESSA

**‘He volgut neutralitzar informacions
falses de l’1-0 com les de Borrell’**

El futur de la Crida: de la tensió amb el PDECat a les eleccions del maig

LA DADA D'EN JOE BREW Rufián, el millor polític a Twitter. Qui és el pitjor?

Avui, 26 de gener de 2019, **Jordi Cuixart i Jordi Sànchez** fa 467 dies que són a la presó, **Oriol Junqueras i Joaquim Forn** 450 i **Carme Forcadell, Dolors Bassa, Raül Romeva, Josep Rull i Jordi Turull** en fa 340

UXUE APAOLAZA, A LA RECERCA DEL PRESENT OBSCUR

MERCÈ IBARZ

L'escriptora Uxue
Apaolaza (Hernani, 1981).

GODALL EDICIONS

**L'escriptora basca publica
'Des que els nens diuen
mentides', un intens recull
de contes i instantànies
que et demanen tant com
t'ofereixen**

Escriure després de la lluita armada a Euskadi no és cap broma, no ho és enlloc. Nascuda el 1981 a Hernani, ciutat sotraguejada per les crisis industrials i econòmiques que l'han consumit des dels anys setanta, escenari durant anys de la droga més dura, laboratori de tantes guerres i lluites, el lloc que ha inspirat la novel·la que si res no hi posa remei serà el relat oficial dels anys de ploms bascos (no l'anomeno per no fer-ne més publicitat), Uxue Apaolaza tenia divuit anys quan les armes etarres van plegar. Una edat frontera entre el saber i el no saber, entre voler recordar i voler oblidar. Això traspua el llibre que ara ens arriba (Godall Edicions, en excel·lent traducció de Pau Joan Hernández), *Des que els nens diuen mentides*.

Llicenciada en història, columnista a la premsa basca, aquest primer llibre, del 2005, va ser publicat quan l'autora tenia vint-i-quatre anys, escrit doncs al final de l'adolescència. Sis anys més tard, el 2011 publica la novel·la *Mea culpa* (Elkar), que també estaria bé que alguna editorial ens la traduís. Interessa aquesta, diu la casa editora, 'novel·la valenta en la seva provocació i honestament despullada, que posa el dit a diferents

Hernani, a cinc quilòmetres de Donosti,
que vaig visitar un dia fosc i plujós del
1980, encara em ronda alguna nit amb
la brutícia descarnada del paisatge
industrial obrer i la droga

El títol del llibre no és el de cap dels relats
sinó del conjunt, la panoràmica que
l'autora traça

nafrés de la nostra societat i que incomodarà el lector en la seva reflexió políticament incorrecta, que li provocarà una reflexió pròpia. O, igual que la protagonista, Lur, espantada pel pes de la implicació social de les decisions individuals, buscarà silenci, un lloc on pugui ser innocent...’ La innocència, la innocència. Aquest pes, transmès en els contes de la mateixa manera despullada, és el miratge que persegueix l'autora en la seva recerca del present obscur, quan tantes coses del passat i d'ara mateix dels personatges no poden ser anomenades, ni per ells ni per ella.

Però ser innocent avui és perillós: que ho diguin els emigrants que moren a la mar, innocents i sacrificats. I això no obstant, la innocència continua perseguint la imaginació literària. Potser perquè a Euskadi, en tots els llocs on ha acabat mal que bé una guerra, declarada o no, sense reconeixement explícit de les malvestats del poder més fort, la culpabilitat s'ensenyoreix de la imaginació i els seus fantasmes. Hernani, a cinc quilòmetres de Donosti, que vaig visitar un dia fosc i plujós del 1980, encara em ronda alguna nit amb la brutícia descarnada del paisatge industrial obrer i la droga.

‘Des que els nens diuen mentides’ inclou contes i també instantànies, fotos escrites, panoràmiques que enfoquen el context dels relats que acompanyen. Apaolaza escriu en una de les millors tradicions narratives, la de no dir-ho tot i no pas per això embolcallar les frases i les imatges amb recursos poètics. És una decisió literària, artística, pertinent, ètica, potser la més poètica de totes. Per si en tenia cap dubte, resulta que aquest dijous mateix llegeixo que la [Societat de Ciències Aranzadi](#), institució de referència, [va lliurar](#) dimecres a l'Ajuntament d'Hernani l'informe *Vulneraciones de derechos humanos por motivación política sucedidas en Hernani entre 1960 y 2018*. No podem superar res del que ens ha passat si no ho reconeixem, ve a dir sobretot l'informe.

Les criatures sempre en diuen, de mentides, val més que en diguin: exerceixen així el dret de la imaginació de pensar el món, de fugir-ne, de construir-lo. Un gran llibre

Les persones que veu cada dia, se li acut a un altre dels seus personatges, són 'mig vives', 'mig mortes'

El llibre que ara tinc a les mans no va de la lluita armada, potser va sobretot del que l'envoltava: crisi industrial aferrissada, deler de droga i sexe dur, anestèsia comunitària i familiar. Dones fora de norma i homes perduts, necessàriament, atesa la persistència del món mascle basc, que és molta i ve emparada per les mares de tantíssimes generacions. Apaolaza em remet a Itxaro Borda, escriptora i cartera, creadora de la detectiva Zuberoa, rural, bisexual i amb problemes de comunicació. Però la Borda farà enguany els seixanta, i és d'Iparralde, a l'altra banda, la seva experiència històrica és tota una altra. Uxue Apaolaza ha de bregar amb un món similar i ben distint. 'Activista de la meva soledat', es reclama un dels seus personatges.

Mentre que la més gran, de formació francesa, ha bregat per dir les coses pel seu nom, l'humor i el surrealisme –de la vida quotidiana i de la militància etarra i sobretot el surrealisme de la història, més si ets una dona basca–, la jove afronta com parlar d'allò que la pròpia societat no pot encara anomenar. Totes dues esdevenen així universals, si és que l'adjectiu ens serveix. A mi sí, em serveix.

Llegir Uxue Apaolaza és llegir el present obscur. Les persones que veu cada dia, se li acut a un altre dels seus personatges, són 'mig vives', 'mig mortes'. Quines mentides diuen els nens? El títol del llibre no és el de cap dels relats sinó del conjunt, la panoràmica que l'autora traça. Les criatures sempre en diuen, de mentides, val més que en diguin: exerceixen així el dret de la imaginació de pensar el món, de fugir-ne, de construir-lo. Aquest llibre va del que ha passat des que l'autora té memòria i ús de raó, des de petita, des que deia mentides i en deia la seva colla d'innocents. Un gran llibre. 'Volia escriure una novel·la americana de por', es titula un dels relats. No cal, escrivint novel·les i contes bascos n'hi ha prou i força. ■■

LA TERCERA LENGUA

GRUP D'ESTUDI DE LENGÜES AMENAÇADES

«De la mateixa manera que a Catalunya hi ha una sensibilitat especial envers altres llengües minoritzades o amenaçades, en general els amazics entenen fàcilment la realitat catalana i hi empatitzen»

Quan al GELA vam començar a elaborar l'inventari de llengües parlades a Catalunya, ho vam fer amb la voluntat de fer evidents les llengües no oficials, minoritzades, amenaçades, presents al nostre país. Ja hem testimoniat més de tres-centes llengües, i només aquesta xifra, superior al nombre d'estats existents, ja ens parla de la diversitat sociolingüística de les llengües dels catalans als seus estats d'origen. Les darreres dècades hem avançat força, com a societat, en el coneixement d'aquesta nova realitat multilingüe, però aquest coneixement ha quedat circumscrit a àmbits específics o especialitzats, i no ha transcendit a la població general.

Com a mostra d'això, si plantegem a qualsevol quina deu ser la tercera llengua més parlada de Catalunya, després de català i castellà, l'esperable és que apareguin llengües grans com l'anglès, el xinès o l'àrab. Si expliquem que molt probablement, a manca de dades oficials, sigui l'amazic, el desconcert creixerà. Si esmentem el mot berber, pot haver-hi una identificació vaga i certa incredulitat. L'amazic és una d'aquestes llengües minoritzades parlades a casa nostra per un nombre important de persones, es calcula que entre 100.000 i 200.000. Potser caldria conèixer aquesta llengua i el seus parlants una mica millor.

Els amazics són la població original del nord de l'Àfrica i hi ha uns 30 milions de persones que són de llengua o cultura amaziga. Actualment, després de diferents ocupacions i assimilacions al llarg de la història, la població amaziga ocupa territoris discontinus del Marroc, Espanya (Melilla), Algèria, Tunísia, Mauritània, Líbia, Egipte, Burkina Faso, Mali i el Níger. Hi ha entre 20 i 30 milions de parlants en total, la major part dels quals són al Marroc i a Algèria; també n'hi ha molts a la diàspora, com els qui viuen a Catalunya. La llengua és anomenada tamazight pels seus parlants, tot i que sovint poden referir-s'hi amb el nom de la variant dialectal que parlen; el poble rep el nom d'imazighen, i el territori s'anomena Tamazgha. El terme 'berber' té el mateix origen que 'bàrbar', és a dir, que és una denominació aliena i despectiva.

L'amazic és una llengua minoritzada en tots els estats on es parla. Malgrat que ha rebut l'estatus de cooficialitat al Marroc (2011) i a Algèria (2016), l'àrab continua essent la llengua dominant i de prestigi. El 2001, es va crear al Marroc l'Institut Royal de la Culture Amazigue (IRCAM), amb l'objectiu de protegir i promoure la llengua i la cultura amazigues. Aquest Institut ha adoptat el tfinag, l'alfabet tradicional amazic, preservat pels tuaregs, per a escriure la llengua.

A Catalunya, la major part de les persones originàries del Marroc, la comunitat estatal més gran i més antiga amb presència al nostre país, provenen de zones amazigòfones. És per això que es pensa que és la tercera llengua més parlada. La major part prové de la zona del Rif i de l'Atlas. Les zones de més implantació a Catalunya són les comarques centrals i les gironines. Najat El Hachmi, Laila Karrouch i Asmaa Aouattah són escriptores catalanes d'origen amazic.

El Parlament de Catalunya va fer una resolució (la 1197/VI) en suport a la identitat, la llengua i la cultura del poble amazic l'any 2002. Posteriorment, es va crear la Casa Amaziga de Catalunya (CAC), una entitat 'que té la voluntat de ser el referent del poble amazic a Catalunya i punt de trobada entre la ciutadania amaziga i catalana'. El Departament d'Educació hi va signar un conveni el 2005 per a organitzar classes extraescolars de llengua amaziga dins el programa Llengües d'origen, que inclou altres llengües familiars o d'herència d'alumnes catalans. En la major part dels casos, el conveni se signa amb un consolat estatal; en aquest cas, com que és una llengua minoritzada, es va haver de fer amb una associació cultural. Encara que actualment es fan algunes classes de llengua amaziga, els darrers anys el programa s'ha vist força reduït. En el context d'aquests cursos, s'han creat diversos materials sobre l'amazic, com una *Gramàtica comparada amazic-català*, contes, unitats didàctiques i el *Diccionari català-amazic amazic-català*, elaborat per Carles Múrcia i Salem Zenia, publicat el 2016 i ara també disponible en línia.

De la mateixa manera que a Catalunya hi ha una sensibilitat especial envers altres llengües minoritzades o amenaçades, en general els amazics entenen fàcilment la realitat catalana i hi empatitzen. Com a mostra d'això trobem aquesta afirmació d'un tutor d'aula d'acollida dins el llibre *Les veus del professorat. L'ensenyament i la gestió de les llengües a secundària* (Bretxa et al, Barcelona, Horsori, 2017, p. 106): 'Els nanos que tenen l'amazic com a llengua materna tenen una situació semblant a la nostra [entre l'amazic i l'àrab], i això ha provocat una millor predisposició, certa simpatia, a aprendre la llengua i a utilitzar-la. [...] Actitud positiva i simpatia vers el català, perquè relacionen la situació amb l'amazic.' Seria convenient tenir present aquesta empatia i evitar invisibilitzar-los nosaltres en categories com marroquí, magrebí, àrab o, fins i tot, moro.

En àmbits especialitzats, com deia al començament, hi ha força activitat al voltant de l'amazic. Darrerament, Khalid

L'alfabet tfinag. WIKIMEDIA
COMMONS

A Catalunya, la major part de les persones originàries del Marroc, provenen de zones amazigòfones

Un '30 minuts' o un 'Sense ficció' que expliqués què passa al Rif i qui són els amazics seria crucial per a difondre aquesta realitat

Ansar, un investigador de l'IRCAM que feia una estada a Barcelona, va fer una conferència sobre l'estandardització de l'amazic a la Universitat de Barcelona. Estava interessat a conèixer l'experiència del Termcat en la creació de neologismes. També es fa un cicle de xerrades i conferències organitzat per la Casa Amaziga de Catalunya i el CIEMEN, 'Tamazga a les dues riberes de la Mediterrània' (del 22 de novembre al 17 de gener). Un dels actes del cicle parlava sobre el Hirak, la revolta popular al Rif encetada el 2016 com a conseqüència de la mort d'un jove venedor de peix, Mohcen Fikri, que va morir aixafat per un camió d'escombraries quan mirava de recuperar el peix que la policia li havia confiscat. Va ser l'espurna que va fer esclatar la indignació de la població, que va sortir massivament al carrer a protestar per la marginació econòmica de la regió i les mancances en serveis públics i infraestructures. Una de les demandes és un hospital públic amb una unitat oncològica, atès que el càncer hi té una incidència elevada per l'atac amb armes químiques que van patir als anys vint durant la Guerra del Rif, en què les forces combinades franco-espanyoles van llançar bombes de gas mostassa sobre la població. Una altra petició és aixecar la militarització de la regió, que es va establir per un decret reial als anys cinquanta.

La història del Rif i la de Catalunya han estat vinculades en el passat: la Guerra del Rif va ser un dels factors que van desencadenar la Setmana Tràgica (1909), per l'oposició que els soldats reservistes catalans fossin enviats al Rif a morir. Actualment també hi ha paral·lelismes: l'única resposta del Regne del Marroc a les protestes pacífiques ha estat la repressió, la detenció de centenars de persones i condemnes de vint anys de presó per als dirigents de la revolta, com ara Nasser Zefzafi. Com a catalans sabem com costa superar els entrebancs estatals per a explicar-nos al món, per a donar la nostra versió de les coses. I els amazics del Rif tenen les mateixes dificultats. Hi ha, a més, paral·lelismes importants entre les coses que passen en una banda i una altra: repressió extrema per haver-se manifestat, amb penes de presó duríssimes. Més enllà, potser caldria fer una reflexió sobre els criteris per a informar sobre què passa en un indret del món o un altre. Potser caldria tenir en compte els nous catalans i fer una atenció especial a allò que passa a les seves zones d'origen de manera habitual, perquè implicaria una visió inclusiva de la societat actual, que és diversa, i perquè seria una manera d'atraure aquests nous catalans cap als mitjans de comunicació del país. Tot i que aquesta reflexió es pot fer extensiva a tots els mitjans informatius, la televisió hi podria tenir un paper important, en aquesta tasca de difusió. Així, doncs, un '30 minuts' o un 'Sense ficció' que expliqués què passa al Rif i qui són els amazics seria crucial per a difondre aquesta realitat. I ben segur que molts amazics se'ls mirarien.

Mònica Barrieras és membre del Grup d'Estudi de Llengües Amençades (GELA) 📺

ARRIMADAS TÉ RAÓ

PERE MARTÍ

A Catalunya hi ha vint grups violents organitzats, però són d'extrema dreta, i Ciutadans i el PP ho silencien. ACN

A Catalunya hi ha vint grups violents organitzats, però són d'extrema dreta, i Ciutadans i el PP ho silencien * La UE menyprea el País Valencià i manté la importació de cítrics de Sudàfrica *** Incidents lingüístics amb el Banco Santander i Bankia al País Valencià i les Illes**

TEMA DEL DIA

Violència. La dirigent de Ciutadans fa molt de temps que denuncia que a Catalunya hi ha una situació de violència que trenca la convivència i causa una fractura social. Inés Arrimadas parla, fins i tot, de 'escamots' organitzats que van amenaçant la gent i es dediquen a alterar l'espai públic amb la seva propaganda. Doncs, té tota la raó. A Catalunya, hi ha una vintena de grups que han comès més de tres-cents agressions aquests últims dos anys. Però no són independentistes, com diu Ciutadans, sinó d'extrema dreta. Les dades són de l'Oficina de Drets Civils i Polítics, que dirigeix l'ex-membre de la CUP Adam Majó. La gran majoria d'aquests incidents ha passat a Barcelona (267 casos); a Girona hi ha hagut

quaranta reclamacions; a Tarragona, quinze; i tanca la llista Lleida, amb sis casos. A aquests caldria afegir els que hi ha hagut al País Valencià i a les Illes pel mateix motiu, però que no han estat comptabilitzats.

Majó ha presentat un informe sobre una situació que ja se sap, però que, una vegada recopilada, té una magnitud preocupant, sobretot per la manca de resposta policial i judicial que s'hi dona. L'informe explica que aquests grups s'organitzen de 'manera paramilitar' i se solen desplaçar fins a municipis i comarques de majoria social independentista amb la 'voluntat d'intimidat'. Solen ser grups neonazis o falangistes amb tics islamofòbics, misògins i masclistes. Tot

L'informe explica que aquests grups s'organitzen de 'manera paramilitar' i se solen desplaçar fins a municipis i comarques de majoria social independentista

L'experiència demostra que els cossos de seguretat de l'estat i la judicatura miren cap a una altra banda quan es cometen agressions ultres

i que les seves actuacions, fins ara, han estat de baixa intensitat, poden arribar a ocasionar problemes greus. 'La ultradreta comença amenaçant, pintant, increpant, i acaba matant', ha lamentat Majó, que ha recordat el cas de Guillem Agulló, assassinat per l'extrema dreta el 1993.

Amb aquestes dades a la mà, caldria esperar de Ciutadans i també del PP una rectificació pública de les seves acusacions, però això no passarà, perquè el relat que fan aquests dos partits sobre Catalunya es basa en la mentida i la manipulació de la realitat. També hi hauria d'haver una reacció policial i judicial per a donar resposta a aquesta amenaça, però tampoc no hi serà. L'experiència

demostra que els cossos de seguretat de l'estat i la judicatura miren cap a una altra banda quan es cometen agressions ultres. O no hi ha detencions o, quan n'hi ha, les fan els Mossos d'Esquadra. Però quan els porten a instàncies judicials, surten al cap de poca estona i normalment sense càrrecs. Com denuncia Majó, hi ha una barreja de 'silenci i desatenció' respecte de les agressions ultres que es cometen al Principat.

La responsabilitat de les forces de seguretat de l'estat a Catalunya és en mans de la delegada del govern espanyol, Teresa Cunillera, que està molt preocupada perquè els guàrdies civils aprenquin català però no perquè posin fre a aquests excessos ultres. La seva policia no solament no persegueix els escamots ultres sinó que, darrerament, es dedica a detenir víctimes d'aquestes accions sense ordre judicial, com el batlle de Verges, una de les viles més castigades per la violència espanyolista. Com que Cunillera va trobar adequada a la llei aquesta actuació, les possibilitats que la delegada actuï contra els escamots d'extrema dreta són més difícils que no pas que un guàrdia civil aprovi el nivell C2 de català. Només queden els Mossos d'Esquadra que, com a responsables de la seguretat ciutadana, són els qui han de parar els peus als ultres. Estic segur que ho poden fer amb més intensitat, encara que després la justícia espanyola no estigui a l'altura del seu eficaç treball policial. Una justícia que considera terrorisme obrir peatges però és cega davant els escamots d'extrema dreta.

MÉS QÜESTIONS

La Unió Europea menysprea el País Valencià i manté la importació de cítrics de Sudàfrica. Decepció i indignació. Aquest era el resum de les reunions que han mantingut a Brussel·les entitats citrícoles. La delegació valenciana va tornar indignada perquè la Unió Europea no aplicarà cap clàusula de salvaguarda i, a sobre, continuarà important taronges de Sudàfrica. Les organitzacions agràries Unió de Llaureadors, AVA-Asaja i coope-

ratives tornen especialment enfadades de Brussel·les pel desconeixement del comissari d'Agricultura, Phil Hoogan, del camp valencià. Acusen la Comissió Europea de no voler entendre la crisi citrícola quan dóna la culpa a circumstàncies internes de les zones productores valencianes i retreuen al comissari que sigui incapaç de fer autocrítica. Durant les reunions, que també es van fer al Parlament Europeu, no van trobar resposta ni cap compromís de l'executiu comunitari davant els greus problemes per als citricultors valencians durant aquesta campanya per la invasió de productes de països tercers com Sudàfrica, que té un acord comercial preferent amb la UE per a exportar els seus cítrics. La consellera d'Agricultura, Elena Cebrian, que també formava part de la comitiva, va reclamar a la Comissió que fos sensible a la crisi del sector i que hi hagués més coordinació i control al voltant de les importacions 'per a evitar riscos fitosanitaris'. Amb un to més optimista que les organitzacions agràries, va explicar que la reunió obria 'vies de futur' per al sector citrícola valencià. Però, de moment, no hi haurà ni controls ni clàusula de salvaguarda.

El Consell defensa la llei del plurilingüisme després de les amenaces de Casado. El president del PP espanyol, Pablo Casado, ha presentat una proposició de llei al congrés perquè sigui l'estat, i no pas les comunitats autònomes, que decideixi el percentatge d'hores lectives que s'han d'impartir a les autonomies amb dues llengües cooficials. Arran d'aquest intent recentralitzador, la vicepresidenta de la Generalitat, Mónica Oltra, ha recordat a Casado que la llei en vigor, la de plurilingüisme, s'ajustava als paràmetres lingüístics fixats pel Tribunal Suprem. 'En la llei que hem aprovat consta que s'imparteixi com a mínim un 25% de castellà i un 25% de valencià. No sé si per a Casado el Suprem no és l'estat o si proposa una abolició de les autonomies', ha etzibat Oltra, qui ha recordat que les competències en matèria d'educació corresponien a les autonomies. Respecte

Virginia Woolf. ARXIU

a l'incident que va patir a Fitur, la també consellera d'Igualtat veu preocupant que en una fira internacional 'on es parlen més de cent llengües s'impedeixi parlar valencià'. Arran d'aquest incident, i també del fet que la llengua torna a ser una eina de pre-campanya del PP i Ciutadans, Oltra ha demanat 'una reflexió col·lectiva des de la serenitat davant la permanent crispació i l'ús de la llengua com una eina partidista'.

El govern espanyol preveu destinar 21,7 milions a pal·liar els danys de les inundacions al Llevant de Mallorca i aprova beneficis fiscals. El govern espanyol ha aprovat el decret de mesures urgents per a pal·liar els danys causats per temporals i altres situacions catastròfiques, el qual preveu destinar 21,7 milions d'euros a projectes per a reparar o restituir infraestructures afectades per les inundacions de l'octubre passat al Llevant de Mallorca. A més d'aquests ajuts, el consell de ministres espanyol ha aprovat una bateria de beneficis fiscals i mesures laborals i de seguretat social per a ajudar empreses i particulars dam-

nificats, el cost de les quals encara s'ha de quantificar, segons que ha informat la delegada del govern espanyol a les Illes, Rosario Sánchez.

Incidents lingüístics amb el Banco Santander i Bankia al País Valencià i les Illes. El 28 de desembre de 2018, uns clients van anar a la sucursal del Banco Santander del carrer del Marqués de Campo, a Dénia, a pagar-hi un rebut. Es van expressar en català i un dels gestors els va dir que li parlessin en castellà. És a dir, volia impedir-los el dret de parlar en la seva llengua. Quan, el 31 de desembre, van tornar a la mateixa sucursal bancària, el gestor va continuar amb les seves consignes ideològiques: 'L'idioma oficial és el castellà i no els podem atendre en valencià.' La Plataforma per la Llengua denuncia que això atempta contra l'oficialitat del català i els drets lingüístics de tots els ciutadans a fer-lo servir, oralment i per escrit, tant en les relacions privades com amb l'administració pública. D'altra banda, en la mateixa línia, la més que qüestionable conversió de Sa Nostra en Bankia ha

resultat catastròfica en molts aspectes. També des del punt de vista dels drets lingüístics. Alguns clients de l'entitat financera han fet públiques queixes perquè Bankia es nega a emetre certificats en català a Mallorca.

LA XIFRA

1.066 ferits va causar la policia espanyola durant el referèndum del Primer d'Octubre. Són dades d'un informe de la metgessa Núria Pujol-Moix, professora emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona i investigadora de l'Institut de Recerca de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona. Un report exhaustiu, fruit de més d'un any de recerca, que us oferim en exclusiva a VilaWeb. Una xifra que desmenteix tant els polítics com els jutges que l'han negada.

TAL DIA COM AVUI

El 25 de gener de 1882, va néixer Virginia Woolf, escriptora britànica, una de les més destacades figures del modernisme literari del segle XX. Autora d'obres com *La senyora Dalloway* i *Una habitació pròpia*.

ISONA PASSOLA

‘Som en el punt més baix de la història audiovisual en català’

Entrevista a la presidenta de l'Acadèmia del Cinema Català, que demà fa l'onzena gala dels premis Gaudí

ALBERT SALAMÉ

JOSEP REXACH FUMANYA

Visitem Isona Passola a la seu de la seva productora, Massa d'or. La notem nerviosa, i així es desprèn en algunes respostes. Normal, d'ací a poques hores es fa la gala dels premis Gaudí de l'Acadèmia del Cinema Català, i ella n'és la presidenta. Volem saber com Isona Passola, impulso-

ra dels grans èxits del cinema dels darrers anys, com *Incerta glòria* i *Pa negre*, palpa l'estat de salut del cinema català. És molt crítica perquè TV3 no actua com a motor audiovisual i la Generalitat no aporta prou diners. 'Presidència i Economia han de tenir clar que, si no hi ha audiovisual, aquest país és incomplet', alerta. Però no

tot és negatiu, valora molt positivament la consolidació dels premis Gaudí, que no tan sols han unificat la professió, sinó que 'han consolidat la marca del cinema català com un cinema important'.

—El balanç del 2017 va ser dolent per al cinema català, amb només quaran-

Un país sense audiovisual no és un país, i avui dia no ho som

Som un país centralista: si vols cultura, has d'anar a l'Eixample

ta-nou produccions fetes a Catalunya, setze menys que el 2016. Per què aquest retrocés?

—No s'ha de pensar mai en la quantitat de pel·lícules, perquè potser en produïm més no que ens pertoquen pel nombre d'habitants i per la dimensió del país. Si ens comparem amb Dinamarca, que és un lloc on la cinematografia funciona, que va fantàstic i que té una llengua que encara parla menys gent que nosaltres, fan menys pel·lícules que nosaltres. Passa que nosaltres, amb el finançament precari que tenim, en fem moltes de petites. I aquesta és una de les característiques del cinema català que hem de canviar. És a dir, va molt bé que la gent jove comenci amb pel·lícules petites, però no que persones molt bregades facin pel·lícules que no arribin al mig milió d'euros.

—Què entenem per films petits? Els que no arriben a les sales d'exhibició?

—Sí, pressupostos que no tenen estàndards europeus i que molts arriben d'una manera precària a les sales, o no hi arriben. Per això no és tan important calcular el nombre de pel·lícules com el nivell que tenen i la projecció que poden tenir.

—Al final, el problema sempre són els diners.

—El problema del cinema és el finançament. Tu escrius una novel·la a l'ordinador, però finançar una pel·lícula és molt car. Ara bé, al mercat hi ha diners per a fer-ho. El problema és que has de partir del teu país una mica reforçat per anar a fora a buscar-los. I sobretot, si vols que et respectin la idiosincràsia dels teus projectes. És a dir, la idea d'Europa és que les cultures siguin molt autèntiques, per petites que siguin. Anem cap a la diversitat. La nostra llengua és la traducció i la nostra cultura és la diversitat. Cal contribuir a aquesta diversitat amb uns estàndards europeus. I si pot ser, en català, perquè nosaltres filmem en català, en castellà, en francès i en anglès, però si pot ser, en català.

—TV3 té el mandat parlamentari de ser el motor audiovisual, però l'anterior director, Jaume Peral, reconeixia que ara mateix no ho era pas. Hi esteu d'acord, suposo.

—Ho ha deixat de ser de forma absoluta. Però tenen dos mandats que no compleixen. Un és ser el motor de l'audiovisual, com ho havia estat temps enrere, sobretot en el documental, i arribant a fer pel·lícules d'una certa qualitat d'acord amb l'Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC). Però aquesta locomotora és en via morta. L'estructura de TV3 s'ha de modificar, perquè és antiga, molt feixuga i no respon a la televisió de futur, transmèdia, de multipantalla. Té una estructura molt forta de personal que s'ha de resoldre d'una vegada. Amb l'excusa que s'ha de resoldre això, han deixat de posar diners en la ficció i en el documental. Presidència i la Conselleria d'Economia han de tenir clar que, si no hi ha audiovisual, aquest país és incomplet.

—És una carta de presentació brutal, certament.

—A més, si vas a Canes amb una bona pel·lícula o fas una bona sèrie i la vens a les plataformes, el país agafa una altra dimensió. Passes a existir. Un país sense audiovisual no és un país. I avui dia, no és un país. Vivim una paradoxa terrible. És com si llegíssim la Rodoreda i el Monzó en castellà. Tot allò que veiem i que ens concerneix per temàtiques, ho veiem en castellà o en anglès. I els joves: penseu que un 71% dels nostres joves entre 12 i 17 anys veuen material audiovisual cada dia. Si no tens un material audiovisual propi, del teu país, vas perdent el tren de la teva cultura i també de la teva joventut.

—Però aquests darrers anys TV3 ha produït sèries que han tingut molt ressò.

—No, últimament, no. *Merlí*, el 2013. Si no hi ha diners, com volem que es produeixin sèries?

—D'acord, però TV3 no canviarà d'avui per demà. Ni a curt termini, sembla. Què reclameu al govern, doncs?

—TV3 ha de canviar el model, però men-

S'ha fet la immersió lingüística i després s'ha deixat la gent en pilotes

ALBERT SALAMÉ

tre no el canvien perquè té una estructura molt inflada, amb milers de persones, el govern ha de continuar donant unes partides perquè no caigui ni la ficció, ni l'animació, ni el documentari. Tenim un 0,7% del pressupost dedicat a la cultura, i no em faran creure que si prioritzéssim i entenguéssim la importància que té la cultura, no podrien arribar al 2%. I el 2% seria una cosa correcta, perquè hi ha altres països que hi dediquen molt més.

—**I quin mandat més té, TV3?**

—Ha de normalitzar lingüísticament. Ha de produir ficció i documentaris, perquè quan la gent rep diners de TV3, es filma en català. Però amb l'excusa que TV3 està envellida, ni és el motor audiovisual ni impulsa la normalització. Quan TV3 ha caigut, els productors catalans han anat a Antena 3 i Telecinco.

—**Per això les produccions catalanes més importants són en castellà.**

—Sí. De manera que ens hem trobat en el punt més baix de la nostra història audiovisual de producció normalitzada en català. I tot això, en un moment

que es consumeix més audiovisual que mai, i per més llocs que mai. Per això, Economia ha de donar unes partides per a continuar garantint un audiovisual propi, perquè si no, perdem els joves i la llengua pel camí. El govern no s'ha pres seriosament la normalització. S'ha fet la immersió lingüística i després s'ha deixat la gent en pilotes. No s'ha donat accés a la cultura diversa, i tu pots anar al teatre en català, llegir en català, pots escoltar música en català. Però vas al cinema i no veus el català enlloc. Al terreny per on més gent accedeix a la cultura, la normalització no hi ha entrat.

—**És un mite fals que a una producció en castellà se li obriran més portes i tindrà més ressò?**

—Això no m'ho digueu, a mi, perquè amb les meves produccions he arribat llunyíssim.

—**Jo només demano si és un mite fals.**

—Amb *Pa negre* vam vendre més DVD que *Harry Potter*! Us el desmunto amb l'experiència personal. I una cosa que la gent oblidava molt sovint és que tenim

un mercat més ampli que Catalunya. Al País Valencià, amb *Pa negre*, vam recaptar com bojos. I a les Illes també. L'àrea cultural catalana va respondre massivament a una pel·lícula que parlava de coses que els concernien i en la llengua que els concernia. I quan vaig vendre *Incerta glòria* no em van preguntar mai la llengua amb què l'havíem filmada. I la vaig vendre molt bé, eh? Només van veure tres minuts i van dir 'meva'. Si la pel·lícula que fas és bona, va a tot al món, i si és una sèrie, encara més. Els qui diuen això és que no ho han provat. Al revés, totes les cultures tenen un públic de proximitat i es fan seva la pel·lícula, de manera que si filmes en català i és una bona pel·lícula, funciona com una bomba de rellotgeria. A França, hi ha un 45% de gent que va a veure cinema francès. A Dinamarca, no us ho explico.

—**És un complex molt català.**

—Sí, un complex ridícul. Mireu *Borgen*. Una producció danesa, en danès, de política danesa, sobre les relacions entre els mitjans de comunicació danesos i els polítics danesos. I és una de les sèries

més vistes de la història. A algú li va molestar que estigués en danès? A algú li va molestar que tractés sobre la política danesa? No. Era bona i prou.

—Què fem amb les sales d'exhibició? La llei del cinema aprovada el 2010 diu que el 50% de les còpies que s'exhibeixen han de ser doblades al català, tret dels films europeus i espanyols. Es compleix? A mi no m'ho sembla.

—No s'ha complert mai, home.

—I no es preveien sancions?

—És un tema molt complicat. Primer: les sales han canviat. Hi ha molta gent que va al cinema, però hi ha menys pel·lícules. Per tant, més concentració. Així i tot, si es volen doblar el 50% de les pel·lícules al català, calen molts diners. Si és que s'han de gastar en doblatge. Perquè jo entenc que es doblin les pel·lícules infantils, però que hàgim de doblar el 50% de les pel·lícules que es fan en castellà? Perdoneu, poseu diners per a filmar en català. Aquesta llei era pensada per a unes perspectives econòmiques del moment. S'ha d'adaptar. A més, a Barcelona hi ha un 50% de sales que fan cinema en versió original. Quan es va fer aquesta llei, només hi havia els Verdi i els Renoir, si és que hi eren.

—I els cinemes Texas, de Ventura Pons.

—Sí, és una experiència molt interessant. Preus molt reduïts i ofereix pel·lícules recents en català. Arrasa. Aquest model d'en Ventura Pons hauria de ser una xarxa per tot Catalunya.

—Tornant als diners breument. A banda de la manca de finançament de Cultura i TV3, el Tribunal Constitucional va tornar la taxa audiovisual a les operadores d'internet, que permetia de recaptar molts milions. Es calculava que dos de cada tres euros invertits en producció audiovisual catalana venien d'aquesta taxa. S'ha 'posat les piles', la consellera Laura Borràs, com li va demanar?

—Sobre aquesta taxa, l'estat espanyol —que li ha anat molt bé per al seu cinema— en lloc de copiar-la, la va tombar.

ALBERT SALAMÉ

Si s'aproveïssin els pressupostos catalans, tenim garantida una partida per a continuar garantint el flux que generava aquesta taxa. Però necessitem que s'aprovin els pressupostos, perquè si no, entre la televisió i sense aquests diners, perdem l'onada de la modernitat.

—Això vol dir que s'han posat les piles?

—Se les han posades. Però, si el pressupost no s'aprova, no se les hauran posades, perquè ens quedarem sense taxa i sense televisió. A més, el ministeri tenia una cosa que es deia el *fondillo*, que era per a donar suport a les llengües de l'estat que no eren l'espanyola. Aquest *fondillo*, previst per llei des del 2012, no es paga. És a dir, que una altra entrada de l'ICEC que era molt important per a la normalització lingüística i que s'havia batallat molt, no ens arriba.

—Per què creieu que el polític retalla en cultura abans que en cap altre àmbit?

Presidència i Economia han de tenir clar que si no hi ha audiovisual, aquest país és incomplet

—El polític ignorant i que vol fomentar la ignorància retalla en cultura. La gran retallada en cultura ha vingut amb els governs més retrògrads de l'estat espanyol. A Catalunya, on no hem tingut tants retrògrads, però déu n'hi do, hi ha hagut pa a l'ull amb la cultura. Amb la tradició cultural que teníem, amb aquesta societat civil que ha mantingut la cultura al marge, de cop, hem perdut el carro. I ens hem oblidat d'una cosa importantíssima, que és que la cultura és una eina de cohesió social impressionant, com la llengua. I ens hem oblidat d'una altra cosa importantíssima, que la cultura és un motor d'ascensor social enorme.

—En la igualtat d'oportunitats que dieu, també s'ha de dir que no hi ha la mateixa oferta cultural a Barcelona que a Manresa.

—Sí, tenim molt malament el territori, s'ha abandonat. S'ha fet una política de centralisme barceloní. Si vols cultura, has d'anar a l'Eixample. I una cosa que em sembla més greu, la desatenció del cinturó, l'àrea metropolitana, a la qual s'ha desposseït de cultura i s'hi ha invertit poc. Només se n'han preocupat els ajuntaments, però no la Generalitat. Els ajuntaments han suplert la Generalitat, però això no és suficient.

—Se n'ha sentit a parlar molt poc: quines referències teniu del ministre de Cultura espanyol, José Guirao?

—Sembla que és una persona dialogant. Vindrà a la gala dels premis Gaudí.

—Ah, sí?

—Sí. Als Gaudí vol venir tothom, tu. Avui em deien que a la gent li agrada venir perquè és un bon espectacle. És veritat que són unes gales molt agradables. Recordo que un any em van trucar i em van dir: 'Bé, hem tingut una reunió del govern i tothom volia venir. Hem obligat gent a renunciar.' No volen venir només perquè hi ha càmeres, també perquè l'audiovisual es considera que és un puntal d'un estat que funciona. I la gala és la màxima expressió. Hi volen

ser, això sí, però després no actuen en conseqüència.

—Els Gaudí ja han superat la dècada. Demà se'n fa l'onzena gala. Si fem balanç, per a què han servit?

—La gent que hi entén ens diu que hem consolidat la marca del cinema català, que estava molt deteriorada i que s'associava a pel·lícules molt petites, molt difícils. Tenir una acadèmia pròpia i fer uns premis anuals ha consolidat la marca i l'ha associada al prestigi. Per això insistim tant que les gales han de ser potents i boniques. La marca del cinema català l'hem consolidada com un cinema important. Després, hem passat a formar part de l'Acadèmia de Cinema Europeu. Som l'única acadèmia sense estat que hi és. Entre més coses, perquè tenim llengua pròpia. I per tant, participem d'aquesta dinàmica d'esperonament de la diversitat europea filmant en totes les llengües, per petites que siguin, i que ens marca en Wim Wenders, el president de l'acadèmia. 'Traduiu, traduiu, però no renuncieu a les llengües', ens diu. I també ha servit per a fer xarxa entre els professionals. Va ser una gran idea d'en Joel Joan, jo sempre li ho reconeixeré.

—Us queda corda com a presidenta? O crema molt?

—És molt dur, ho reconec. És el setè any, i encara me'n queda un. Portar el timó és molt dur. El verb fer, que m'encanta, comporta que rebis crítiques. També he de dir que rebo molts elogis i em sento amb un suport enorme de la professió. Però bé, dones la cara tota l'estona pel mateix. I ser als mitjans, demostrar que existim i reivindicar allò que ens cal per a ser una cinematografia normal, és una batalla duríssima. Ara, també hem aconseguit èxits, com consolidar la marca, arribar a cinc-cents membres de l'acadèmia, fer cinema pel territori, fem cursos de reciclatge... No som una acadèmia normal, que només fa una gala a l'any, és clar. Tenim tantes necessitats que les hem d'anar cobrint. Sí, cansa, però com que hi ha resultats, compensa. ■

Si no tens un material audiovisual del teu país, perds

El govern no s'ha pres seriosament la normalització del cinema català

NÚRIA PUJOL MOIX

‘He volgut neutralitzar informacions falses de l’1-O com les de Borrell’

Entrevista a la metgessa i professora que ha publicat una investigació científica detallada sobre els ferits per la brutalitat de la policia

JOSEP CASULLERAS NUALART

Núria Pujol Moix i tot un grup de gent gran que havien anat a votar el Primer d'Octubre del 2017 al referèndum d'autodeterminació de Catalunya es van arraulir en un racó del col·legi Mas Casanovas del Guinardó quan van veure la irrupció de desenes i desenes d'agents de la policia espanyola uniformats per a requisar violentament les urnes. Allà hi va haver un ferit. Ella, i la gent que l'acompanyava, van passar molta por. I quan va arribar a casa i va veure les imatges de la violència policíaca contra els votants a molts altres col·legis, es va adonar que entre els qui rebien els cops de porra i les empentes hi havia molta gent gran. Va voler saber quants d'ells havien estat ferits, i els dies posteriors a l'1-O no va tenir manera d'obtenir-ne una dada acurada. El 19 d'octubre, es va publicar l'informe de la Generalitat, però hi havia dades que no hi apareixien. Això la va moure, com a metgessa jubilada, investigadora i professora emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona, a provar d'obtenir les dades detallades i rigoroses de tota la gent que va ser ferida pels agents, i quina mena de ferides van tenir. L'aplicació del 155 li va dificultar l'obtenció de dades del Departament de Salut, però finalment les ha pogudes recollir i contrastar, i les presenta en aquesta investigació científica inèdita sobre els ferits de l'1-O que ha publicat a VilaWeb.

Aquesta recerca de Pujol Moix permet de comprovar, amb dades a la mà, el nivell d'acarnissament dels agents contra la ciutadania i la vulneració flagrant dels protocols d'actuació europeus dels cossos antiavalots. En parla en aquesta entrevista.

—Us va decidir a investigar les dades dels ferits de l'1-O arran de l'experiència que va tenir aquell dia.

—Sí, el Primer d'Octubre jo era en un col·legi en què van entrar un centenar de policies uniformats, amb casc i viseres tapant-los la cara, cosa que em va fer molta impressió. Allà van pegar una persona, i a la gent gran que hi érem ens

Cada dia seguia les notícies a veure si deien quanta gent gran havien agredit, però la notícia no apareixia

Que es pegui a la cara d'una persona denota acarnissament

van deixar tranquils. Però després vaig veure, en les imatges d'altres col·legis, que havien pegat molta gent gran. I potser perquè jo sóc una persona gran allò em va impactar molt. Cada dia seguia les notícies a veure si deien quanta gent gran havien agredit, però la notícia no apareixia. L'informe del Servei Català de la Salut deia, per exemple, que havien ferit tretze persones de més de 79 anys, però no deia quantes n'hi havia de més de 65 anys. I em vaig començar a moure per mirar d'aclarir més detalls sobre les edats i altres característiques dels ferits. A més, l'informe no feia una partició gaire detallada de les ferides físiques i d'altres agressions causades per l'impacte emocional de la situació. I vaig pensar com m'ho hauria de fer per aconseguir aquestes dades. El desembre del 2017, vaig aconseguir parlar amb el president del Col·legi de Metges, el doctor Jaume Padrós. Li vaig dir que volia fer aquest treball, i li va semblar molt interessant.

—A més, hi va arribar a haver acusacions contra metges que van atendre ferits.

—Sí, especialment posaven en dubte l'ètica dels metges. Em va dir que em contactaria el director del Servei Català de la Salut. I al cap d'uns dies, em van convocar a una reunió amb el subdirector, Josep Maria Argimon. Em va agrair que volgués fer aquest treball, em va donar una còpia de l'informe que ja havia sortit publicat i em va dir que demanés informació sobre els dubtes que tingués. Jo volia accedir a la base de dades, perquè amb criteri mèdic podria interpretar millor les diagnòstics, però em van dir que allò no podia ser. Uns dies després, com que em faltaven concrecions sobre l'informe i moltes dades noves, em van posar en contacte amb una persona del departament, i ens vam anar reunint periòdicament fins al febrer del 2018. Aleshores vaig observar que allà on posava 'policontusionats', n'hi havia 413, i que la suma de diagnòstics era igual a la suma de persones. Vaig veure que allò no podia ser, perquè hi havia persones que havien tingut més d'una ferida. Em van dir que els qui havien tingut més d'una diagnòstic els havien posat en aquell apartat,

i els vaig respondre que això ho havien d'aclarir, perquè si no sabíem què tenien gairebé la meitat de ferits, no era correcte publicar el treball.

—Cercàveu el màxim rigor.

—És clar. Si jo faig un treball científic sobre mil persones i dic que n'hi ha quatre-centes que no sé què tenen, doncs només puc parlar de sis-centes persones. Però això no ho podia fer, perquè n'hi va haver 1.066, de ferits, i era aquesta xifra que havíem de comprovar.

—Però enmig de la vostra cerca va arribar el 155.

—Sí, i quan vaig demanar que em donessin les dades que faltaven, vaig notar que la Generalitat m'anava donant excuses: és que tenim molta feina, això no sé si t'ho podrem donar... I va arribar l'estiu. I encara anava veient per televisió notícies que acusaven els metges d'haver inflat les diagnòstics, que si les imatges dels ferits eren falses. I vaig pensar a tornar a parlar amb el meu contacte del Servei Català de la Salut, que era molt receptiu, tot i que l'havien canviat de departament. I ell, amb feina i paciència, va anar recollint del registre centralitzat totes les dades que faltaven. Fins que vam arribar al desembre del 2018. Encara tenia uns dubtes sobre alguns malalts que no sabíem si estaven repetits o no. I fins a aquest gener no m'ho van aclarir.

—De tota aquesta informació recollida, què us ha impactat més?

—Per exemple, la quantitat de traumatismes cranioencefàlics. Vol dir que van pegar amb molta força, o que la persona va rebre una sacseig violent. Una cosa és un cop al cap, una contusió, i una altra cosa és que el cervell hagi patit per culpa del cop. Això em va impactar molt, perquè no em pensava que n'hi hagués tants: em pensava que eren ferides al cap que sagnaven però no creia que el nombre de traumatismes afectant el cervell fos tan elevat, trenta-quatre. I una altra cosa són les ferides a la cara, que n'hi ha seixanta-cinc. Que es pegui a la cara d'una persona denota acarnissament.

—I contravé els protocols d'actuació policiala.

—Sí. Vol dir que tens una persona de cara, i vas i li pegues a l'ull, al nas. Això em va impactar, i aquests detalls no sortien a l'informe inicial. També em va impactar que hi hagués molta gent amb lesions múltiples i en llocs diferents.

—Hi va haver gent gran ferida, i també una menor d'edat.

—Sí, una nena de 12 anys que va patir una contusió, un cop. I un altre nen va patir un desmai. I de gent gran, de persones de més de seixanta-cinc anys, n'hi ha setanta-vuit.

—Hi va haver molts casos d'afectats per impacte psicològic.

—Quan es parla de persones amb impacte emocional es tendeix a dir que es van posar nervioses, que van tenir ansietat... De les setanta-sis persones afectades per impacte emocional, amb afectacions psicològiques pures només n'hi ha nou. La resta tenien trastorns mixts, com l'ansietat i l'angoixa, que causen taquicàrdia, dispnea, símptomes físics. Però és que hi va haver trastorns orgànics per impacte emocional: gent amb hipertensió, arítmia, desmai... El darrer és un trastorn físic, perquè vol dir que la sang no arriba al cap, hi ha un coll·lapse de la circulació, caus a terra. L'home que va patir l'infart és un exemple greu dins aquesta categoria de trastorns per impacte emocional. Per tant, no els hem de menystenir.

—A part d'aquests més de mil ferits, la xifra d'afectats per les càrregues de l'1-O és molt més alta, pels símptomes d'estrès i d'angoixa que va tenir molta gent que no necessàriament era als col·legis.

—Sí. I l'estrès posttraumàtic dels afectats també es pot haver presentat després. O tenir una durada llarga. I molta gent que va tenir angoixa no es va visitar, perquè va pensar que era normal. Per exemple, quan vaig veure la policia al meu col·legi, tota la gent gran que hi érem ens vam asseure en un racó. Però una dona que va veure com pegaven un noi que hi havia

a la porta de la sala de votació, va venir desencaixada i plorosa, i segurament ella no es va anar a visitar, com tants altres amb trastorns psicològics que tampoc no ho van fer. Però també era una afectada.

—Si fem cercles concèntrics des dels afectats directament als afectats més indirectament, hi ha milers de persones afectades aquell dia, per impacte emocional o per estrès psicològic.

—Sí, familiars, coneguts i amics dels ferits, però també espectadors, gent que va veure les imatges des de casa. I una de les preguntes que em faig al final és: per què van fer tant de mal si l'objectiu era endur-se les urnes?

—En què penseu que pot ajudar aquest estudi?

—Considero que els reculls d'imatges, les descripcions individuals dels ferits, per exemple a les denúncies, i aquest estudi són complementaris. Aquí es dona una visió de conjunt, amb dades quantitatives i qualitatives, de què va passar, quanta gent va ser ferida, quanta gent van atendre. I, d'aquesta manera, es pot tenir una idea global de l'abast dels efectes sobre les persones de les càrregues policials. Pot ser útil per a neutralitzar les informacions no solament esbiaixades sinó directament falses sobre els ferits de l'1-O; declaracions com les del ministre Borrell i d'Isabel Celaá. I també penso que serveix per a defensar la professionalitat i l'ètica dels metges. Com a metge, sé que quan visito un pacient i obro la seva fitxa i hi escric la informació de la visita, una vegada 'deso' l'escrit ja no el puc canviar. Imaginem que el malalt em diu que ha caigut i li fa mal la cama dreta, i després diu, ai no, que era l'esquerra, doncs he d'obrir una altra visita i dir que la informació d'abans era equivocada. Insinuar que els metges han falsejat les dades voldria dir que les informacions falses van ser generalitzades, perquè des del registre centralitzat les dades ja no es poden canviar. Per això hi ha informacions que no hi són, perquè la gent anava de pressa, n'hi havia que atenien allà mateix els ferits. ■■

L'home que va patir l'infart és un exemple greu dins aquesta categoria de trastorns per impacte emocional

Insinuar que els metges han falsejat les dades voldria dir que les informacions falses van ser generalitzades

Rufián, el millor polític a Twitter. Qui és el pitjor?

La dada XL'analista de dades Joe Brew revela quins són els piulets de més impacte, i els de menys, dels dirigents polítics

JOE BREW

L'any 2017, el periodista Luke O'Neil va escriure un article a la revista Esquire titulat 'Com podeu saber si heu enviat un piulet horrible'. O'Neil augmentava que la proporció entre respostes i repiulets és l'índex perfecte per a mesurar com és de dolent un piulet. Com més alta sigui la proporció, pitjor és el piulet. Quan un polític escriu un missatge particularment ofensiu o estúpid, molt poca gent el repiula, però molta hi contesta.

Five Thirty Eight, un grup de periodisme de dades dels Estats Units, va fer una anàlisi de la proporció a Twitter dels polítics nord-americans a final del 2017. Van mostrar que, en contra del pensament popular, hi ha po-

lítics nord-americans encara més ineptes a Twitter que no pas Donald Trump. Díficil de creure, però cert.

Vegem com és aquesta proporció en els polítics catalans i espanyols.

La pregunta

Quins són els pitjors piulets i piuladors de Catalunya i l'estat espanyol?

El mètode

Hem recopilat piulets de 57 polítics coneguts de Catalunya i l'estat espanyol, i hem calculat la proporció resposta-repiulet de cadascun, a més d'altres estadístiques. Hem analitzat piulets entre el 2016 i el 2018, deixant de banda aquells que tenien menys de deu interaccions.

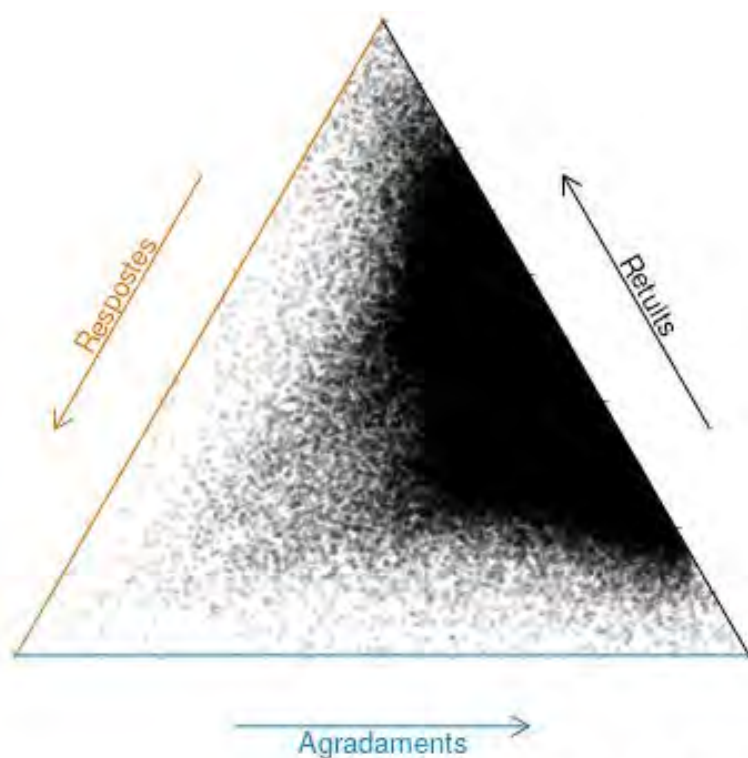
Els resultats

Vegeu a l'esquerra un diagrama ternari que mostra la relació entre respostes, repiulets i m'agrades. Cada punt és un piulet de cadascun dels 57 polítics (per tant, 277.257 punts). Un piulet ben rebut se situa a l'extrem superior-dret. Un piulet amb una resposta pobra se situa a la part inferior-esquerra.

La majoria dels piulets tenen una bona rebuda. És a dir, tenen una proporció baixa de respostes i repiulets. De fet, dels 277.257 piulets examinats, tan sols 6.966 tenen una proporció superior a 1 (és a dir, més respostes que repiulets); és tan sols el 2,5%.

Percentatge d'interaccions que són respostes

És difícil comparar polítics en tres dimensions, de manera que reduïrem l'anàlisi a només una. El següent grà-

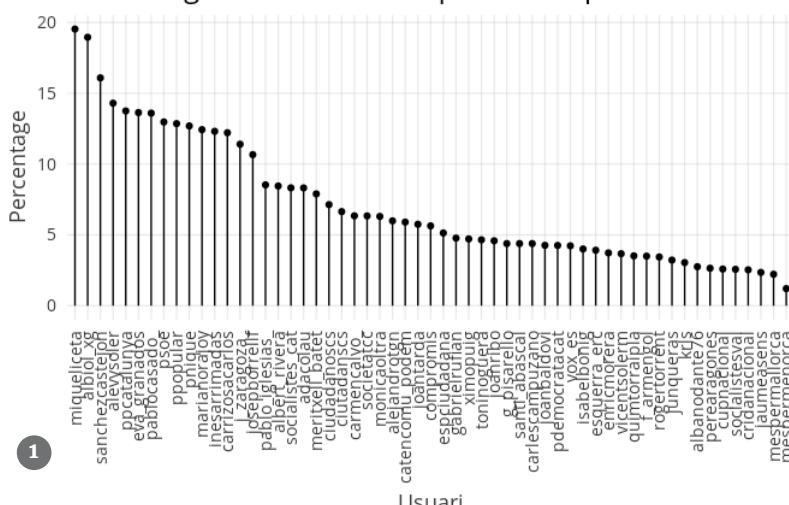
fic (1) mostra el percentatge d'interaccions (m'agrada + repiulets + respostes) que són respostes. Un percentatge alt indica, generalment, una rebuda pobra del piulet, i un percentatge baix indica, generalment, que ha estat ben rebut.

Els punts superiors els dominen els membres dels principals partits espanyols: el PP i el PSOE. Els qui ho fan pitjor són Miquel Iceta (PSC) i Xavier García Albiol (PP): el 19,5% i el 19% del total de les interaccions, respectivament, són respostes. A l'altre extrem, el polític que fa els piulets més ben rebuts és Jaume Asens: només el 2,4% de les interaccions són respostes.

El piulet més impactant

Quin és el piulet dels polítics estudiats que més interaccions ha tingut els darrers

Percentage de interacciones que són respostes

1

Oriol Junqueras
@junqueras

Feu cada dia tot allò que estigui al vostre abast pq el bé derroti al mal a les urnes el 21D. Dempeus, amb determinació i fins a la victòria

11:08 p. m. · 2 nov. 2017 · Twitter for iPhone

2

Posició	Usuari	Data	Piulet	Interaccions	Respostes	Repiulades	Agradaments
1	junqueras	2017-11-02	Feu cada dia tot allò que estigui al vostre abast perquè el bé derroti el mal a les urnes el 21-D. Dempeus, amb determinació i fins a la victòria	120.079	5950	43096	71033
2	krlls	2017-10-11	Demanes diàleg i et responen posant el 155 damunt la taula. Entesos.	115.358	9039	43114	63205
3	krlls	2017-10-27	Catalunya és i serà terra de llibertat. Al servei de les persones. En els moments difícils i en els moments de celebració. Ara més que mai	111.908	6588	35452	69868
4	pablo_iglesias_	2017-10-03	Como presidente de un grupo parlamentario que representa a más de 5 millones de españoles, le digo al Rey no votado: no en nuestro nombre	103.184	11789	34272	57123
5	adacolau	2017-10-03	Ninguna solución. Ninguna mención a los heridos. Ninguna apelación al diálogo. Discurso irresponsable e indigno de un jefe de estado #Rey	97.663	5226	36942	55495
6	marianorajoy	2017-10-27	Pido tranquilidad a todos los españoles. El Estado de Derecho restaurará la legalidad en Cataluña. MR	97.436	18155	30244	49037
7	krlls	2017-11-06	En llibertat i sense fiança. El nostre pensament és per als companys injustament empresonats per un Estat allunyat de la pràctica democràtica	97.336	4038	30283	63015
8	krlls	2018-04-05	Ens veiem demà. Moltes gràcies a tothom! #LlibertatPresosPolitics pic.twitter.com/quG18LkvQp	87.701	4867	25411	57423
9	pablo_iglesias_	2017-10-01	Porrazos, empujones, ancianas arrastradas. Lo que está haciendo el PP a nuestra democracia me repugna. Corruptos, hipócritas, inútiles	87.602	8921	32895	45786
10	adacolau	2017-08-17	Barcelona ciudad de paz. El terror no conseguirá que dejemos de ser quien somos: ciudad abierta al mundo, valiente y solidaria	82250	1843	26242	54165

3

tres anys? L'honor el té Oriol Junqueras, que el 2 de novembre de 2017 (el dia que va entrar a presó) va publicar un missatge que va tenir 43.096 repiulets, 71.033 m'agrades i 5.950 respostes (d'un total de 120.079 interaccions) (2).

Els deu piulets més impactants

La taula de la pàgina anterior mostra els deu piulets entre el 2016 i el 2018 amb la xifra més alta d'interaccions.

Quin és el piulador que té més impacte?

El gràfic següent (4) mostra la xifra total d'interaccions (repiulets + respostes + m'agrades) entre el 2016 i el 2018 de tots els polítics examinats. Gabriel Rufian és, amb diferència, qui té un impacte més alt, seguit de Carles Puigdemont.

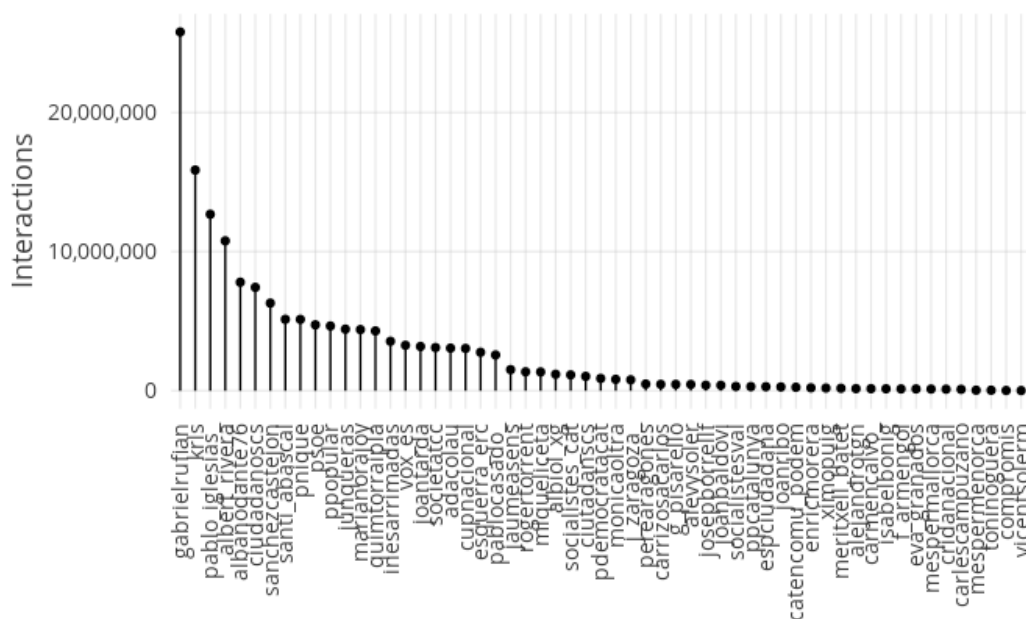
Quin és el 'pitjor' piulet?

Quin és el piulet que ha tingut la xifra més alta de respostes com a percentatge del total de les interaccions (excloent aquells amb menys de 500 interaccions)? L'honor va al PSC, que el maig del 2017 va fer un piulet on feia una dicotomia entre urnes i alimentació infantil. El piulet va rebre 508 respostes, només 58 repiulets i 45 m'agrades (una proporció resposta-repiulet del 8,7%). (5)

Els deu pitjors piulets

La taula de la pàgina següent-següent mostra els deu pui-lets amb la xifra més alta de respostes d'un percentatge de totes les interaccions (ex- cloent aquells amb menys de 500 interaccions).

Interaccions totals (2016-2018)

User
www.vilaweb.cat | Joe Brew | @joethebrew

Qui és el 'pitjor' piulador?

El 'premi' al 'pitjor' piulador (és a dir, la persona que té una proporció més alta de resposta-repiulet) és per a Miquel Iceta. El segueixen de prop Andrea Levy, Xavier García Albiol, Inés Arrimadas, Pedro Sánchez i Pablo Casado. Encara que pràcticament hem estudiat tant sobiranistes (26) com unionistes (30),

els punts més alts en termes de proporció són tots per a unionistes.

Sumari

La proporció entre respos-
tes i repiulets generalment
és més alta entre els polítics
unionistes que entre els inde-
pendentistes. Els socialistes
i membres del PP tenen la
proporció més alta entre res-

postes i repiulets. Tant l'autor del piulet més impactant com el piulador amb més impacte són membres d'ERC. Malgrat que tenen una base de seguidors que és clarament molt menor que no pas la dels polítics espanyols, els polítics catalans i barcelonins dominen la llista dels deu piulets amb més impacte (mesurat en termes de la xifra total

Posició	Usuari	Data	Piulet	% de respostes del total d'interaccions	Respostes	Interaccions
1	socialistes_cat	2017-06-28	Més suggeriments per al govern després d'haver quedat desert el concurs de les urnes pic.twitter.com/mzkuAIL2HA	83,14239	508	611
2	pablocasado_	2016-06-11	Aclarado el error con @DLasAmericas, borro el tuit para evitar más confusión. Censuro estas situaciones pasen donde pasen. #RevocatorioYA	82,67288	1064	1287
3	ppopular	2017-02-23	"No hay apellidos ni cargos que valgan para la Justicia en nuestro país: quien la hace, la paga" @ALevySoler #LN24	77,88235	662	850
4	miqueliceta	2018-03-21	Els independentistes ni tenen pla de govern, ni candidat de consens, ni els vots suficients http://www.socialistes.cat/ca/noticia/els-independentistes-ni-tenen-pla-de-govern-consensuat-ni-candidat-de-consens-ni-els-vots-suficients-1#.WrKSyRwD8aw.twitter ...	75,34247	990	1314
5	ppopular	2018-04-12	👤 @martinezmaillo 🌱 "Somos un partido de gobierno y de acuerdos, como lo hemos demostrado con los pactos con los funcionarios, sindicatos, la equiparación salarial... Otros, en cambio, lo único que hacen es levantarse de las mesas de negociación". pic.twitter.com/b1X3LCDLTO	75	507	676
6	ppopular	2017-10-13	@JavierMaroto: "La reforma de la Constitución es un acto de generosidad de Rajoy" http://www.pp.es/actualidad-noticia/maroto-reforma-constitucion-es-un-acto-generosidad-rajoy ...	73,9782	543	734
7	miqueliceta	2018-10-15	La commemoració del 78è aniversari de l'assassinat del president Lluís Companys és un fet que ens relliga amb la història i ha de ser motiu de reflexió sobre quins són els millors camins per a reparar el futur del país. pic.twitter.com/bo1DTyJa5Z	73,53407	928	1262
8	ppcatalunya	2017-10-30	Cerrando todas las embajadas en el exterior de la Generalitat nos vamos a ahorrar 25 millones de euros' @Albiol_XG #DUIDespuESP	73,42939	1274	1735
9	j_zaragoza_	2018-06-28	El independentismo ha de retomar el camino de la política, hablar, ceder, respetar la ley y si hace falta cambiarla.	73,12312	487	666
10	socialistes_cat	2018-03-18	Avui molts ens estem aplegant indignats que encara no hi hagi govern a Catalunya amb la necessitat que ben ràpidament acabi la vigència del 155 a través de l'elecció d'un president o una presidenta. @miqueliceta #SENY18M #CatalunyaSomTots pic.twitter.com/rM23qWpZ55	72,9572	750	1028

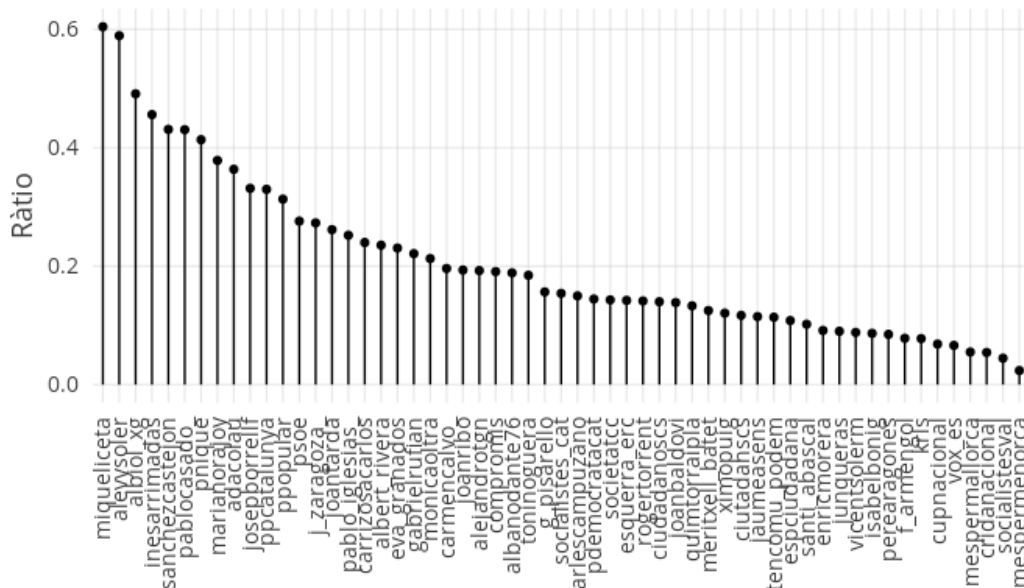
d'interaccions) (Vegeu el gràfic número 7).

Conclusió i interpretació

La 'proporció' és una mesura divertida d'analitzar, però el seu valor científic és qüestionable. Reflecteix en quina mesura és 'dolent' un piulet, però això va en funció tant (a) del piulet mateix com (b) del vincle amb l'audiència. És una mesura basada en la 'intel·ligència col·lectiva', però no és del tot clar fins a quin punt són intel·ligents els col·lectius.

Sí que és clar, a partir d'aquesta anàlisi, que entre els polítics catalans i espanyols els piulets dels unionistes són particularment mal rebuts. Miquel Iceta té la pro-

Ràtio mitjà de respostes a retuits (2016-2018)

7

Usuari

www.vilaweb.cat | Joe Brew | @joethebrew

porció més alta de respostes i repiulets, i el seu partit (el PSC) té el piulet amb el percentatge més alt de respostes. Per la seva banda, els sobiranistes tenen el piulet amb més impacte (de Junqueras) i el piulador amb més impacte (Rufian) i, de mitjana, una proporció molt menor de respostes i repiulets que no pas els unionistes.

La divisió unionista/independentista no és diferent de la divisió republicans/demòcrates en què va basar la seva anàlisi l'equip de Five Thirt Eight. El següent gràfic (8) mostra els piulets dels dos principals partits americans.

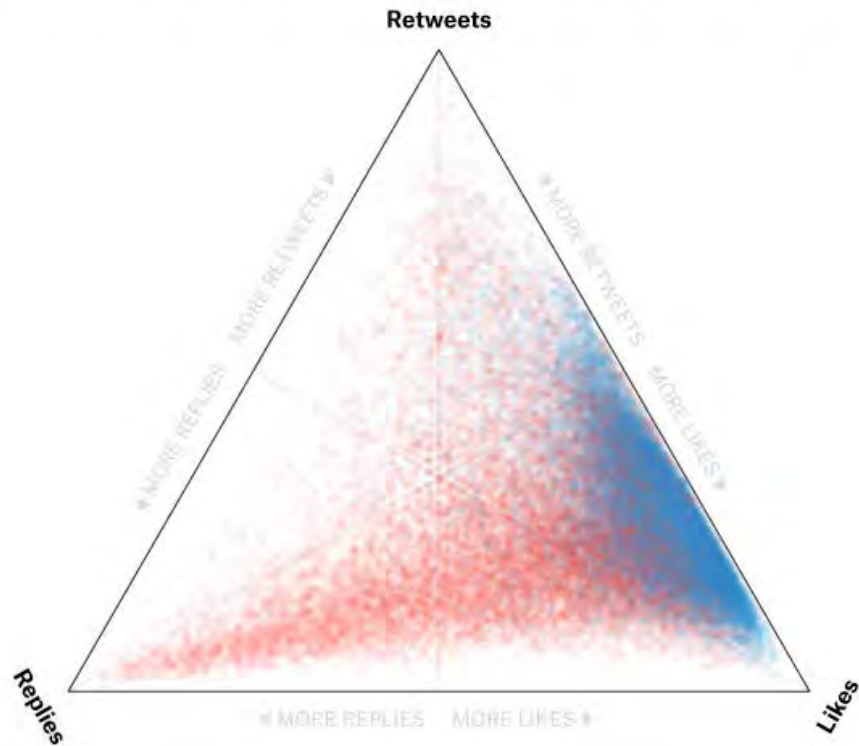
Si el comparem amb els piulets dels polítics catalans i espanyols, trobem un patró similar: igual com passa als republicans dels EUA, els unionistes espanyols (vermell) tendeixen a tenir una proporció de respostes i repiulets més alta i més m'agrades que no pas repiulets, mentre que els catalans independentistes (blau), com passa al Partit Demòcrata dels EUA, tendeixen a una menor proporció resposta-repiulet i a tenir més repiulets que no pas m'agrades. (9)

Realment és important, aquesta proporció a Twitter? Doncs, no. Potser són més rellevants en la mesura que toquen una qüestió subjacent –i molt poc discutida– en la política espanyola i catalana: a qui li importa més?

Hi ha hagut molt d'enrenou al voltant de la divisió 50-50 entre unionistes i independentistes a Catalunya. Però en un context de bloqueig, l'eventual victòria no es decideix necessàriament per un canvi marginal entre majories/minories, sinó

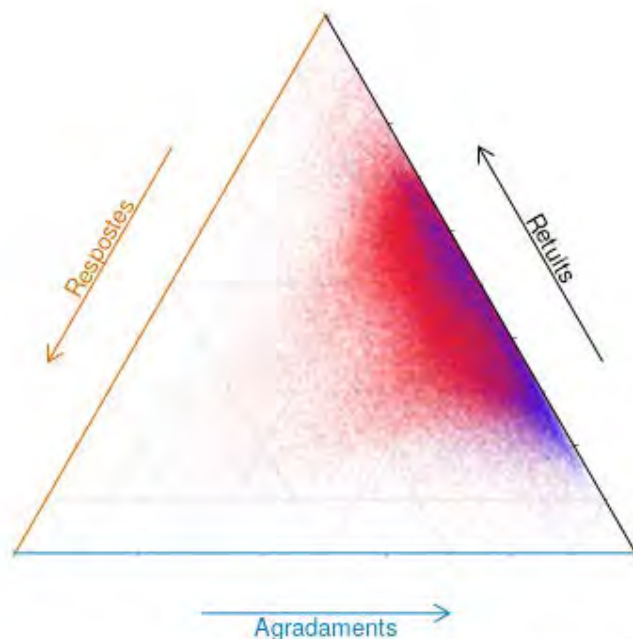
Republican tweets vs. Democratic tweets

The 3,200 most recent tweets from every senator, excluding tweets with fewer than 10 replies, likes or retweets, as of Oct. 19, 2017

8

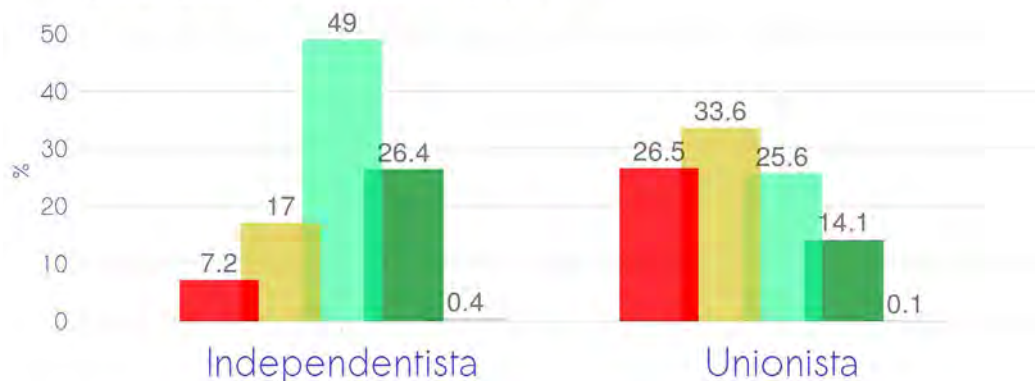
Piulades de independentistes (blau) i unionistes (vermell)

9

Nivell d'interès per la política

Catalunya. Baròmetre d'Opinió Política, Oct/Nov 2018

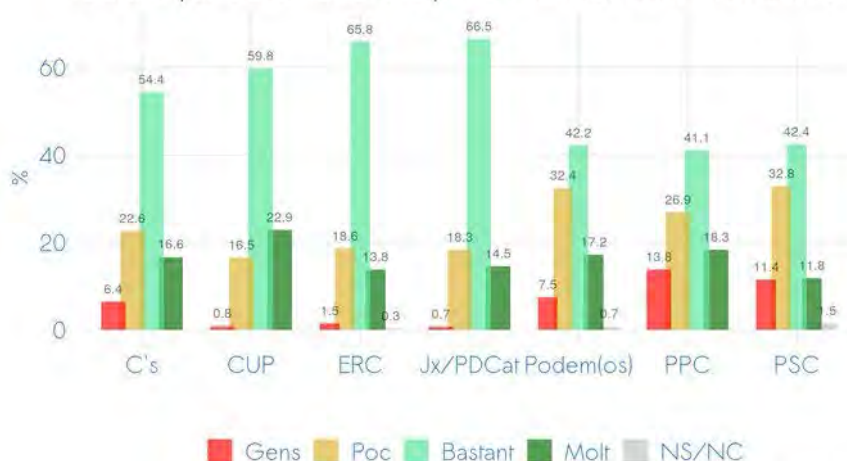
■ Gens ■ Poc ■ Bastant ■ Molt ■ NS/NC

10

N = 1500. Dades del Baròmetre d'Opinió Política. Treball de camp fet per OPINÒMETRE, SL. Pregunta: Em podria dir si a vostè la política li interessa molt, bastant, poc o gens? Elaboració de gràfic: @joethebrew

Grau d'informació política

Catalunya. Baròmetre d'Opinió Política, Oct/Nov 2018

■ Gens ■ Poc ■ Bastant ■ Molt ■ NS/NC

11

N = 1500. Dades del Baròmetre d'Opinió Política. Treball de camp fet per OPINÒMETRE, SL. Pregunta: Es considera vostè molt, bastant, poc o gens informat/ada del que passa en política? Elaboració de gràfic: @joethebrew

pel grau amb què els votants s'apassionen sobre aquella qüestió. En altres paraules, que la població estigui dividida en un tema no vol dir que per a totes dues parts sigui igual d'important. I la part que hi té més interès és la que acostuma a guanyar.

En el cas de la independència de Catalunya, a qui li importa més, la qüestió, als qui hi estan a favor o als qui hi estan en contra? És difícil de mesurar en quin grau importa

una cosa, però podem recórrer a l'interès: i els favorables a la independència estan més interessats en política que no pas aquells que s'hi oposen. (10)

De la mateixa manera, els qui estan a favor de la independència estan més ben informats sobre política que no pas els qui s'hi oposen. Aquests dos factors, combinats amb el fet que els polítics unionistes de Catalunya generalment reben una valoració més baixa que els independentistes, suggereixen

que els independentistes es preocupen més per la qüestió que no pas els contraris. Això podria explicar per què els piulets dels unionistes tenen una proporció de respostes i repiulets menor que els dels independentistes.

Per tant, els piulets de Miquel Iceta són molt mal rebuts perquè és particularment un mal piulador? Probablement, no. Més aviat, la proporció és tan alta perquè la població que té interès i hi està atenta s'opo-

sa àmpliament a la seva visió política (i els seus oponents tendeixen molt més a respondre'l que no pas a repiular-lo). I la gent que està d'acord amb ell (és a dir, els simpatitzants del PSC) consideren que no estan gaire ben informats sobre l'actualitat política. (11)

Detalls

El codi d'aquesta anàlisi està **disponible públicament**. Podeu veure-hi els gràfics específics de cada polític.

El manifest fundacional supera les 50.000 adhesions, segons dades de la Crida. ALBERT SALAMÉ

El futur de la Crida: de la tensió amb el PDECat a les eleccions del maig

Política Unes quatre mil persones participaran en el congrés de constitució del moviment

ODEI A.-ETXEARTE

‘Començarem una nova etapa en la política catalana.’ Amb aquest convenciment, Carles Puigdemont convidava ahi en un vídeo a participar en la convenció fundacional de la Crida Nacional per la República. El moviment impulsat pel president a l'exili, Jordi Sànchez i Quim Torra neix demà amb l'argument de superar les costures de les actuals formacions polítiques i de vertebrar un espai amb voluntat de trans-

versalitat, amb la possibilitat d'esdevenir un partit que es presenti a les eleccions. La Crida encapçala l'objectiu polític de fer efectiva la República catalana sense renunciar a 'cap via pacífica i no violenta' per aconseguir-ho. Al congrés, s'hi han inscrit 4.000 persones de les 16.000 que es van registrar com a fundadores. El manifest fundacional supera les 50.000 adhesions, segons dades de la Crida.

Objectius polítics: la independència a partir de l'acció no violenta

Enmig del debat estratègic

La Crida no renuncia a cap via pacífica i no violenta per a fer efectiva la declaració d'independència

que viu l'independentisme després de l'1-O, el 27-O i el 21-D, la Crida no renuncia a cap via pacífica i no violenta per a fer efectiva la declaració d'independència i 'instaurar la República catalana a l'empareda de la causa justa de la independència'. Tanmateix, prioritza el diàleg com a via preferent per a 'accedir a l'exercici efectiu' del dret d'autodeterminació. Si la negociació no fructifica 'en un període prudencial' i hi ha una oportunitat d'exercir 'la sobirania plena gràcies al suport de la voluntat majoritària de la ciutadania', assegurin

Elsa Artadi, Jaume Alonso-Cuevillas i Pilar Calvo en la presentació de la Crida a Gràcia. ACN

que l'exerciran. La **ponència política** reconeix la pluralitat ideològica i a la Crida hi coexistiran corrents d'opinió organitzats. El moviment es compromet a dissoldre's si Catalunya esdevé un estat.

El PDECat: perill de trencament

La Crida es constitueix en un context de forta tensió amb el PDECat. Ha refusat d'integrar-lo en bloc i només accepta adhesions individuals. La meitat de la direcció del partit hereu de Convergència recela d'integrar-s'hi per dues raons: la pèrdua de perfil propi (un perfil que voldrien més moderat i pactista) i la pèrdua de força organitzativa. El perill de trencament és constant d'ençà del congrés del PDECat del juliol, quan

un pacte entre tots els sectors de la formació en va evitar la ruptura, i amb la sortida de Marta Pascal com a desencaçament.

D'aquell acord, se'n deriva una conseqüència molt important. I és que al PDECat no s'ha mesurat amb precisió l'ascendència que té **aquest sector moderat** entre les bases, enfront de la força electoral de Puigdemont i dels presos polítics, que s'han arreglat amb el nou moviment. Sí que se n'han vist indicis: l'assemblea va aprovar que el PDECat no renunciés a la via unilateral i va reclamar un tomb en l'actuació a les institucions espanyoles. Per això els partidaris de Puigdemont sostenen que els moderats són minoritaris entre les bases, encara que tinguin

La meitat de la direcció del partit hereu de Convergència recela d'integrar-s'hi

la meitat de la direcció i dels representants al congrés i al senat espanyols. Si el sector més pactista aspirés a presentar-se a les eleccions, amb l'objectiu d'aglutinar el votant que enyora el clàssic pactisme convergent, també hauria de designar un candidat.

La força interna dels uns i dels altres pot ser el desllorador del futur del PDECat, al marge o al costat de la Crida. Els associats decidiran què fer. Hauran de votar en una consulta la proposta d'encaix que faci la comissió delegada, integrada per David Bonvehí, Míriam Nogueras, Jordi Turull, Josep Rull i Joaquim Forn. Ara com ara, la votació no té data. Si demà la Crida no decideix de constituir-se com a partit polític, la decisió pot trigar. Fonts del PDE-

La nova organització ha trigat vuit mesos a constituir-se. ALBERT SALAMÉ

Cat apunten que la votació es podria endarrerir si no hi ha una incompatibilitat de militància immediata a les dues organitzacions. És a dir, si la Crida actua com a associació i no s'activa com a partit. Sànchez ha garantit aquest matí que naixeria així, com a associació i moviment polític, no pas com a partit, i que volen sumar, no pas fragmentar. 'No farem passos en fals', ha sentenciat en un piulet a Twitter.

De manera que el límit el pot establir la Crida, decidint a quines eleccions concorrerà primer com a partit. Si s'espera a les catalanes, el xoc es pot ajornar. Si es presenta a les europees, es pot accelerar. En la col·lisió hi ha importants elements materials en joc, a més dels ideològics. El PDECat té la marca de JxCat, els drets electorals de l'espai

La força interna dels uns i dels altres pot ser el desllorigador del futur del PDECat

i una forta estructura territorial a tot Catalunya. Segui com sigui, la proposta de la comissió delegada s'ha de sotmetre prèviament al criteri del consell nacional. La pròxima reunió del màxim òrgan del PDECat entre assemblees serà el 2 de febrer. Demà, Bonvehí assistirà a la cloenda del congrés de la Crida com a convidat.

A quines eleccions es presentarà la Crida?

La nova organització ha trigat vuit mesos a consti-

tuir-se. L'exili de Puigdemont i l'empresonament de Jordi Sànchez n'han complicat el part, i el retard ha afegit més complexitat a la confecció de les candidatures per a les eleccions del 26 de maig. El nucli fundador ja va descartar de concórrer a les municipals i l'assemblea de la Crida no s'hi ha pronunciat. Però els màxims dirigents han participat en l'elaboració de la llista de JxCat per Barcelona, i els equilibris entre sectors han influït en el repartiment de funcions de la futura direcció de l'organització. Joaquim Forn encapçalà la llista de Barcelona i es preveu que Elsa Artadi en sigui la número dos. Una vegada desencallada aquesta llista, les europees són el següent nus a desfer.

La direcció del PDECat va sortir de la darrera reunió

amb Puigdemont a Waterloo amb el convenciment que es presentarien a les europees com a JxCat i amb l'aval del president a l'exili. Però Puigdemont ha volgut esperar al naixement de la Crida. No hi ha cap opció tancada i això posa en joc la tradicional aliança convergent amb el PNB. El PDECat vol negociar-la la setmana vinent. Bonvehí va assegurar que no creia que fos incompatible amb Puigdemont, tot i que el PNB s'ha allunyat dels postulats del president a l'exili. Fa un any, per exemple, es va manifestar contra la investidura a distància i s'ha desmarcat reiteradament de la via unilateral. El debat de fons condiciona la marca i el nom del candidat a la llista. Jordi Turull s'ha ofert com a cap de llista, al costat de Josep Rull. Però també s'han

Per a presentar-se a les eleccions, la Crida preveu d'articular-se com a 'instrument polític organitzat'. ALBERT SALAMÉ

sospesat més noms, com el de l'advocat Jaume-Alonso Cuevillas.

Per a presentar-se a les eleccions, la Crida preveu d'articular-se com a 'instrument polític organitzat'. Per al nucli fundador, aquest eufemisme implica esdevenir un partit, tenint en compte les limitacions legals per a concórrer a les urnes. Amb aquest propòsit, ja figura com a tal al registre del Ministeri d'Interior espanyol. Tanmateix, la decisió final dependrà de l'assemblea. En l'ordre del dia de demà no s'ha inclòs, de moment, el debat electoral. De la nova direcció dependrà que es prengui, o no, una decisió sobre les europees. La direcció política hauria de proposar a l'assemblea a quines eleccions es vol presentar i obtenir-ne el suport. Així figura, si més no, en la ponència organitzativa de la Crida.

L'arquitectura organitzativa: de dalt a baix

La Crida tindrà una direcció que aplega dones i homes de confiança de Jordi Sànchez, Carles Puigdemont, Jordi Turull, Josep Rull i Quim Torra, si no hi ha sorpreses en la votació de la direcció. En la candidatura hi ha també Elsa Artadi, Gemma Geis, Ferran Mascarell, Damià Calvet, Albert Batet i Miquel Àngel Escobar, entre més. I hi destaca el batlle de Montblanc, Pep Andreu, d'ERC.

Ningú no ha qüestionat públicament el lideratge orgànic de l'ex-president de l'ANC ni el fet que hagi situat Toni Morral a la secretaria general. Però s'ha presentat una segona candidatura que aspira a aconseguir algun dels dinou llocs de la direcció. La integren, entre més, el jurista Héctor López Bofill, candidat de Junts per Altafulla a les municipals;

El nucli fundador de la Crida ha arribat al congrés fundacional amb una proposta de direcció que trena els entorns de Puigdemont, Sànchez, Torra, Rull i Turull

l'historiador Xavier Díez; la directora general de Protecció Civil de la Generalitat, Isabel Ferrer; i l'escriptor Oriol Izquierdo.

El nucli fundador de la Crida ha arribat al congrés fundacional amb una proposta de direcció que trena els entorns de Puigdemont, Sànchez, Torra, Rull i Turull. I ha pilotat un procés de debat intern de les ponències organitzativa i política en què no s'ha qüestionat cap dels pilars fundacionals. Perquè arribessin esmenes vives al congrés, els proposants havien d'aconseguir un suport mínim del

3,5% dels fundadors. Ningú no ho ha aconseguit.

Dilluns, la nova direcció estrenarà seu nacional, un local als baixos del carrer de Roger de Llúria, 119, de Barcelona. El van llogar fa temps i hi treballen a mig gas d'ençà de fa un mes. Curiosament, el PDECat també canvia de local i es trasllada al carrer de Calàbria, just davant de la seu d'ERC. Com a secretari general, Morral assumirà ara l'objectiu de desplegar l'organització de la Crida al territori. Fins ara, han fet catorze actes de presentació a diverses ciutats catalanes i a Brussel·les. ■

7 DIES

{ La selecció de la setmana { 21-25 de gener

Divendres 25.
Transitorietat: una
lei prudent per a
encetar un canvi

LLUÍS BRUNET

Dimecres 23.

Diana Riba: 'He passat més estona llegint el llibre d'en Raül que no pas ell i jo junts, aquests mesos'

ALBERT SALAMÉ

Dimarts 22.

Antxon Ramírez de Alda: 'L'estat necessita "terrorisme de baixa intensitat" per a continuar castigant'

ALBERT SALAMÉ

DIANA RIBA

‘He passat més estona llegint el llibre d’en Raül que no pas ell i jo junts, aquests mesos’

Entrevista a Diana Riba, esposa de Raül Romeva, amb motiu de la presentació del llibre ‘Esperança i llibertat’

ALBERT SALAMÉ

ASSUMPCIÓ MARESMA

Quedem amb Diana Riba per parlar del llibre *Esperança i llibertat*, de Raül Romeva, que avui presenten a la Casa Capell Roger Torrent, Jenn Díez i Laura Pinyol. Les primeres paraules sobre el llibre són com petites pedretes que marquen el camí dels sentiments profunds. Descriure com ha descobert més coses del seu home llegint el llibre que parlant defineix la duresa de la presó en l'àmbit més íntim. Però això dura pocs minuts. Diana Riba, amb la seva alçada, la seva jaqueta groga, la seva paraula decidida i un riure que no es fa pregar, desgrana amb agilitat un discurs polític sobre la vida que l'obliguen a dur i que ella agafa com un combat a guanyar. Un combat que també vol portar al Parlament Europeu com a candidata d'ERC.

—Quan vas llegir el llibre per primera vegada, què vas pensar?

—El que m'ha passat llegint el llibre és que he passat més estona amb en Raül llegint-lo que no pas ell i jo junts en deu mesos. Això és difícil de pair. Llegir el llibre m'ha fet adonar de la falta de comunicació amb el meu marit. Hi ha coses que explica, de vivències de la presó, de llibres que ha llegit, que les he sabudes a través del llibre. Jo i en Raül teníem moltes converses sobre els llibres. Parlàvem de què llegíem, ens recomanàvem llibres... Llegir el llibre també ha estat la vivència de la incomunicació, d'aquesta realitat tan crua que és la presó. Els espais de trobada són molt curts, molt limitats. Set trucades de vuit minuts la setmana per a parlar amb tothom...

—Un dels càstigs explícits de la presó és privar d'aquesta comunicació el pres i el seu entorn..

—En la comunicació no hi ha espai per a la calma, no hi ha silencis... Segurament hi ha més paraules en aquest llibre que les que m'ha pogut dir ell durant aquests mesos. Ara, el llibre és molt Raül.

—Què voleu dir que ‘és molt Raül’?

—En Raül és sempre una persona molt

El llibre et transporta molt al que hem viscut, al que vivim i al que viurem

L'acció de les fotografies de tots els represaliats al Parlament Europeu, tant presos com exiliats, va ser impactant

positiva, que busca sempre la manera d'avançar. Per això ha fet un llibre cap al creixement i no cap al retret. Això és molt significatiu del seu caràcter. Ell sempre ajunta la part millor de tothom per constatar que és amb la diversitat i l'aprenentatge que avancem i que amb el retret o l'ancoratge cap a experiències passades ens quedem congelats. Com diu el llibre, esperança i llibertat.

—Ja que ell no pot ser aquí, podeu explicar-lo, el llibre?

—Durant tot el llibre barreja dues veus, la de l'experiència dins la presó i la de l'anàlisi política. És un llibre molt àgil, que et fa entrar molt dins el relat... Una de les coses que la presó no els pot prendre és la capacitat de fer anàlisi i llegir. En el llibre parla de les lectures que ha fet aquests mesos. Ho fa d'una manera molt dinàmica, molt àgil. Fa apunts d'altres pensadors... El llibre et transporta molt al que hem viscut, al que vivim i al que viurem.

—Escriu cap novel·la?

—Ara està molt centrat en el judici, però segur que ja té alguna idea al cap.

—Va ser difícil de decidir que seria candidata a les eleccions europees?

—En moments excepcionals, hem de prendre decisions excepcionals. La veritat és que la repressió que vivim, dins de casa, és el motor que et porta a prendre aquestes decisions. La decisió ve d'aquest canvi de vida que ens van fer. A mi ara m'ha tocat passar a primera línia, però no és difícil pel fet de fer-ho, sinó per la situació que vivim.

—Però se us ajuntarà tot: judici, campanya..., els dos fills.

—Tenir en Raül a la presó em dona molta energia. Ell, jo i els nens som una pinya. Nosaltres sempre intentem pensar que si estem tots bé ens enfortim. Ara en el nostre nucli familiar hi ha una necessitat molt clara i la vivim tots intensament. La falta de llibertat la patim i la fem nostra per anar al Parlament Europeu a denunciar-la.

—L'altre dia Pedro Sánchez va rebre una bona lliçó al Parlament Europeu. Sembla que no s'ho esperava.

—No els hauria de sorprendre. És a la boca de tothom que Espanya té un problema i un conflicte amb la diversitat que té dins el seu estat, i que no hi ha propostes per a impulsar una solució. La qüestió de Catalunya és a molts racons del Parlament Europeu; en Raül hi va ser durant deu anys, l'Oriol Junqueras, dos i mig. Tota la feina que van fer de construir ponts com a polítics és allà. El tarannà hi és molt present i va quedar clar en les declaracions d'eurodiputats com Ska Keller o Bover. Molts diputats europeus han vingut a veure'ls a la presó. Sánchez ha de saber que és una de les qüestions importants que té sobre la taula i ha de tenir propostes polítiques. És evident que no en fa.

—Va fer impacte. A vegades no es valoren gaire aquestes accions...

—La pressió europea és important. No és la primera acció que hem fet, n'hem fet moltes. L'acció de les fotografies de tots els represaliats, tant presos com exiliats, va ser impactant. Entre tots hem d'anar posant sobre la taula que aquest conflicte, com explica en Raül al llibre, només es pot resoldre de manera política, en una taula i negociant, amb els mitjans democràtics i polítics que tenim, no en l'àmbit judicial.

—Hi ha veus del sobiranisme que consideren que algunes mobilitzacions són banals i innecessàries. Què en penseu?

—Tot suma. Hi ha molts agents actius que fan una confluència d'accions i d'energia i això fa que tot vagi endavant. L'Associació dels Drets Civils diem sempre, a totes les mobilitzacions que anem, que és en aquests actes on veiem que no estem sols, és el punt de trobada i de denúncia. No hi ha cap acte ni cap acció que no sumi. Això és obvi, però hi ha unes veus que pretenen minoritzar aquesta tasca... En Raül explica molt bé què ha significat per a ells aquesta mobilització. Ho constata en forma de

L'associació ens proporciona aquesta unió amb el poble que ens dóna suport

ALBERT SALAMÉ

cartes, que no són homogènies, que arriben de diversos punts del territori, fins i tot europeu o mundial, i de persones que vénen d'entorns diferents, fins i tot d'ideologies molt diferents. No podem pensar que som un sector petit i minoritari.

—L'Associació en l'àmbit personal també és una ajuda.

—L'associació ens ha donat tant a les famílies com als exiliats i als que són a la presó i als que són en llibertat provisional, un lloc on compartir l'experiència que vivim. Els familiars no ens coneixiem i hem pogut compartir aquesta experiència i fer denúncia. L'associació ens proporciona aquesta unió amb el poble que ens dóna suport.

—A les eleccions europees pujarà l'extrema dreta.

—Sí, pujarà i hem de fer decantar la balança cap a una Europa molt més social i justa. En aquestes eleccions les forces d'esquerra hem de saber explicar

la importància que la gent hi participi per evitar que passi això.

—Fareu d'altaveu de tot això que passa?

—Al Parlament Europeu esperem trobar moltes aliances, com va passar amb en Raül Junqueras, Badia i Tremosa, per a poder denunciar i explicar què passa. La meva feina serà marcada per la denúncia de la vulneració d'aquests drets.

—A punt de començar el judici, com ho encaixeu, que el problema dels trasllats no s'hagi resolt. Precisament en el llibre s'expliquen molt bé les horribles circumstàncies dels trasllats de tots els presos.

—En Raül explica molt que els trasllats són la part fosca i temuda de tot intern i explica aquests trasllats a l'Audiència i al Suprem, però també el trasllat cap a Catalunya. És un dels moments que haurem de tornar a viure, aquests trasllats. I també nosaltres haurem de tornar a anar cap a Madrid. Tot això barrejat amb un judici que farà tornar vermell

l'estat espanyol perquè les unes acusacions es fonamenten en uns fets que no han existit. Però nosaltres ho haurem d'afrontar dia a dia. Quan tens la presó a la teva vida no pots fer cap pla.

—Teniu esperances que aquesta denúncia que la presó preventiva és una vulneració dels drets de la defensa faci cap efecte?

—L'estat sempre ha dit que ho tindran tot a l'abast perquè no hi hagi cap vulneració del dret de defensa. Ho han dit i repetit. I arribem al dia i ells continuen a la presó. Amb un judici tan llarg, amb tantes hores, amb tantes persones, és que si ets a la presó el dret de defensa queda vulnerat.

—Ho podeu explicar?

—Ells no podran seure al costat del seu advocat al judici, i si estàs en llibertat sí que hi pots seure; no podran anar amb l'advocat a dinar per preparar la sessió de la tarda. Cada vegada que surtin de la sala, hauran d'anar al calabós de l'Audiència Nacional. Al vespre, quan

tornin cap a la presó, es trobaran amb unes restriccions d'horaris: allà a dins tot és un rellotge. L'advocat ja no hi podrà anar perquè ja hauran de ser a la cel·la. Tot això és una vulneració flagrant del dret de defensa; per això pensàvem que arribaríem a judici amb la llibertat condicional, però no ha estat així.

—Us ho pensàveu?

—No és que hi confiéssim, però si et diuen que miraran de fer els possibles perquè no es vulnerin aquests drets... En canvi, veus que fan tot el contrari.

—Us queda cap esperança?

—Les famílies sempre tenim una llum d'esperança, sempre la veiem, és inevitable. I més en un cas d'injustícia tan gran, sempre creus que passarà alguna cosa. Però som a les portes del judici i ells són dins la presó i no ho podem veure de cap més manera. Al final la situació d'empresonament depèn de l'estat, del Ministeri d'Interior, que quan vulgui pot fer un canvi.

—I les vostres visites també es complicaran...

—No sabem a quin centre aniran a parar ni quin règim penitenciari tindran. Si les visites són entre setmana, hauran de ser el dilluns perquè ja no hi haurà cap més dia. Hauran de veure com s'ajunta el règim penitenciari i el règim de visites familiars amb el judici. Els mil cinc-cents quilòmetres d'anada i tornada no els traurà ningú. Ni l'absentisme escolar dels nens per a anar a veure el seu pare.

—Els drets dels nens també en surten malparats.

—Sí, això és molt reglat i es continua vulnerant. La presó preventiva no hauria de ser per a casos com aquest.

—Els Lledoners, que ha significat?

—Més qualitat, perquè no hem de fer tants quilòmetres, ni aquest estrès que arribaràs tard perquè el temps és molt just. Treure aquesta tensió de sobre fa que la qualitat de les visites sigui millor i que el poc temps que tenim sigui de més qualitat.

ALBERT SALAMÉ

—Sou pedagoga... Us puc demanar com ho heu viscut amb els vostres fills?

—Aquí hi ha dues qüestions. Una, és la injustícia de tenir el teu pare a la presó sense haver comès cap delictes i que alhora s'engloba amb uns fets col·lectius. Els meus fills també viuen aquest fet col·lectiu i això ajuda i acompanya. És un camí que hem decidit de fer com a societat. I ells ho entenen i això ajuda a tirar endavant. El cas de la presó la primera vegada en Raül els el va poder explicar. Després va viure un temps a casa, que els va poder preparar per a la segona vegada. Els nens també viuen les coses com les viuen els adults. Nosaltres veiem en Raül a la presó i els nens veuen que està bé i que és un moment determinat de les nostres vides. Saben que el pare sortirà, que continuarem endavant i que farem tots els projectes que tenim. Un dels reptes més grans que tenim com a família i també com a societat és la concepció del temps en aquest procés.

Un dels reptes més grans que tenim com a família i també com a societat és la concepció del temps en aquest procés

—No us entenc gaire bé, què voleu dir?

—Com vivim el temps? Què vol dir curt, llarg... Quan vius el temps en la distància, pot ser més curt o més llarg. Quan el vius des del present, el temps és molt llarg i els minuts són hores. Això és el que ensenyem als nostres fills. Això és un moment de la nostra vida, un moment que ha tingut el sentit que ha de ser i després continuarem endavant. Una altra cosa és la realitat penitenciària. Com més realitats que tenim al voltant, és una realitat que no ens ha de fer por. Al revés. Va bé conèixer-la per a poder avançar. En Raül també ho explica al llibre. Hem de fer més visible aquest entorn que existeix a la nostra societat i el tenim amagat i el desconexem. L'hem de fer nostre. Algú ens hauria d'ajudar a trobar una paraula que definís això que vivim. La presó no és cap pèrdua. No els hem perdut perquè hi són, però tampoc no és l'absència d'algú que se'n va uns quants dies perquè no hi pots tenir comunicació, amb ell. Aquest entremig, com que no en parlem mai com a societat, no tenim les paraules. Però les presons són plenes

d'éssers humans. A casa nostra busquem la paraula que expliqui això que vivim. Encara no l'hem trobada. Ens falten eines per a agafar-nos.

—D'on la traieu, la força per a parlar així?

—Quan vius un moment com el que vivim, la força et surt de dins. És la força de tenir uns fills que han de veure el seu pare a la presó sense que hagi fet res, és la força de la gent que vivim aquest procés que vam començar fa anys. No ens podem aturar, som a mig camí.

—Sentiu impotència o ràbia?

—No gaire, no... Al principi, sí, però és un camí que també has de fer individualment per estar millor. Ho hem de viure com a societat i nosaltres ho hem de viure també com a família. Ho viurem i ens en sortirem, i quan ens en sortim serem molt més forts.

—Heu fet un canvi radical. Éreu llibretera, vàreu vendre la llibreria...

—Som en un moment radical i ens hem

d'arromangar. Hem de fer el camí que ens ha tocat de viure.

—I el dolor?

—Com més esperança tinguem, com més aprofitem aquest aprenentatge, com més ens aixequem i continuem caminant, més positiu serà per a tots i més solucions trobarem. Des del dolor és molt difícil de construir.

—Quines expectatives teniu, sobre el judici? Creieu que la societat espanyola, si el veu per televisió, potser reaccionarà?

—Què serà el judici per a la societat espanyola només ho podem dir en el futur. El que és clar és que s'hi juga la democràcia i els drets bàsics d'una societat. Tindrà un impacte claríssim i hauria d'interpel·lar tots els demòcrates. Es va fer aquest relat jurídic fictici per tenir-los a la presó i aturar el procés, però quan comenci el judici, que ja entrem en proves i testimonis, es veurà com aquest relat es va desfent i ha d'acabar en absolució, perquè no hi ha delicte.

—Tal com són aquests jutges, és difícil d'imaginar que acabi amb absolució.

—Ja ho veurem, però també és difícil que no hi acabi si no hi ha proves. Ho haurem de veure.

—Us fa por una sentència condemnatòria?

—Amb els meus fills i en Raül, sempre diem que per a afrontar això hem d'esperar, de moment. No podem pensar en futurs incerts que no sabem cap a on ens duran. Ara ens toca preparar-nos per a un trasllat i un judici. El final del judici és lluny, primer ens toca viure'l. Nosaltres a l'horitzó hi veiem la llibertat.

—Voleu afegir res?

—El resum d'això de què hem parlat durant força estona és la frase d'en Raül que diu què aquest procés no serà fàcil, ni ràpid, ni indolor. És el resum d'això que vivim. És un gran llibre de reflexió política del moment. Els presos, els podem trobar en els textos. Llegim-los.

ALBERT SALAMÉ

Un estudi inèdit analitza cas per cas la gravetat dels 1.066 ferits de l'1-0

Primer d'Octubre La metgessa i professora Núria Pujol Moix ofereix més detalls en aquesta investigació científica sobre els ferits per la brutalitat de la policia

REDACCIÓ

Van ser 1.066 ferits l'1-0. Una xifra que palesa la brutalitat i els excessos de les policies espanyoles el dia del referèndum contra la ciutadania que volia votar pacíficament. És una de les dades més colpidores de la repressió de l'estat espanyol, i per això fou qüestionada pel govern d'aleshores, de Mariano Rajoy, i l'actual de Pedro Sánchez. Perquè la certificació d'aquella xifra és la demostració d'una violència que no van exercir els qui a començament del mes vinent seuran al banc dels acusats del Tribunal Suprem espanyol, sinó els qui exerceixen el paper d'acusadors. I és això que corrobora l'informe de la metgessa Núria Pujol Moix, professora emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona i investigadora de l'Institut de Recerca de l'Hospital de Sant Pau de Barcelona. Un report exhaustiu, fruit de més d'un any de recerca, que us oferim en exclusiva a VilaWeb.

La investigació ha permès de validar la xifra de 1.066 ferits que va oferir el Departament de Salut de la Generalitat el 19 d'octubre de

Agents de la policia espanyola arrossegueu votants del referèndum a Sabadell. LLUÍS BRUNET

Hi va haver persones que van tenir diverses lesions, la majoria de les quals eren traumatismes

2017, però no únicament això, sinó que permet de disposar d'informació més detallada sobre els ferits, sobre la mena de lesions que els van causar, l'edat que tenien, etc. I amb aquestes noves dades es pot arribar a algunes conclusions. Per exemple, entre els ferits hi va haver un nombre considerable de persones de més de seixanta-cinc anys, concretament 68, 13 de les quals eren més grans de setanta-nou anys.

I hi va haver persones que van tenir diverses lesions, la majoria de les quals eren traumatismes. Se'n van diagnosticar 1.443, és a dir, que hi va haver gent amb més d'un traumatisme diagnosticat: 432 traumatismes múltiples. Com els van causar? Amb cops de porra, cops de puny, puntades de peu, empentes, llançant-los a terra o escales avall, arrossegant-los agafats per les orelles, pels cabells, pel coll i per la boca. A més,

Agents de la policia espanyola s'enfronten amb bombers a Girona. ACN

en alguns centres de votació es van disparar bales de goma.

Traumatismes crànio-encefàlics

Però, anant una mica més al detall, l'informe de Pujol Moix permet de saber que hi va haver trenta-quatre persones que van tenir un traumatisme crànio-encefàlic (TCE) a causa de l'acció de la policia espanyola i la Guàrdia Civil. No són tan solament ferides externes al cap, o contusions, sinó que afecten òrgans interns, àrees del cervell. Tres dels TCE van presentar complicacions: commoció, pèrdua de consciència i convulsions. I, encara més: els TCE es poden causar per cops forts al cap, però també per sotrac o sacseigs intensos. Hi va haver sis persones que van tenir un TCE per un sotrac o

una sacsejada violenta que va fer que el cervell xoqués amb el crani i se'n ressentís. Dels traumatismes en unes altres zones del cos, es destaca una dada: n'hi va haver 137 al cap i al coll, cosa que indica que es van contravenir els protocols d'actuació policials. Només el 20% dels traumatismes van ser en parts del cos 'recomanades', i el 80% restant, en parts que tenen risc de complicacions en òrgans interns.

L'obtenció de les dades

Les dades s'han obtingut dels diagnòstics del Registre del Conjunt Mínim Bàsic de Dades del Servei Català de la Salut. Això inclou centres propis del CatSalut i concertats amb equips sanitaris diversos, incloent-hi hospitals, centres d'atenció ambulatoria i serveis d'emergències. Els

sistemes informàtics de tots aquests centres són configurats de tal manera que, una volta introduïda la informació de cada acta mèdica, ja no es pot rectificar. Aquesta informació es transmet periòdicament al registre centralitzat.

S'han inclòs a l'estudi les persones ateses entre el primer i el 4 d'octubre a causa de l'actuació de la policia. En el cas que algú fos atès més d'una vegada, en el registre hi consta una vegada i prou. Se n'han exclòs els casos en què el diagnòstic era massa genèric, com ara 'càrrega policíaca' o un concepte semblant, però sense que hi consti el tipus de lesió.

Ací podeu llegir l'estudi sencer:

«Estadística descriptiva de les persones ateses pel

Servei Català de la Salut per les càrregues policials el dia del referèndum d'autodeterminació de Catalunya, l'1 d'octubre de 2017 — Núria Pujol-Moix

Els antecedents, convocatòria i preparació del referèndum, les accions repressives de l'estat i diferents aspectes del dia de la votació s'han resumit en un annex que es troba al final de l'article

INTRODUCCIÓ

Dos dies abans del referèndum, representants dels sindicats de la Policia Nacional van dir públicament que es garantiria la no-celebració de la votació però que 'ningú no pegarà ningú, simplement es tracta de garantir els drets i les llibertats dels ciutadans, i de ben segur que es farà amb els principis de congruència i proporcionalitat' [1]. Tenint en compte que no n'hi havia precedents i, creient-se les paraules dels sindicats de policia, ningú no s'esperava que el dia 1 d'octubre l'actuació dels cossos policials espanyols fos tan violenta, indiscriminada i desproporcionada, amb la utilització incorrecta i excessivament agressiva de les defenses policials i amb l'ús de mitjans antidisturbis no permesos a Catalunya. A les nombroses fotos i nombrosos vídeos que de seguida es van difondre es veia gran quantitat de gent ferida a col·legis electorals de molts pobles i ciutats de Catalunya [2]. Entre les persones ferides hi havia una notable proporció de gent gran que, a més, no es trobava fent resistència davant les sales de votació.

Malgrat les evidències de les imatges i dels informes,

representants del Govern d'Espanya i mitjans de comunicació afins, immediatament van començar a desmentir els fets, i un any després encara ho fan. Per exemple, deien que les imatges eren falses, que els col·legis electorals afectats havien estat molt pocs, que la majoria de persones havien estat ateses per trastorns psicològics i, fins i tot, que els informes clínics no reflectien la veritat [8, 9, 10, 11, 12]. També van justificar la violència policial afirmant que els votants agredien els agents de policia i aquesta afirmació ha estat utilitzada per l'acusació contra les persones encausades en relació amb el referèndum [13]. El dia 19 d'octubre un informe oficial del Servei Català de la Salut o CatSalut, l'ens encarregat de l'atenció sanitària pública a Catalunya, concretava que s'havien atès 1.066 persones afectades per les càrregues policials [3]. La majoria presentaven contusions, però també hi havia traumatismes greus i, a causa del fort impacte emocional de la situació, es van atendre crisis d'angoixa i lipotímies. Posteriorment s'han anat publicant més notícies i imatges dels fets on es constata el gran abast i conseqüències de les càrregues [2, 4]. Les agressions han estat també documentades i/o criticades en diversos informes basats en denúncies efectuades pels ferits i per entrevistes amb aquests i amb testimonis dels fets [5, 6, 7].

Objectius

L'impacte causat per les inesperades i violentes càrregues policials sobre els ciutadans,

Una dona ajuda un home que cau després d'haver estat agredit per la policia espanyola. LLUÍS BRUNET

l'aparició d'informacions desmentint o deformant els fets, la defensa de la professionalitat dels metges, les causes judicials obertes contra tota mena de persones i l'avaluació de la idoneïtat i proporcionalitat de les accions policials han fet sorgir la necessitat, entre altres, de saber amb més detall els aspectes mèdics de les persones ateses a conseqüència de les càrregues policials del dia del referèndum.

L'objectiu de l'estudi és obtenir, analitzar i difondre informació fidedigna, quantitativa i qualitativa, sobre:

1. Les característiques de les persones ateses pel CatSalut a conseqüència de les càrregues policials de l'1 d'octubre
2. El nombre, tipus, localització i gravetat de les lesions físiques per traumatismes o altres causes
3. El nombre, tipus i gravetat dels trastorns orgànics i

psicològics secundaris a l'impacte emocional de la situació

4. El nombre, tipus, localització i gravetat de les lesions dels als agents dels cossos policials atesos

MÈTODES

Origen de les dades

Les dades de les persones ateses i dels seus diagnòstics s'han obtingut del Registre del Conjunt Mínim Bàsic de Dades (CMBD) del CatSalut [14]. El CatSalut s'encarrega de tota l'assistència sanitària pública dels ciutadans de Catalunya i compta amb una xarxa de centres propis i concertats amb diversos tipus d'equips sanitaris. Inclou hospitals, centres d'atenció ambulatoria i serveis d'emergències. Cada acte d'atenció sanitària a un ciutadà, per part de qualsevol centre o equip, queda registrat informàticament i atribuït a aquesta persona mitjançant el seu número de targeta sani-

tària, únic per a cada ciutadà català amb dret d'assistència. Els ciutadans no catalans s'identifiquen mitjançant el *Documento Nacional de Identidad* (DNI) o el passaport. Els sistemes informàtics dels diferents centres sanitaris són configurats de tal forma que, un cop introduïda la informació de cada acte mèdic, ja no es pot rectificar. La informació dels centres mèdics es transmet periòdicament al registre centralitzat CMBD.

Dades sobre les persones ateses

S'han inclòs a l'estudi les persones ateses entre els dies 1 i 4 d'octubre a conseqüència de les càrregues policials del dia 1. En el cas que algun pacient fos atès més d'una vegada, s'han unificat les diferents notificacions clíniques i, per tant, cada entrada del registre correspon a una persona diferent. Els pocs casos en què no constava l'edat i/o el

sexe (en total, 6), però sí la descripció de les alteracions clíniques, s'han inclòs a l'estudi. En canvi, s'han exclòs de l'estudi els casos en què el diagnòstic referenciat era 'càrrega policíaca' o concepte similar però no constava el tipus de lesió (en total, 6).

De cada persona s'han analitzat les següents dades: edat i sexe, dia que va ser atesa (el primer si es va visitar més d'una vegada), regió sanitària i centre o equip de professionals que el va atendre. També s'han analitzat els diagnòstics, tant les lesions físiques com els trastorns secundaris a l'impacte emocional de la situació. A l'estudi dels membres dels cossos policials atesos s'han analitzat les mateixes dades.

Definicions diagnòstiques utilitzades

Els diagnòstics directament extrets del CMBD han estat preparats per a ser analitzats. S'han unificat els sinònims en una sola paraula o expressió i s'han agrupat algunes lesions o trastorns afins en un de sol. Les definicions diagnòstiques

utilitzades al present estudi es troben a les dues versions del *Diccionari Enciclopèdic de Medicina* [15, 16], amb alguns matisos i addicions. Els següents:

—**Contusió:** el diccionari la defineix com una lesió traumàtica produïda pel xoc violent, o per pressió, amb un cos obtús, normalment sense solució de continuïtat de la pell; al present estudi únicament s'ha considerat contusió quan no hi havia ruptura de la pell; si n'hi havia, s'ha classificat com a ferida.

—**Policontusions:** no descrites al diccionari; es defineixen com la presència de dues contusions o més en la mateixa persona.

—**Ferida:** en aquest diagnòstic, s'hi han englobat tots els tipus de ferida trobats al registre: erosiva, incisa, oberta, contusa, profunda.

—**Trastorns de la sensibilitat:** aparició de dolor o disestèsia secundàries a un traumatisme sense presència de lesions a ull nu.

—**Crisi d'ansietat/angoixa:** tant l'ansietat com l'angoixa es defineixen com un sentiment de malestar i tensió nerviosa que es pot acompanyar, especialment en l'angoixa, de símptomes orgànics neurovegetatius; el terme 'crisi' indica que el trastorn s'ha presentat de manera sobtada o aguda.

—**Lipotímia/síncope:** aquest diagnòstic inclou sinònims o processos similars com: desmai, atac vasovagal, col·lapse.

RESULTATS I DISCUSSIÓ

Nombre de persones ateses, dia de l'atenció i centres d'assistència

Del total de 1.066 persones ateses pel CatSalut, 991 (93%) ho van ser el mateix dia 1 d'octubre i 75 (7%) els dies 2 a 4 d'octubre (7%) (Taula 1). Els pacients van ser atesos per diferents equips de professionals: Sistema d'Emergències Mèdiques (SEM), Centres d'Atenció Primària i Programa d'Atenció Continuada, Centres d'Urgències d'Atenció Primària i centres hospitalaris: en total, 92 equips o centres d'assistència a tot

Catalunya. Les dades recollides a tots aquests centres van ser enviades posteriorment al CMBD.

Alguns mitjans van insinuar que el nombre de persones ateses que figura a l'informe oficial de CatSalut no reflectia la veritat i que pacients amb altres patologies s'havien comptabilitzat com a ferits per les càrregues policials [12]. Com que els sistemes informàtics de la xarxa de centres sanitaris i del CMBD, com s'ha explicat als Mètodes, són configurats de tal manera que no es poden manipular, insinuar que el nombre de persones ateses per les càrregues del referèndum era fals és com insinuar que gran part dels professionals dels 92 centres d'assistència havien falsejat individualment les dades.

El dia 1, moltes persones van ser ateses als mateixos centres de votació pel Servei d'Emergències Mèdiques enmig de les càrregues policials, aglomeracions i una allau de persones ferides. En aquest context, els professionals sanitaris van prioritzar la qualitat i l'efectivitat de

Taula 1.- Nombre de persones ateses el dia 1 d'octubre i els dies 2 a 4 d'octubre a les diferents regions sanitàries de Catalunya

Regió sanitària	1 d'octubre	2 a 4 d'octubre	Totals per regions
Barcelona Ciutat	325 (32,8 %)	15 (20,0 %)	340 (32,0 %)
Àrea Metropolitana Nord	58 (5,9 %)	3 (4,0 %)	61 (5,7 %)
Àrea Metropolitana Sud	30 (3,0 %)	5 (6,7 %)	35 (3,3 %)
Camp de Tarragona	48 (4,9 %)	2 (2,7 %)	50 (4,7 %)
Terres de l'Ebre	106 (10,7 %)	2 (2,7 %)	108 (10,1 %)
Catalunya Central	47 (4,7 %)	8 (10,7 %)	55 (5,2 %)
Girona	254 (25,6 %)	38 (50,7 %)	292 (27,4 %)
Lleida, Alt Pirineu i Aran	123 (12,4 %)	2 (2,7 %)	125 (11,7 %)
Totals per dies	991 (93 %)	75 (7 %)	1.066 (100 %)

Taula 2.- Proporció de persones ateses a cada regió sanitària de Catalunya en relació a la seva població

Regió sanitària	Població	Pacients atesos	% pacients atesos / % població
Barcelona Ciutat i Àrees Metropolitanes	4.964.139 (66,0 %)	436 (40,9 %)	0,62
Camp de Tarragona	594.863 (7,9 %)	50 (4,7 %)	0,59
Terres de l'Ebre	177.057 (2,4 %)	108 (10,1 %)	4,2
Catalunya Central	514.646 (6,8%)	55 (5,2 %)	0,76
Girona	843.270 (11,2 %)	292 (27,4 %)	2,44
Lleida, Alt Pirineu i Aran	424.937 (5,7 %)	125 (11,7 %)	2,05
Totals	7.518.912 (100 %)	1.066 (100 %)	1

Taula 3.- Distribució per grups d'edat i sexe de les persones ateses

Amb lesions físiques			
Edat (anys)	Home	Dona	Totals per franges d'edat
<12	0	1	1 (0,1 %)
12 - 18	23	7	30 (3,0 %)
19 - 65	626	253	879 (89,0 %)
66 - 79	39	26	65 (6,6 %)
>79	10	3	13 (1,3 %)
No consta edat	2	2	4*
No consta edat ni sexe			6*
Totals d'homes i dones	700 (70,6 %)	292 (29,4 %)	998
Amb trastorns orgànics i psicològics secundaris a impacte emocional			
Edat (anys)	Home	Dona	Totals per franges d'edat
<12	0	1	1 (1,5 %)
12 - 18	0	0	0 (0,0 %)
19 - 65	16	20	36 (52,9 %)
66 - 79	7	13	20 (29,4 %)
>79	2	9	11 (16,2 %)
Totals d'homes i dones	25 (36,8 %)	43 (63,2 %)	68
Total de persones ateses			1.066

*No tinguts en compte per a calcular els % d'edat i/o sexe

l'atenció sanitària sobre el correcte emplenament de les dades en els registres clínics que, a vegades van resultar incomplets. Els casos en què no constava el diagnòstic es van excloure de l'estudi.

Es desconeix el nombre de persones que van ser ateses en centres privats o que, simplement, van decidir de no demanar assistència mèdica. A més, és possible que persones amb trastorns psicològics aparentment lleus, no fossin visitades fins més tard, quan es produís un agreujament del

trastorn. Per tant, el nombre de persones amb problemes mèdics de l'1 d'octubre és, amb tota probabilitat, superior a les 1.066 registrades al CatSalut.

Nombre de persones ateses a les regions sanitàries de Catalunya

El màxim nombre de persones es va atendre a les regions sanitàries de Barcelona i les seves àrees metropolitanes, les zones més poblades de Catalunya [17] (Taula 1). Això no obstant, hi havia una pro-

porció desigual entre el nombre d'individus i el nombre de persones ateses de cada regió. Algunes regions, com Barcelona i àrees metropolitanes Nord i Sud, Camp de Tarragona i Catalunya Central van registrar una proporció inferior de persones ateses respecte de la seva població, mentre que en altres, com Girona i Lleida - Alt Pirineu i Aran, la proporció de persones ateses va ser superior. La màxima diferència es va registrar a les Terres de l'Ebre, on la proporció de persones

ateses va ser 4 vegades superior a la seva població.

Aquests resultats plantejgen la següent qüestió: per què es van destinar tants agents i mitjans als col·legis electorals de les àrees de Catalunya amb menys població si l'objectiu principal de la policia era impedir el referèndum? Alguns articles d'octubre de 2017 també es preguntaven quin havia estat el criteri de la policia a l'hora de seleccionar els col·legis on havien d'intervenir [18] i un estudi [19] demostrava, amb xifres, una relació inversa entre el nombre d'habitants de les poblacions i el nombre de centres on la policia va fer acte de presència. En aquest treball també es relacionaven les càrregues amb la vulnerabilitat de les poblacions, d'acord amb l'existència o no de policia municipal, centres sanitaris o bombers a les zones properes.

Característiques de les persones ateses i nombre de diagnòstics

A la Taula 3 s'exposen les dades de les persones ateses agrupades per edat i sexe, tant les que van demanar assistència per lesions físiques com les que en van demanar per trastorns secundaris a impacte emocional. La majoria de lesions físiques es van registrar en homes adults (626 casos: 62,7%) i, seguidament, en dones adultes (253 casos: 25,3%) i cal destacar que hi havia un nombre considerable d'homes i dones de més de 65 anys que també havien estat ferits (65 casos: 6,6%), incloent-ne 13 (1,3%) de més de 79 anys i una nena de menys de 12 que va patir una contusió.

Les persones ateses per trastorns secundaris a impacte emocional van ser menys nombroses i pertanyien a tots els grups d'edat, excepte al grup de 12 a 18 anys. Hi predominaven les dones adultes, seguides dels homes adults i, després, de les dones de més de 65 anys. Analitzant-ho amb més detall, s'observa que els homes de més de 65 anys en conjunt (9 homes) presentaven menys afectació emocional que els homes més joves (16 homes) mentre que les dones presentaven una afectació similar a tots dos grups d'edat. Probablement, això tenia relació amb la composició de la població general però també es podria suggerir que els homes ancians que van anar a votar estaven molt motivats per fer-ho i, per tant, preparats psicològicament per a suportar una situació impactant.

En el conjunt de les 1.066 persones ateses es van regis-

trar 1.221 diagnòstics, és a dir, a diverses persones els van fer més d'un diagnòstic (mitjana 1,14). Hi ha dos grans grups de diagnòstics: 1.145 lesions físiques i 76 trastorns secundaris a impacte emocional. Entre les lesions físiques, hi ha 1.143 traumatismes i només un petit nombre de lesions són per agents químics: 2 conjuntivitis per gas pebre.

Traumatismes: nombre i tipus

A les imatges publicades sobre l'1 d'octubre es veuen molts agents pegant als votants amb la porra o bastó policial, sovint donant cops múltiples i/o a zones no autoritzades, i en altres donant cops de peu, a vegades a persones caigudes a terra. També es veu com la policia llança objectes, dona empentes, sacseja algunes persones, les tira a terra o escales avall, o bé les arrossega agafant-les per les extremitats, per l'orella, pels cabells, pel coll i, fins i tot, per la boca

[20]. En alguns centres electorals, a més, es van disparar projectils de goma.

El conjunt de les agressions descrites va ocasionar un total de 1.443 traumatismes, entenent com a tals les lesions internes o externes causades per una violència exterior. Hi va haver 432 traumatismes múltiples (29,9%), és a dir, com a mínim 2 per persona. Això vol dir que, en realitat, hi va haver moltes més lesions traumàtiques, com a mínim 432 més. I, tenint en compte que a les imatges i informes es constata sovint que una mateixa persona és colpejada repetidament, el nombre real de traumatismes es podria calcular al voltant de 2.000, encara que no se'n sàpiga la xifra exacta.

Els traumatismes s'han classificat en dos tipus principals:

1. Els de localització inespecífica, és a dir, a qualsevol part del cos

2. Els específics d'una part del cos, concretament al crani: traumatismes crànio-encefàlics (TCE)

Es van diagnosticar 1.109 traumatismes de localització inespecífica (Taula 4), tots explicables per les accions dels policies durant les càrregues [21]. La major part van ser contusions (920: 83,0%), és a dir, equimosis o hematomes sense trencament de la pell. Aquest tipus de lesió es produeix típicament, segons la seva definició, pel xoc violent d'un objecte obtús i, per tant, la majoria son atribuïbles a cops donats amb el bastó policial. Les contusions també poden ser causades per projectils de goma i per caigudes. A molta distància hi ha les ferides o lesions amb trencament de la pell (97: 8,8%). Tot i que no s'han comptat separatament, algunes van ser contusions amb ferida (ferides contuses). Les ferides també poden ser

Taula 4.- Traumatismes de localització inespecífica (Total 1.109)

Localització o part del cos	Contusions Total 920 (83,0 %)	Ferides Total 97 (8,8 %)	Fractures Total 25 (2,2 %)	Les-art-musc-tend* Total 28 (2,5 %)	Trastorns sensibilitat** Total 39 (3,5 %)
Cap i Coll Total 103 (20,7%)	Cuir cabellut 4 Cara 50 (cara, front, ull, nas, llavi, orella) Coll 11 65	Cuir cabellut 13 Cara 12 (cara, front-cella, nas, orella) Coll 1 26	Cara: nas 1 maxil·lar superior 1 2	Cara: luxació mandíbula 1 Coll: contractura cervical 3 4	Cap: dolor 1 Coll (cervicals): dolor 5 6
Tronc (excepte zona glútia) Total 135 (27,1%)	Tòrax 46 (tòrax, clavicula, espatlla) / Esquena 47 (esquena, zona lumbar) Abdomen 8 / Pelvis 6 107	Tronc 1 Tòrax 4 (clavicula, espatlla, pit) Esquena 5 (esquena, zona lumbar) 10	Esquena: escàpula 1, vèrtebra L3 1 Pelvis: Isquio-pubiana 1 3	Esquena (zona dorsal): lesió muscular 1 contractura 1 2	Tòrax (tòrax, espatlla): dolor 9 Esquena (esquena, zona dorsal, zona lumbar): dolor 4 13
Extremitat superior Total 153 (30,7%)	Braç 60 (braç, colze, avantbraç) Canell 9 / Ma 26 / Dits ma 15 110	Braç 14 (braç, colze) Canell 1 Ma + dits 2 19	Canell-radi 5 Dits ma 5 10	Canell: esquinç 1 Dits ma: luxació 2, capsulitis 4 7	Braç: dolor 6 Canell: dolor 2 Ma: dolor 1 9
Extremitat inferior i zona glútia Total 107 (21,5%)	Cama 56 (cama, genoll) Turmell 2 / Peu 6 Dits peu 3 / Zona glútia 2 69	Cama 11 (cama, genoll) Zona glútia 1 12	Fèmur 1 Turmell 3 Peu 3 / Dits peu 3 10	Turmell: esquinç 7 Peu: esquinç 2 9	Cama: dolor 4, disestèsia 1 Turmell: dolor 1 Peu: disestèsia 1 7
Múltiple Total 432	policontusions 421	ferides múltiples 8	0	0	dolor generalitzat 3
No registrada Total 179	148	24	0	esquinç 1, contractura 2, tendinitis 3 6	artràlgia 1

A les caselles de la primera columna s'indica el nombre de lesions a cada part del cos. A la primera fila s'indica el nombre de lesions de cada tipus. A la part baixa-dreta de cada casella s'indica el nombre de lesions per cada combinació localització-tipus de lesió. Els percentatges dels tipus de lesions estan referits a la totalitat de lesions. Els percentatges de les localitzacions s'han calculat excloent les lesions múltiples i les de localització no registrada, és a dir, sobre un total de 498.

* Les-art-musc-tend = Lesions articulars, musculars, tendinoses; ** Trastorns sensibilitat = Dolor o disestèsia al lloc del traumatisme, sense lesió visible

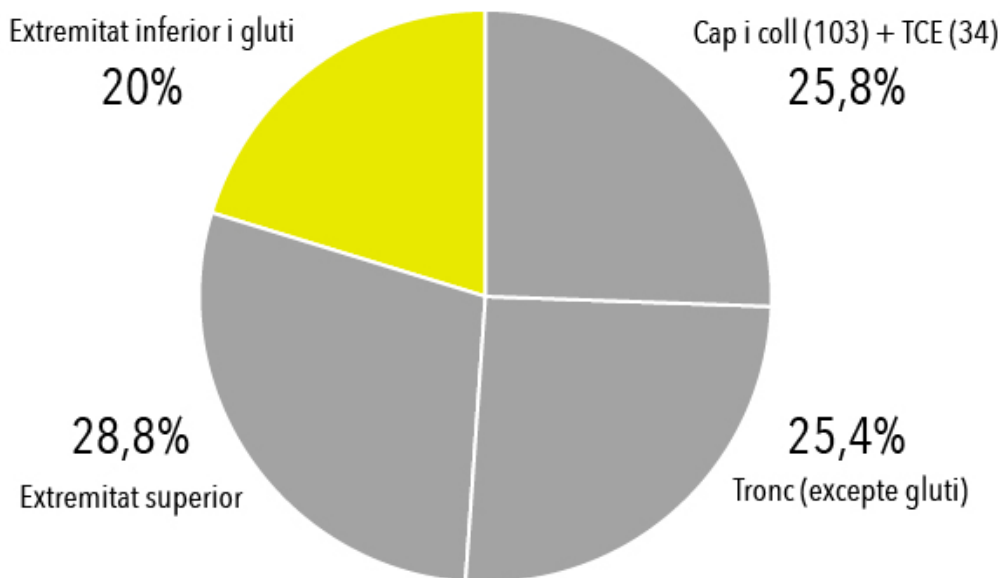

Figura 1.

ocasionades per caigudes o arrossegaments.

Les fractures i els traumatismes de músculs, tendons i articulacions van ser molt menys freqüents. Finalment, es va registrar un 3,5% de trastorns de la sensibilitat per traumatisme, principalment dolor però també disestèsies, sense lesions visibles, que es poden explicar per l'afectació traumàtica de terminacions nervioses perifèriques.

Les lesions més importants de localització específica van ser 34 traumatismes crànio-encefàlics (TCE). A diferència de les contusions i ferides al cap, que només produeixen una lesió externa, els TCE també afecten als òrgans interns tal com diu la seva definició: 'lesió traumàtica orgànica o funcional del contingut cranial que pot afectar les àrees del cervell responsables del moviment, les sensacions, les emocions, la conducta, l'atenció, la

memòria i el llenguatge' [16]. Tres dels TCE diagnosticats van presentar complicacions: commoció, pèrdua de consciència i convulsions. Els TCE es poden ocasionar per forts cops al cap, per concussió, o per projectil de goma, tal com va succeir en el pacient més greu amb fractura del sòl de l'òrbita dreta, destrucció del globus ocular i pèrdua de la visió. Els TCE per concussió (registrada als diagnòstics de 6 casos) es produeixen quan la persona és sotmesa a un sotrac o sacsejada violenta que provoca un moviment ràpid d'acceleració/desacceleració del cervell que el fa xocar contra el crani [22].

Traumatismes: localització i lesions múltiples

Com s'ha comentat en un apartat anterior, l'atenció als ferits es va fer moltes vegades als centres de votació mateix, enmig de les càrregues policials i, en aquestes condicions,

el personal del Servei d'Emergències Mèdiques va prioritzar la qualitat de l'assistència sobre el correcte emplenament dels formularis clínics. Això explica que en 179 diagnòstics (12,4% dels traumatismes), només es va registrar el tipus de lesió però no la localització (Taula 4). Per tant, per analitzar la localització dels traumatismes a les diferents parts del cos, aquest grup no s'han tingut en compte, com tampoc el grup de traumatismes a múltiples parts del cos.

Els traumatismes de localització coneguda van ser 532 en total (Figura 1), amb la següent distribució per zones corporals: 137 a cap i coll (25,7%), incloent lesions de localització inespecífica (103) i TCE (34), 135 a tronc, excepte zona glútia (25,4%), 153 a extremitat superior (28,8%) i 107 a extremitat inferior més zona glútia (20,1%).

Als protocols d'actuació del cos de Mossos d'Esquadra

es defineix clarament com s'han d'utilitzar les defenses o bastons policials: «La utilització del bastó policial ha de limitar-se a un o dos cops, curts i secs. Els cops s'han de donar amb la defensa en paral·lel al terra i en parts muscularment protegides del tren inferior del cos. Davant d'una agressió amb arma blanca o objecte contundent es buscarà l'articulació del membre del cos que subjecta l'arma. En cap cas s'ha de fer servir de dalt a baix ni sobre zones vitals del cos humà, com ara el cap» [23].

Al gràfic de la Figura 1 s'observa que només el 20% dels traumatismes es van produir a les zones recomanades, és a dir a extremitat inferior i zona glútia com a parts muscularment protegides del tren inferior del cos. La resta de traumatismes (80% en conjunt), van afectar zones amb risc de complicacions a òrgans interns, especialment a cap i a tronc, ambdues amb una proporció similar, i a extremitat superior amb una proporció lleugerament més alta.

Com s'ha comentat en un apartat anterior, hi va haver 432 traumatismes de localització múltiple (29,9%), és a dir, a dues o més zones corporals (Taula 4). A les imatges i informes publicats [2, 4, 6, 7, 20], s'observa que un cert nombre de persones van ser colpejades repetidament amb el resultat de policontusions o contusions múltiples. D'acord amb els esmentats protocols d'actuació policial, tampoc no es va complir la recomanació de donar només 1 o 2 cops. Comparant les dades del present estudi amb les

de l'Informe de CatSalut, les xifres de policonfusions no coincideixen. Això és perquè a l'Informe del CatSalut es va utilitzar el terme 'policonfusió' per a denominar la combinació de patologies diverses a la mateixa persona [6].

El Código de la Policía Nacional, una llei orgànica de 1986 actualitzada el gener del 2019 [24] conté tota la normativa referent a la Policía Nacional però no inclou instruccions específiques sobre l'ús de les defenses policials. Per aquest motiu, l'anàlisi de les lesions en relació a l'actuació dels agents policials s'ha fet amb les instruccions sobre armes donades als Mossos d'Esquadra [23]. Aquesta comparació és justificada perquè tant el Código de la Policía Nacional com el Codi d'Ètica dels Mossos [25] s'inspiren en les mateixes normes sobre la Policia del

Consell d'Europa [26] i de l'Assemblea General de les Nacions Unides [27].

Analitzant amb més de detall les localitzacions concretes dins de cada part del cos, algunes són significatives. Per exemple, dins la zona de cap i coll hi va haver 65 lesions a la cara, la majoria contusions, però també 2 fractures (sense comptar la del sòl de l'òrbita inclosa als TCE). Unes altres lesions significatives per la seva localització al cap, i també per la seva gravetat, van ser els 34 TCE. A diferència de les contusions al cuir cabellut (només n'hi va haver 4), els TCE requereixen un fort impacte sobre el crani, capaç de lesionar els òrgans del seu interior. Tant les lesions a la cara com els TCE (12,2% i 6,4% respectivament dels traumatismes de localització coneguda), suggereixen gran

agressivitat i acarnissament amb les persones colpejades. El fet de provocar lesions a múltiples parts del cos, al marge d'augmentar la gravetat del ferit, també suggereix actituds similars.

La zona del tronc, que inclou tòrax, espatlla, esquena amb la columna vertebral, i pelvis, allotja òrgans tan importants i fràgils com els pulmons, els ronyons o la medulla espinal. Per sort, aquests òrgans vitals no van resultar afectats de manera important, encara que hi va haver nombroses lesions a tòrax i esquena incloent una fractura vertebral. L'extremitat superior és la part del cos que va sofrir més traumatismes i també més fractures. El braç va ser la zona més lesionada de l'extremitat però a la mà i dits hi va haver també contusions. I els dits de la mà concretament van presentar fractures, capsu-

litis i luxacions, les quals es poden ocasionar, entre altres accions, per torçada o per estirament excessiu dels dits [21]. L'extremitat inferior, tot i considerar-se una part del cos amb menys risc, també va patir algunes lesions importants, especialment una fractura de fèmur impactada inclosa entre els casos més greus.

Trastorns secundaris a impacte emocional

En el conjunt de fotos i vídeos de les càrregues policiaques es pot observar que l'actuació dels agents va ser, en general, molt contundent i impactant, amb profusa utilització de les defenses sobre els votants pacífics [2, 4, 20]. La visió d'agressions indiscriminades de tot tipus per part d'una massa compacta de policies uniformats, sovint amb la cara tapada per la visera, la presència de persones ferides a terra o ensangonades i els crits de dolor i de por de la gentada que hi havia als col·legis electorals van ser motius suficients per a provocar un fort impacte emocional a tothom. A més, les accions d'esbotzar portes i de trencar vidres i mobiliari, van contribuir a donar una sensació d'inseguretat i perill [6, 28]. En aquesta situació, hi va haver persones que van desenvolupar trastorns secundaris a l'impacte emocional rebut, en total 76 (Taula 5). Quan es parla d'impacte emocional es tendeix a pensar que aquest només produeix trastorns de tipus psicològic però, en realitat, van ser més nombrosos els trastorns orgànics i mixtos (67) que no els trastorns psi-

Taula 5. Trastorns secundaris a impacte emocional (Total 76)

Trastorns orgànics i mixtes (Total 67)	
Crisi d'ansietat/angoixa	34
Mareig/vertigen	9
Lipotímia/Síncope	31
Crisi hipertensiva	3
Taquicàrdia	1
Fibril·lació auricular paroxismal amb dolor toràcic	1
Trastorn cardíac que precisa implantar DAI *	1
Infart agut de miocardi amb aturada cardíaca	1
Trastorns psicològics (Total 9)	
Sensació de malestar general	3
Trastorn psicològic dissociatiu	3
Trastorn somatomorf o somatització	3

* DAI = desfibril·lador automàtic implantable

cològics purs (9). Els darrers van ser, en general, transitoris i de poca gravetat tot i que aquest tipus de trastorns a vegades es manifesten de forma retardada i és possible que alguns es vagin atendre després dels dies inclosos a l'estudi. Un projecte conjunt de les universitats de Lleida i Barcelona duu a terme una recerca sobre les emocions i les seqüeles psicològiques de la situació viscuda el dia del referèndum [29].

Es van registrar 34 diagnòstics de crisi d'ansietat/angoixa, trastorns mixts tant orgànics neurovegetatius (dispnea, palpitations, dolor precordial, mal de cap, mareig, vòmits, entre altres) com psicològics (sensació de perill, irritabilitat, insomni). Nou persones van tenir mareig o vertigen, però no es pot descartar que aquests símptomes corresponguessin a ansietat o angoixa. Els diagnòstics restants van ser trastorns orgànics cardíco-vasculars, principalment lipotímia o síncope (31 casos), que es una pèrdua transitòria de consciència provocada per hipotensió i disminució del flux sanguini cerebral. Altres trastorns cardíco-vasculars, de gravetat creixent, van ser: alteracions transitòries de la tensió arterial (crisi hipertensiva) i del ritme cardíac (taquicàrdia), fibril·lació auricular paroxismal, trastorn cardíac que va requerir la implantació d'un desfibril·lador i, el cas més greu, infart agut de miocardi amb aturada cardíaca.

Gravetat de les persones ateses

Segons l'informe del Cat-Salut de l'octubre del 2017

Agents de la policia espanyola agredeixen un votant del referèndum a Girona. ACN

[3], la majoria de persones ateses van presentar lesions o trastorns de caràcter lleu: 886 (83,1%). No obstant, en 173 casos (16,2%) els diagnòstics van ser de gravetat moderada i 7 persones (0,7%) es van classificar com a greus. Aquests 7 pacients han estat comptabilitzats a l'apartat de característiques de les persones ateses i els seus diagnòstics als corresponents apartats de lesions físiques i per impacte emocional però, per la seva importància, es descriuen separatament indicant la combinació de patologies que presentaven [3, 30, 31]. Aquests 7 pacients són:

1. Fractura subcapital impactada de fèmur
2. TCE amb pèrdua de consciència
3. TCE amb fractura del sòl orbitari i del maxil·lar superior dret amb destrucció del globus ocular i pèrdua de la visió

4. Nombroses contusions i ferides

5. Traumatisme d'espalla dreta i traumatisme muscular de trapezi dret

6. TCE i traumatisme abdominal amb crisi hipertensiva

7. Infart agut de miocardi amb contusions múltiples

En alguns pacients, la gravetat va ser deguda a la severitat, extensió i complicacions dels traumatismes, principalment en els TCE. El pronòstic s'agreujava quan hi havia multiplicitat de lesions i també amb l'addició de trastorns orgànics per impacte emocional. En el cas de l'infart de miocardi, aquest trastorn va ser el determinant de la gravetat del pacient.

Consideracions sobre les actuacions dels agents de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil

El dia 1 d'octubre, quan els ciutadans únicament prete-

nien votar, a molts col·legis electorals es van produir càrregues policials massives, que van donar com a resultat 1.066 de persones ateses a les quals es van fer 1.221 diagnòstics. Es resumeixen a continuació:

—991 persones ferides i 76 amb trastorns secundaris a l'impacte emocional de la situació

—entre els ferits hi havia bastants persones grans, algunes de més de 89 anys

—també hi havia menors d'edat, incloent una nena de menys de 12 anys amb una contusió

—els traumatismes més freqüents van ser les contusions (63,8 %), les lesions típicament causades per cops i, d'aquestes, quasi la meitat es van localitzar a múltiples parts del cos

—els traumatismes van afectar diverses zones de la cara en 65 ocasions

—alguns cops forts al cap o sacsejades violentes de la persona van causar 34 TCE, amb lesions als ossos i al cervell

Taula 6.- Traumatismes dels agents dels cossos policials (Total 12)

Localització o part del cos	Contusions	Ferides	Fractures	Les-art-musc-tend *	Trastorns sensibilitat
Cap i Coll					
Tronc (excepte zona glútia)	clavícula 1				
Extremitat superior					
Extremitat inferior i zona glútia	peu 1				
Localització no registrada	8				
Múltiples parts del cos	policontusions 2				

* Les-art-musc-tend = Lesions articulars, musculars, tendinoses

—gran part dels trastorns secundaris a impacte emocional van ser de tipus orgànic, incloent un infart agut de miocardi classificat entre els 7 diagnòstics més greus

—els altres casos més greus van ser 3 dels traumatismes cranioencefàlics, 2 pacients amb patologies combinades i un altre amb una fractura complicada

—es desconeix l'abast dels trastorns psicològics purs perquè a vegades es presenten un cert temps després

El *Código de la Policía Nacional*, citat anteriorment [24], estableix uns principis bàsics d'actuació dels agents: han d'actuar amb absoluta neutralitat política i imparcialitat, han d'observar un tracte correcte i acurat en les seves relacions amb els ciutadans i únicament hauran d'utilitzar les armes en les situacions en que hi hagi un risc racionalment greu per la seva vida, la seva integritat física o la de terceres persones, o en aquelles circumstàncies que puguin suposar un greu risc per la seguretat ciutadana.

Comparant el resultat de les intervencions policials amb la

normativa que regeix les actuacions dels agents, es plantegen alguns interrogants:

—Perquè els policies espanyols van dur a terme càrregues policials generalitzades als col·legis electorals on la gent protegia les urnes de forma pacífica?

—Tenint en compte que no hi havia cap risc greu per la integritat física de ningú ni per la seguretat ciutadana, perquè en lloc de tenir un tracte correcte amb els ciutadans, van emprar les defenses policials?

—Perquè van ferir a tantes persones, fins i tot a ancians i menors d'edat?

—Perquè l'ús de les defenses va ser massiu i indiscriminat, produint lesions múltiples i lesions a parts del cos no autoritzades, incloent-ne moltes a la cara?

—Perquè van donar tants cops forts al cap o van fer sacsejades tan violentes que van provocar traumatismes cranioencefàlics?

Tots aquests interrogants es poden resumir en un de sol:

—Perquè els agents de policia no van seguir els seus propis principis bàsics d'actuació?

En lloc de comportar-se seguint els protocols, els policies van fer un ús de la força totalment desproporcionat i van mostrar notable agressivitat, acarnissament i total indiferència o empatia amb les persones ferides. Un exemple paradigmàtic d'això es va donar en un col·legi electoral de Lleida, on hi va haver el pacient amb l'infart de miocardi; les imatges mostren com, mentre se li estaven fent maniobres de reanimació, els policies van seguir carregant i, fins i tot, algunes persones colpejades van caure sobre el pacient [31].

Els protocols d'actuació de tots els cossos policials, precisament tenen la finalitat de limitar l'ús de la força per a no provocar lesions innecessàries o, en tot cas, que aquestes siguin menys greus. No obstant, a dia d'avui no es sap exactament quines ordres van rebre els policies espanyols respecte a com havien d'actuar als centres de votació, ni tampoc qui les va donar. Per altra banda, els policies tenien responsabilitat sobre les seves pròpies actuacions i, tal com s'explica

al *Código de la Policía Nacional* [24], els agents s'han de subjectar als principis de jerarquia i subordinació però, en cap cas, l'obediència deguda no pot emparar ordres que comportin l'execució d'actes que constitueixin manifestament delictes o que siguin contraris a la Constitució o a les lleis.

Diverses institucions i organitzacions internacionals van afirmar que a les càrregues policiaques de l'1 d'octubre s'havia actuat amb violència desproporcionada. Entre aquestes, el Comissionat pels Drets Humans del Consell d'Europa i l'organització Human Rights Watch [5, 6]. També van proposar que es fes una investigació ràpida, independent i eficaç. Per això, Human Rights Watch, al seu darrer informe anual publicat fa pocs dies, critica que no s'hagi condemnat a cap agent de policia per l'ús excessiu de la violència durant el referèndum [32].

Lesions dels agents dels cossos policials atesos

Un petit nombre de policies també van ser atesos pel Cat-

Salut (Taula 6). Nou agents pertanyien al cos de Policia Nacional, 2 a la Guardia Civil, i 1 als Mossos d'Esquadra, en total 12. Tenien edats compreses entre 19 i 65 anys i tots eren homes excepte una dona del cos de Policia Nacional. Les lesions diagnosticades van ser únicament contusions de caràcter lleu i, cap dels agents, va presentar trastorns per impacte emocional.

Alguns membres del govern d'Espanya i mitjans de comunicació afins havien afirmat que el nombre de policies lesionats era molt alt, fins i tot es va donar la xifra de 400, la qual més endavant va ser notablement rebaixada [13]. Així i tot, algunes de les acusacions judicials contra les persones relacionades amb l'organització del referèndum s'han basat, precisament, en l'existència de policies ferits. Per tant, és necessari intentar esclarir quants policies van resultar realment lesionats i quin tipus de lesions van presentar.

En primer lloc, analitzant les imatges de l'1 d'octubre es pot observar que els policies anaven protegits amb botes, casc amb viseres, armilla i altres proteccions antiavalots com ara escuts [2, 4, 20]. Per una altra banda, també es veu que la multitud que hi havia als centres de votació no atacaven cap policia i, en tot cas, només cridaven atemorits i indignats. En segon lloc, al registre centralitzat del CatSalut només hi consten 12 policies atesos. No es pot descartar que, esporàdicament, algun ciutadà fes una acció agressiva contra els policies però també s'ha de considerar que amb les accions de força contra les persones i l'ús de les defenses durant les càrregues també es podien haver causat lesions a si mateixos.

A l'escrit de conclusions provisionals del Fiscal de la Causa 3/20907/2017 del Tribunal Suprem es redueix el nombre de policies lesionats fins a 93 i es descriuen les

agressions patides pels policies indicant el centre de votació i número d'identificació o TIP de cada agent (ratllat a la còpia pública) [13]. L'escrit explica que l'actitud de la gent era agressiva i que va causar lesions a diversos policies. Descriu que 6 agents van patir agressions, de les quals en concreta 4, i que diversos agents més en cadascun de dos centres també van ser agredits, sense dir quins traumatismes tenien. També enumera els policies nacionals i guàrdies civils que van resultar lesionats (43 i 17 respectivament) i ferits (20 i 10 respectivament); de cap dels 10 guàrdies civils ferits, tots al mateix centre electoral, consta el seu TIP (sí que consta el TIP de l'agent que els comandava). En cap dels casos enumerats d'agents lesionats i ferits s'explica quines lesions van patir. Finalment, es descriuen 7 agents amb lesions traumàtiques concretes: 1 traumatisme testicular per

puntada de peu, 4 contusions, 1 ferida per puntada de peu, 1 fractura de la falange d'un dit. Excepte en aquests 7 casos, amb les dades de l'escrit es fa difícil saber el nombre de policies lesionats, ja que no explica quants dels agredits van presentar traumatismes ni quin tipus de lesions tenien els agents considerats lesionats i ferits. Per poder esclarir el nombre real de policies amb lesions seria de gran ajut l'aportació dels diagnòstics mèdics dels agents que van ser atesos en centres sanitaris diferents del CatSalut.

AGRAÏMENTS

A la Junta del Col·legi de Metges de Barcelona per les gestions realitzades al Servei Català de la Salut.

Al Departament de Salut per haver facilitat una còpia de les dades del Registre del Conjunt Mínim Bàsic de Dades del CatSalut amb les quals ha estat possible realitzar l'estudi.

Agents de la policia espanyola el dia del referèndum a Barcelona. ALBERT SALAMÉ

En cap dels casos enumerats d'agents lesionats i ferits s'explica quines lesions van patir

REFERÈNCIES

1. Policia espanyola: 'Aquí no es pegarà a ningú'. VilaWeb, 28-09-2017.
2. Catalunya 1 octubre 2017. Memòria gràfica geolocalitzada d'un dia que mai oblidarem.
3. Govern.cat. Primer d'octubre, informe d'una repressió #240 octubre de 2018. Primer d'octubre 1.066 ferits / Danys a 67 equipaments públics.
4. Borràs J. *Dies que duraran anys* (2a edició). Som-Ara llibres, Barcelona, 2018.
5. Carta del Comissionat pels Drets Humans del Consell d'Europa al Ministre de l'Interior d'Espanya. 04-10-2017.
6. Human Rights Watch, 13-10-2017. Espanya: La policia va fer un ús excessiu de la força a Catalunya. Cal una investigació independent sobre la violència durant el referèndum.
7. Violència policial en Cataluña el 1 de octubre de 2017. Sistema de Registro y Comunicación de la Violencia Institucional SIRECOVI
8. Dastis assegura que la majoria d'imatges de violència policial durant l'1-O són 'falses'. En una entrevista a la BBC, el ministre d'Afers Estrangers espanyols afirma que l'ús de la força va ser 'limitat' i 'no

deliberat, sinó provocat'. VilaWeb, 22-10-2017.

9. Un policia investigat per l'1-O diu al jutge que els ferits tenien 'presumpta sang' o pintura. VilaWeb, 13-11-2018.
10. El ministre espanyol Rafael Catalá fa befa al congrés dels ferits del primer d'octubre. VilaWeb, 22-11-2017.
11. Borrell diu a Brussel·les que 'moltes imatges' de la policia l'1-O eren 'fakes'. 324, 22-01-2019.
12. Col·legi de Metges de Barcelona, Notícies. El Consell de Col·legis de Metges de Catalunya (CCMC) denuncia que no es pot posar en dubte la professionalitat i independència dels metges a l'hora de certificar els ferits el dia 1 d'octubre. 13-10-2017.
13. Escrito de Conclusiones provisionales del Fiscal de la Causa 3/20907/2017 a la Sala de lo Penal del Tribunal Supremo, pp. 109-115.
14. CatSalut. Servei Català de la Salut. Conjunt mínim bàsic de dades CMBD.
15. Diccionari Enciclopèdic de Medicina. Enciclopèdia Catalana, SA. Barcelona, 1997-2019.
16. Diccionari Enciclopèdic de Medicina. Projecte DEMCAT. Barcelona, 2014-2019.

17. CatSalut. Servei Català de la Salut - Gencat. Regions sanitàries.

18. Guinjoan M, Rodon T. Quin criteri va fer servir la policia espanyola per reprimir en uns municipis concrets? Nació Lleida, Procés Català: Anàlisi, 15-10-2017.

19. Altesa C. L'1 d'octubre en xifres.

20. 40 minuts de l'Horror de l'1-O (imatges de 500 agressions, aproximadament).

21. Causes de lesions sobre l'aparell locomotor. Web de Cocera D, Gallardo A. Primers auxilis.

22. Traumatisme cranioencefàlic (TCE). Institut Guttmann. Especialitats.

23. Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior. Direcció General de la Policia Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, sobre la utilització d'armes i eines d'ús policial.

24. Código de la Policía Nacional (edición actualizada a 4 de enero de 2019), Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad.

25. Acord Gov/25/2015, de 24 de febrer, pel qual s'aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya.

26. Recomendación Rec. (2001) 10 del Comité de Ministros a los Estados miembros sobre el Código Europeo de Ética de la Policía

27. Código de conducta para funcionarios encargados de hacer cumplir la ley. Adoptado por la Asamblea General en su resolución 34/169, de 17 de diciembre de 1979.

28. Referèndum. Els estralls de la policia a les esco-

les l'1-O. El Nacional / ACN, 26-09-2018.

29. Mombiola M. Investigació sobre els efectes psicològics del referèndum. Públic, 10-10-2017.

30. El testimoni colpidor de l'home a qui la policia espanyola va causar un infart l'1-O. VilaWeb, 14-1-2018.

31. Llobet A. Empitjora l'estat de salut del lleidatà que va patir un infart després de la càrrega policial a la Mariola. Nació Lleida, Referèndum, 04-10-2017.

32. Human Rights Watch World Report 2019. pp. 237.

AUTORA

Núria Pujol-Moix

Professora Emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Investigadora de l'Institut de Recerca Biomèdica Sant Pau (IIRB Sant Pau) de Barcelona

ANNEX: EL REFERÈNDUM

Aquests darrers anys, el dèficit fiscal crònic de Catalunya i l'augment de la tendència centralitzadora de l'estat espanyol van fer sorgir a la societat catalana la consciència de ser tractada injustament tant en l'economia com en l'autogovern [1]. Hi havia certes expectatives de millora en el text de la reforma de l'Estatut d'Autonomia aprovada el juliol de 2006 però el Partit Popular hi va presentar un recurs d'inconstitucionalitat. El juny de 2010, la sentència sobre aquest recurs [2], rebaixant dràsticament les expectatives de millora, va agreujar notablement la percepció negativa que tenia la societat catalana sobre les seves relacions amb l'estat

Milers de persones es van concentrar davant els col·legis per evitar que la policia espanyola els requisés les urnes. ACN

espanyol. I així, el sentiment catalanista de gran part de la població es va anar transformant en sentiment independentista [3]; aquest sentiment es va desenvolupar també en una part de la població, generalment d'origen no català, que prèviament no s'havia sentit catalanista [4]. Un dels efectes d'aquesta situació va ser el progressiu increment de diputats independentistes al Parlament de Catalunya, des de l'any 2015.

El Parlament de Catalunya elegit el setembre de 2015, a la sessió del dia 6 de setembre de 2017, va acordar dur a terme un referèndum vinculant sobre l'autodeterminació de Catalunya i en va aprovar la llei, basada en el dret internacional. Poques hores després, tots els membres del govern de la Generalitat en signaven el decret de convocatòria per al dia 1 d'octubre de 2017. El dia 7 de setembre, el Tribunal Constitucional va admetre a

tràmit el recurs d'inconstitucionalitat presentat pel govern d'Espanya contra la llei i el decret i els va suspendre cautelament [5, 6]. Experts juristes van afirmar que convocar un referèndum o participar-hi no era delictes des de la modificació, l'any 2005, del codi penal d'Espanya [7]. Per tant, el govern de Catalunya va prosseguir amb els preparatius per a dur a terme el referèndum el dia 1 d'octubre tal com estava previst.

El govern d'Espanya va fer nombrosos esforços per a evitar el referèndum, que considerava il·legal. Va cercar exhaustivament i sense èxit les urnes [8, 9] i va intentar, per tots els mitjans, impedir que es pogués fer la votació iniciant un gran nombre d'accions repressives [5, 10]: restriccions en la llibertat de reunió i expressió, intervenció de les finances de la Generalitat, intervenció de nombroses webs i de centres

El govern d'Espanya va fer nombrosos esforços per a evitar el referèndum, que considerava il·legal

telecomunicacions, multes als membres de la Sindicatura Electoral, investigació de la majoria d'alcaldes de Catalunya per part de la fiscalia i, fins i tot, detenció temporal d'alguns membres del govern i d'algunes conselleries. Al mateix temps, el govern d'Espanya va enviar 10.000 policies nacionals i guàrdies civils a Catalunya [3, 5] i, a final de setembre, el seu president, Sr. Mariano Rajoy, va amenaçar Catalunya amb la frase 'Nos van a obligar a lo que no queremos llegar' [11].

El 27 de setembre, la magistrada del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va ordenar als cossos de policia Mossos d'Esquadra (Policia de Catalunya), Policia Nacional i Guàrdia Civil, coordinats per un alt càrrec del Ministeri de l'Interior, que tanquessin fins a l'1 d'octubre els locals públics on estigués previst celebrar la consulta, a fi d'impedir-la [12]. La in-

El referèndum també va deixar imatges de felicitat com aquesta. ELISABETH MAGRE

terlocutòria de la magistrada precisava: 'Ello pasa, necesariamente, por adoptar todas aquellas medidas que impidan la consecución del referéndum, sin afectar la normal convivencia ciudadana.'

Segons estadístiques completades recentment, el dia 1 d'octubre els Mossos d'Esquadra van tancar 500 col·legis electorals i els policies espanyols 98 [13]. Quan els col·legis estaven protegits per nombroses persones els Mossos no intervenien per considerar que no ho podien fer sense carregar i, per tant, sense alterar la convivència ciutadana. Les mateixes estadístiques expliquen que els agents de policia espanyols van intervenir en un total de 114 centres de votació i, en 75 d'aquests, van realitzar càrregues amb la finalitat de requisar les urnes i paperetes per a impedir la votació.

D'acord amb els antecedents exposats, el poble de

Catalunya estava enormement motivat per a participar en el referèndum a fi d'aconseguir la independència del país i, per això, van ser nombroses les persones voluntàries que van col·laborar en la preparació del referèndum. Van comprar, traslladar i amagar les urnes [9] i, uns dies abans de la votació, van ocupar massivament els col·legis electorals per a evitar-ne el tancament [14]. Durant la jornada electoral, els ciutadans van presidir les meses electorals, van votar, i van protegir les urnes amb els seus cossos. Així mateix, molts informàtics voluntaris van treballar intensament per mantenir el cens universal digital durant tota la jornada [15].

Referències

1. Montilla avisa de la desafecció dels catalans envers Espanya. VilaWeb, 08-11-2007.
2. Estatut d'Autonomia.

Generalitat de Catalunya.

3. Puigdemont C., Mouton O. *La crisi catalana, una oportunitat per a Europa*. La Campana, Barcelona 2018.
4. *La República de los no-independentistas, #NousRepúblicans*. Nautilus Comunicació i Cultura SL, Banyoles 2018.
5. Informe sobre la vulneració de drets fonamentals i llibertats públiques en ocasió de la reacció penal a partir de l'1 d'octubre i l'aplicació del 155 CE. Maig 2018.
6. Govern.cat. Primer d'octubre, informe d'una repressió #240 octubre de 2018.
7. Anàlisi jurídica de les suspensions de normes catalanes sobre el referèndum d'autodeterminació.
8. Albalat J. G. Al carrer del Perú. Les policies locals comencen a custodiar les urnes propietat de l'Estat. El Periódico, 28-09-2017.
9. Vicens L, Tedó X. Ope-

ració urnes. Columna Edicions SA, Barcelona 2017.

10. Informe-síntesi de les actuacions del Síndic de Greuges al voltant de l'1-O. Novembre 2017.

11. Referèndum 1-O. Ràjony amenaza a la Generalitat: 'Nos van a obligar a lo que no queremos llegar'. Público, Política, 15-09-2017.

12. Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, Sala Civil y Penal. Diligencias previas 3/2017.

13. Catalunya 1 octubre 2017. Memòria gràfica geolocalitzada d'un dia que mai oblidarem.

14. Una gentada protegeix els col·legis arreu de Catalunya per votar en el referèndum. Els ciutadans fan vetlla durant tota la nit per a protegir els col·legis. VilaWeb, 01-10-2017.

15. Els 'hackers' que van fer possible el cens universal en el referèndum. VilaWeb, 04-10-2017.>>

L'alarmant desglaç de Grenlàndia: dotze anys per a evitar un desastre

Ecologia Un estudi de ressò mundial alerta que el planeta es dirigeix cap a un punt de no retorn si els pròxims anys no es redueixen les emissions

Grenlàndia es desfà més de pressa que no es pensaven els científics. GT

JOSEP REXACH FUMANYA

En una escena del film *Vice*, que retrata l'ascens de Dick Cheney a la Casa Blanca fins a convertir-se en vice-president de George Bush, explica a tall d'anècdota com es va impulsar el negacionisme de l'escalfament global per mitjà del llenguatge. L'administració nord-americana

va eliminar el concepte dels discursos de Bush i el va substituir per 'canvi climàtic', menys agressiu i que pretenia desmarcar l'acció de l'home com a causa de les alteracions climatològiques. Sigui quin sigui el terme utilitzat, el negacionisme és com més va més desacreditat. El darrer estudi, del qual s'han fet ressò els principals mitjans mundials, alerta sobre les greus conseqüències del desglaç de

Grenlàndia, una porció de terra que acumula el 8% del gel del planeta.

L'estudi és un crit d'alerta publicat a la revista *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* (PNAS), que edita cada setmana l'Acadèmia Nacional de Ciències dels EUA. La principal conclusió és que Grenlàndia es desfà més de pressa que no es pensaven els científics.

És impossible tornar al començament, com si l'acció de l'home no hagués tingut cap impacte

Si s'activa un canvi d'estat a l'Amazones, un desgel massiu a Grenlàndia o un desgel del Permagel, això no es podrà aturar. STIG NYGAARD

Dotze anys perquè no sigui irreversible

I què podem fer, amb aquesta situació? És impossible tornar al començament, com si l'acció de l'home no hagués tingut cap impacte –és a partir dels anys vuitanta que comença a disparar-se el creixement de l'escalfament global–, però sí que es pot actuar abans que la situació sigui irreversible i causi catàstrofes naturals. De fet, hi ha un termini que ha estat acceptat per la major part de la comunitat científica: dotze anys. 'És el temps que tenim per a canviar el rumb i evitar l'augment d'1,5°C o 2°C, que són els llindars que no hem de traspasar', diu Escrivà, que

recorda que el planeta ja s'ha escalfat un grau per culpa de la contaminació generada per l'acció de l'home.

Hi ha estudis que indiquen que, amb un escalfament global de dos graus, s'activarien processos que serien irreversibles. 'Ja podrem tenir molts cotxes elèctrics, que si s'activa un canvi d'estat a l'Amazones, un desgel massiu a Grenlàndia o un desgel del Permagel, això no es podrà aturar. Per molt que aleshores reduïm les emissions a zero, perquè si es desfà un pol, tu no pots revertir la situació i congelar-lo.' Si el planeta supera aquesta temperatura de dos graus, s'entra en una fase desconeguda i no es pot

L'escalfament no té una progressió lineal, sinó exponencial

saber quin seria exactament el ritme del desgel.

Fa deu anys, el desgel de Grenlàndia podia fer créixer el nivell del mar 0,3 mil·límetres anualment. Ara, més del doble, 0,7 mil·límetres. És a dir, que un grau d'escalfament en el futur tindrà molt més impacte que un grau d'escalfament en el passat. 'L'escalfament no té una progressió lineal, sinó exponencial. Comencem a veure que els processos s'acceleren. Els dos graus poden ser tan perillosos perquè, si els traspassem, poden activar processos sobre els quals ja no tindrem cap control.'

Per cert, si Grenlàndia es desfés del tot, el nivell del mar creixeria set metres, de

Glacera oriental de la Maladeta (1992-2015). JORDI CAMINS

manera que inundaria moltes poblacions baixes del litoral i en faria desaparèixer qualsevol dels paisatges urbans que ens imaginem. **Aquest vídeo** de la NASA explica de forma il·lustrativa el creixement del nivell del mar.

‘Aquesta notícia és un senyal molt fort que aviat podríem arribar a un punt de no retorn’, explica a VilaWeb l’ambientòleg Andreu Escrivà (València, 1983), qui ens ajuda a entendre la importància d’aquest estudi: ‘Cal entendre que són dades noves perquè es va arribant a una detecció molt més precisa que fa uns anys. Hi ha un balanç molt més clar sobre la massa total que es va perdent per totes les vies, i això ens diu que es va més de pressa que no ens pensàvem i hi ha zones que no s’estudiaven i que també s’han de tenir en compte.’

I per què aquestes dades tan alarmants no s’havien conegut fins ara? Els investigadors havien mostrat preocupació per la desaparició de gel al sud-est i al nord-est de Groenlàndia, on hi ha grans glacials dels quals es desprenen trossos de gel de la mida d’un iceberg i després

es fonen a l’oceà Atlàntic. Ara, però, els científics han descobert que entre el 2003 i el 2013 la major part del gel de Groenlàndia no es va perdre pas al sud-est ni al nord-est de l’illa, sinó al sud-oest, on pràcticament no hi ha glaceres. Aquesta troballa demostra, segons l’estudi, que el gel de la superfície de Groenlàndia es va fonent a mesura que les temperatures globals augmenten, cosa que provoca que rius d’aigua fosa flueixin fins a l’oceà i, com a conseqüència, creixi el nivell del mar.

Les nostres glaceres i l’aeroport, el millor exemple

La gent necessita comparacions properes per a copsar la magnitud de la tragèdia. Per això Escrivà ens parla d’un lloc ben conegut: ‘Si s’activa el desgel de Groenlàndia, l’aeroport de Barcelona serà submarí. És molt bèstia, però és que és així. No vol dir que això passe d’ací a vint anys, ni trenta, ni cinquanta. Però a final de segle, la pujada del nivell del mar podria arribar a superar els dos metres.’

També ens són propers espectacles de la natura que te-

‘Si s’activa el desgel de Groenlàndia, l’aeroport de Barcelona serà submarí’

nim al costat de casa, com les glaceres del Pirineu. L’observador glaciòleg Jordi Camins és qui segurament ha estudiat més aquestes formacions de gel que el canvi climàtic va fent desaparèixer. I ho il·lustra amb fotografies comparatives en què es veu a la perfecció com aquestes glaceres es van consumint i van cedint terreny a la pedra. Les xifres parlen soles. Es calcula que el 1830 la superfície glacial dels dos vessants del Pirineu era d’unes 2.000 hectàrees (20 quilòmetres quadrats) i avui s’ha quedat reduïda a una quarta part.

La glacera de la Maladeta, a la Vall de Benasc, una dels més grans del Pirineu, podria desaparèixer d’ací a vint anys o trenta, segons els experts. El canvi climàtic i, de manera indirecta, l’acció de l’home, fan agonitzar aquesta massa de gel, que no és tan sols una reserva d’aigua dolça, sinó que també serveix per a regular l’ecosistema. Si l’any 1991 ocupava 50 hectàrees, actualment n’ocupa menys de la meitat, 23. Aquí sobre us n’oferim una comparativa, perquè una imatge val més que mil paraules.

MIREIA BOYA

‘Si no anem tots a l’una al Suprem a encarar-nos a l’estat, ells guanyen’

Entrevista a l'ex-diputada i membre del secretariat nacional de la CUP sobre el judici contra l'1-O, les mobilitzacions i la repressió

ALBERT SALAMÉ

ROGER GRAELLS FONT

L'ex-diputada de la CUP Mireia Boya (Sent Gaudenç, 1979) serà jutjada per desobediència al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), després de la decisió del Tribunal Suprem espanyol de fer-la fora de la causa. Boya fa una crida a encarar-se a l'estat espanyol en el judici polític contra l'1-O. En aquest sentit, adverteix del perill de la divisió i també

insisteix que cal una mobilització constant als carrers per a denunciar els drets fonamentals.

A més, augura un front antirepressiu ampli que s'oposi a una sentència condemnatòria i aturi el país, però tem que es normalitzi la repressió. Ara, diu que no té pas por de les amenaces d'il·legalització de la CUP: 'Ja ens poden detenir, que en vindran uns altres.'

—S'acosta el judici. També us volien jutjar al Suprem. Us han apartat de la causa?

—La meva causa ha evolucionat. Primer, vaig declarar al Suprem acusada de rebel·lió i em demanaven trenta anys, i ara la causa s'ha dividit i els membres de la mesa i jo hem passat al TSJC. És una aberració jurídica, perquè el Suprem s'ha quedat Carme Forcadell. Això indica que

Si aquesta sentència no és absolutòria, ens hem de plantar completament com a país

Com es pot permetre que la policia espanyola detingui batlles, representants sindicals i periodistes el 2019?

persegueixen una gent determinada. A Forcadell no la jutgen per allò que ha fet, sinó per allò que ha estat, presidenta de l'ANC. També aparten de Madrid aquells que potser han tingut una actitud d'encarar-se políticament a aquest tribunal polític.

—Com creieu que l'entoma, l'independentisme?

—L'actitud que hem de tenir a Madrid és d'unitat. Es parla molt de la unitat estratègica, però en la qüestió antirepressiva és imprescindible. Si no anem tots a l'una a encarar-nos a l'estat, a explicar que són ells els qui han vulnerat un munt de drets, com el de protesta, el d'iniciativa parlamentària, el d'autodeterminació, etc. Si no diem tots les mateixes coses, ells guanyen, perquè ens divideixen. És més important la unitat del discurs davant el Suprem que no pas la unitat per a qualsevol de les batlles o per a les eleccions que han de venir. Els partits i l'independentisme de base haurien de ser-ne molt conscients, d'això. Qualsevol declaració –totes legítimes– que contradigui aquest discurs únic sobre què vam fer el Primer d'Octubre, no pensa en termes de país ni de futur de l'independentisme.

—Els escrits de defensa són força diferents, per exemple, el de Cuixart i el de Forn. Sembla que no hi hagi gaire coordinació ni la unitat que demaneu. Us preocupa?

—És cert que cadascú té la seva circumstància personal i cadascú ocupava un càrrec diferent. No els he llegits tots, però entenc que en el cas de Quim Forn, hi ha una defensa d'ell com a conseller d'Interior i d'explicar què va fer i què no, tècnicament. Més enllà de l'escrit de defensa, ells hauran de contestar a unes preguntes i de fer un al·legat final que entenc que serà més polític que no pas jurídic. La part jurídica ja la faran els advocats, però els jutgen a ells i a tots nosaltres. La part tècnica dels advocats ja està bé, que cadascú l'enfoqui com vulgui. Però la part política no s'ha de desdibuixar, això és un judici polític.

—La vostra defensa al TSJC diferirà gaire de la que hauríeu fet al Suprem?

—No. Primer vull dir que el Suprem no alleugereix el judici, sinó que han separat les causes en una estratègia per a fragmentar la causa contra l'independentisme i fer veure que són moltes petites coses, quan en realitat hi ha més de 1.200 persones investigades per delictes relacionats amb el Primer d'Octubre. És moltíssim. No són els nou de Madrid només, la repressió és molt gran. La seva estratègia és de fragmentar la repressió. El delictes pel qual se m'acusa –desobediència– és el mateix i serà una defensa política. Fins i tot, crec que tenim més llibertat per a dir clarament què pensem, com s'han vulnerat els nostres drets com a diputats i partits que ens vam presentar amb un programa electoral plenament legal, el qual vam complir. Potser és aquesta, la raresa que no entenen, que un partit pugui complir un programa electoral. Com que ja haurà passat el judici a Madrid i hi haurà una sentència, al TSJC podrem ser més contundents denunciant les vulneracions de la part parlamentària. Carme Forcadell és a la presó per haver permès un debat i a mi em jutgen la iniciativa parlamentària. És la llibertat ideològica, que jutgen.

—La CUP va anunciar mobilitzacions d'ençà del primer dia de judici, amb la campanya 'Alcem-nos'. Quina importància tindran?

—La crida que hem fet continua ferma perquè les nou persones que jutgen a Madrid som nosaltres, també. Són els nostres presos polítics i ens jutgen a tots. La idea és explicar la vulneració de drets, denunciar-la aquí i internacionalment i no permetre que això sigui normal, que la societat catalana accepti que això sigui normal i que es demanin les penes que es demanen. Des del primer dia, alcem-nos per a aturar-ho tot. I més després de les detencions de la setmana passada. Com pot ser que detinguin setze persones que només exercien el seu dret de protesta? Com es pot permetre que la policia espanyola detingui batlles, representants

*És una il·lusió pensar
que poden liquidar
l'independentisme
amb il·legalitzacions
i detencions*

ALBERT SALAMÉ

sindicals i periodistes el 2019? Si això no és una operació d'estat contra les llibertats i una cosa que s'assembla bastant a una dictadura, no ens queda altre remei que sortir al carrer i denunciar-ho. Si no, estem acceptant que aquesta vulneració de drets és possible, que la poden fer i que ens és igual. Hi haurà actes al territori i ha d'haver-hi una coordinació de base perquè hi hagi múltiples mobilitzacions per a aturar-ho tot i fer accions de protesta diverses els quatre mesos de judici i fins a la sentència. Si aquesta sentència no és absolutòria, ens hem de plantar completament com a país. Hi perdem tots, no tan sols els independentistes.

—Aquests dies hi ha hagut les mobilitzacions dels taxistes. Molta gent es demana si l'independentisme ha de ser més contundent al carrer.

—En primer lloc, els taxistes tenen dret de protestar, tenen dret de fer vaga i estem amb ells. En segon lloc, tot aquest discurs criminalitzador de la protesta l'anem veient menys amb aquest col·lectiu que no pas el 21-D. Tot aquest discurs

de la violència, de les caputxes, fins i tot les peticions d'actuació policíaca, ara els partits com Ciutadans no el fa. En tercer lloc, els taxistes fan un seguit d'accions absolutament necessàries si en algun moment decidim seriosament de plantar-nos fins que no s'hagi acabat aquesta vulneració de drets. Per tant, si hi ha qualsevol mena de protesta per aconseguir que no es vulnerin els nostres drets, ens hi afegirem.

—La CUP ha estat crítica amb el govern i els partits majoritaris de l'independentisme, dient que descoratgen la mobilització. Per què ho diu?

—Sobretot va ser amb aquest discurs previ al 21-D. Vam veure que es criticava gent que protestava i que tenia dret de protestar, vagi vestida com vagi vestida. Des dels Lledoners es donen uns missatges de normalitat i d'un cert protagonisme que lleva la força i el múscul que teníem el Primer d'Octubre i el 3 d'octubre i que ens va servir per a defensar el referèndum i per a protestar en massa. Creiem que per a recuperar aquest múscul hem d'organitzar-nos

per a mobilitzar-nos i ser més potents al carrer. Quan volen condemnar el teu dret de protesta, l'única cosa que et queda és protestar. Igual que quan et volen silenciar, has de cridar més fort. Interpretem que els discursos de retòrica desobedient i de confrontació que fa el govern no es tradueixen en fets. Els fets són el contrari, aquest fals diàleg amb el govern de l'estat, aquestes reunions amb les empreses de l'Íbex-35, aquests sopars amb en Pedro Sánchez... Tot això la gent no ho entén i desmobilitza. Tens companys a la presó i a l'exili i encara consideren si has d'aprovar el pressupost de l'estat?

—Creieu que el PDECat i ERC poden acabar aprovant el pressupost espanyol?

—Ho intentaran, i no ho hem de permetre. Al final, és provar de tancar per dalt, als despatxos, allò que vam obrir per baix el Primer d'Octubre. Si nosaltres vam decidir d'autodeterminar-nos, per què des dels despatxos s'intenta tancar una segona transició per a no fer-ho? La mobilització és més necessària que mai. Denunciem els intents del govern i dels partits d'arribar a una pseudo-normalitat que tanqui aquest procés d'independència i que l'endarrereixi molts anys si ara renunciem a la nostra sobirania.

—El problema que pot tenir la Generalitat és que necessita un pressupost per a resoldre conflictes i evitar noves vagues de mestres, metges, mossos, bombers... Enmig del procés d'independència, el govern ha de gestionar. Això també pot condicionar que s'aprovi el pressupost espanyol i, com a contrapartida, el PSC doni suport als comptes de la Generalitat.

—Al final això és negociar molles del dia a dia. En cap cas permetran de millorar com s'haurien de millorar les condicions d'aquests col·lectius i de la classe treballadora. Mentrestant, no afrontem el gran debat. Si som sobirans i tenim la gestió econòmica del nostre pressupost i trenquem el sistema capitalista que ens imposa Madrid i que es reproduïx en polítiques del govern, segurament

ALBERT SALAMÉ

sortirem d'aquest debat sobre el pressupost. Segurament serem en un procés constituent per la República. Per mi, això és un fals debat. Pel fet d'aprovar el pressupost de Madrid, els bombers o els taxistes, o qualsevol col·lectiu, no viurà millor. Els canvis que necessitem són tan profunds i radicals, de tot el sistema, que això només s'aconsegueix en un procés d'autodeterminació.

—La societat catalana es va avesant a la repressió?

—Crec que sí. Sí que t'indigna que detinguin batlles, periodistes i representants sindicals, però hi ha hagut tantes detencions i és tan fort tot això que passa, amb presos polítics i exiliats polítics, que la gent ho ha assumit perquè ja no surt tant al carrer. Potser el discurs desmobilitzador que fan el president Torra i el vice-president Aragonès, amb les seves accions del dia a dia, que són totalment autonomistes, hi contribueix. Però, després de la detenció d'un periodista que portava el braçale de premsa, que treballava fent fotografies d'una

Si hi ha una sentència condemnatòria, m'imagino un gran front amb tots els partits sobiranistes i totes les entitats socials i en defensa dels drets humans fent una crida a plantar-se

manifestació i va ser detingut, no entenc com els altres periodistes no han sortit en massa al carrer per a protestar contra aquesta detenció i per la llibertat de premsa. Són preguntes que em faig. Per què no ens atrevim a sortir més al carrer per denunciar aquesta operació de l'estat profund i la vulneració de drets? Ens hi anem acostumant i això no es pot permetre. Que el judici sigui televisat ha de permetre que la gent torni a sortir per a reivindicar els seus drets.

—Això pot condicionar la reacció de la societat catalana a una probable sentència condemnatòria?

—La nostra campanya justament és de mobilització constant i permanent a partir del primer dia, per a evitar que es normalitzi una sentència, per molt baixa que sigui. L'única sentència que podem acceptar és l'absolució. Hi hem d'arribar amb prou tremp i força per a plantar-nos, és la tasca que hem de fer aquests quatre mesos de denúncia, mobilització i organització perquè el front antirepressiu sigui com més ampli, plural i transversal millor. Qualsevol qui sigui contrari a la vulneració de drets fonamentals hauria de sortir a protestar, durant el judici, de la manera que vulgui. Si hi ha una sentència condemnatòria, m'imagino un gran front amb tots els partits sobiranistes i totes les entitats socials i en defensa dels drets humans fent una crida a plantar-se. No es pot permetre de cap de les maneres que ens condemnin.

—Es va adobant el terreny per a il·legalitzar la CUP?

—No ho sé, si acabaran il·legalitzant la CUP o no. Però sí que sé que per moltes amenaces que hi hagi la CUP no canviarà la seva ideologia, ni la seva manera de fer ni les seves crides a la mobilització. No ens fan por. Ja ens poden detenir, que en vindran uns altres després. Ja poden fer el que vulguin, que la gent que hi ha al darrere de la CUP no desapareixerà i trobarem la manera de continuar avançant. De la mateixa manera que també poden empresonar dirigents polítics, però els

2,3 milions de persones que vam votar l'1-O no desapareixerem. És una il·lusió pensar que poden liquidar l'independència amb il·legalitzacions i detencions. Ho poden intentar, sí, i hi ha precedents com el País Basc.

—La setmana passada va esclatar la crisi de Podem. Com veieu que l'esquerra espanyola es divideixi?

—És una pena que les esquerres ens dividim, perquè això ens fa menys fortes davant l'avenç de l'extrema dreta. Hauríem de tenir tendència a formar grans fronts d'esquerres, sobretot de base, amb unitat popular i als municipis, i no pas aquesta tendència a fragmentar-nos. A més, sovint motivada per hiperlideratges i hipermasculins. En aquest sentit, per mi és una mala notícia que aquest espai de Podem es divideixi a l'estat espanyol. També ha passat aquí, amb Som Alternativa i ara Sobiranistes. És una manera vella de fer política que ve d'ICV i aquestes lluites pel poder i el col·laboracionisme amb el règim del 78.

—És a dir, penseu que el problema dels comuns és la dinàmica que s'arrossega d'ICV.

—Sí, és la vella política de sempre: de partit, d'estructura i de col·laboració amb el règim del 78.

—La CUP no es presenta a les eleccions europees. Fareu campanya per l'absolució?

—No ho hem decidit, encara. No s'ha dut a debat a les territorials i encara són bastant lluny. Coincideixen amb les municipals, que per a nosaltres són la prioritat absoluta, perquè els ajuntaments són un bastió per a guanyar sobirania. Com que els grans partits d'àmbit nacional han demostrat que al govern i al parlament no són capaços de defensar aquestes sobirania, hem de ser forts als ajuntaments. No volem que hi hagi ajuntaments que segueixin ordres de partits i que es diuen d'esquerres tot i que en realitat tenen més tirada cap al centre i en cap cas no aporten propostes rupturistes en clau republicana. ■

Que el judici sigui televisat ha de permetre que la gent torni a sortir per a reivindicar els seus drets

Els ajuntaments són un bastió per a guanyar sobirania

JENNIFER CLEMENT

‘Com ho poden dir, que unes imatges de la BBC són “fake news”?’

La presidenta del PEN Internacional lamenta que Vargas Llosa deixi l'entitat i explica que el comunicat té el vist-i-plau del conjunt del PEN Internacional

ACN

SEBASTIÀ BENNASAR

Jennifer Clement (1960) va néixer als EUA, però de ben petita se'n va anar a viure a Mèxic. Tanmateix, féu els estudis universitaris a Nova York, on es va llicenciar en antropologia i literatura anglesa. És la primera dona que presideix el PEN Club Internacional d'ençà que es va fundar, el 1921. Abans, del 2009 al 2012, havia ocupat la presidència del PEN mexicà. Ha publicat quatre novel·les, un llibre

sobre la relació del pintor Jean Michel Basquiat amb la ciutat de Nova York i nombrosos llibres de poemes. Les seves novel·les han obtingut èxits importants de venda i de crítica i alguns dels premis literaris més importants del món. Clement assegura que el PEN Club –una de les entitats més antigues del món en defensa de la llibertat d'expressió i dels drets humans dels escriptors– continua a l'avantguarda de la diplomàcia cultu-

ral. Ha estat a Barcelona per a presentar un comunicat de suport a Jordi Cuixart i Jordi Sànchez en què ella, grans intel·lectuals de prestigi mundial i quinze centres PEN de tot el món en demanen l'excusació i l'eliminació dels càrrecs de rebel·lió i sedició, alhora que alerten dels retrocessos democràtics. De resultes del comunicat i del que va emetre fa uns quants dies el PEN americà, el president d'honor de la institució, Mario Vargas

*Quan ho necessites
tens el suport de 150
centres de tot el món,
amb grans escriptors,
amb tots els premis
Nobel al darrere*

*És molt possible que
el PEN també agafi
els casos dels presos
polítics, però no
podem fer-ho a la
babalà*

Llosa, ha anunciat que deixava l'entitat, molt irritat.

—Quasi cent anys d'història i sou la primera presidenta. Diríem que el PEN Club no és una entitat gaire paritària... Com l'encareu, la vostra presidència?

—És una responsabilitat que em prenc molt seriosament. He fet coses per posar la dona al centre de l'organització.

—En un organisme tan gran les coses no són immediates, però el canvi era important i paga la pena...

—Sí, vam trigar dos anys a poder aprovar per unanimitat la reforma de la nostra carta constituent, que ara diu que lluitarem contra la persecució per qualsevol mena d'odi i inclou conceptes com el d'igualtat, que a començament del segle XX ni tan sols s'havia detallat.

—També heu fet una altra passa important en aquest sentit...

—Després de l'aprovació de la reforma de la carta constituent hem elaborat el Manifest de la Dona, que ha impulsat un important grup de treball amb consellers i conselleres. El fet sorprenent és que el document ha sortit del PEN, però després l'han emprat moltes organitzacions, com ara les Nacions Unides.

—De totes maneres, ja hi teníeu experiència, en processos dilatats, com el que va dur a considerar un delictes federal l'assassinat de periodistes a Mèxic...

—Era fonamental canviar una llei i hi treballàvem totes les ONG: els assassinats de periodistes i escriptors no podien ser un afer intern de cada estat, s'havien de perseguir des del govern federal, i això ho vam aconseguir quan el PEN va començar a treballar-hi seriosament.

—Precisament la negociació es va desencallar quan el PEN va entrar en el debat amb tota la força...

—El PEN té això. Quan ho necessites tens el suport de 150 centres de tot el món, amb grans escriptors, amb tots els premis Nobel al darrere, amb l'aca-

dèmia sueca... la pressió és molt forta i s'aconsegueixen coses.

—Entenc que aquesta maquinària de suport és la que tenen ara Jordi Cuixart i Jordi Sànchez després de la presentació del comunicat a favor seu?

—Sí, aquest és el suport que tenen ara els dos dirigents de la societat civil catalana.

—Creieu que aquesta pressió tindrà un bon resultat a Espanya?

—A Mèxic va funcionar perquè hi ha un respecte molt gran pels escriptors i pels poetes. Hi ha governs que no senten vergonya davant les nostres actuacions i n'hi ha en què la pressió funciona molt bé.

—Heu agafat aquests dos casos perquè són dues personalitats de l'àmbit cultural, però hi ha més presos polítics empresonats que també ho són, com ara Raül Romeva o Oriol Junqueras, que abans d'entrar a presó ja havien escrit llibres, i alguns altres que han escrit a la presó. També s'estudiaran, aquests casos?

—És molt possible que el PEN també agafi aquests casos, però no podem fer-ho a la babalà. Ha de venir d'una petició del comitè dels escriptors empresonats i, a partir d'aquí, iniciar un expedient. També s'ha de parlar amb l'escriptor, la seva família i els advocats, és una burocràcia una mica lenta.

—Com és la vostra relació amb el centre català del PEN. Sovint es diu que hi ha un grup de pressió català en el PEN Internacional...

—Tinc molta relació amb el PEN català i amb Catalunya mitjançant Carles Torner. Ell és un home de Catalunya que fa trenta anys que és al PEN i m'ha aproximat molt el món català. Però la meua relació amb Catalunya ve de molt més lluny, de Mèxic.

—Com és això?

—Jo era molt amiga de Ramón Girao, que va fer la introducció a un llibre meu que es diu *El marinero de Newton*, un poemari sobre ciència. I durant quinze

anys o vint vam passar el Cap d'Any amb ells i amb més espanyols exiliats que es movien o s'havien mogut a l'entorn d'Octavio Paz. Ell em va despertar l'amor per Catalunya.

—Mario Vargas Llosa, diumenge a El País, i ahir el ministre d'Afers Estrangers espanyol, Josep Borrell, insistien a dir que els ferits de l'1-O a Catalunya eren una invenció, eren *fake news*. I Vargas Llosa està molt enfadat, fins al punt que ha anunciat que deixaria el PEN per la posició que ha pres, segons ell, a favor dels partidaris del cop d'estat a Espanya.

—Passa que hi va haver molts enregistraments, i molts van sortir en mitjans com la BBC. Com pots dir que unes imatges de la BBC són *fake news*? Sí que hi ha hagut casos en la història en què s'ha fet teatre per crear *fake news*, però no és pas el cas d'allò que va passar aquí. Pel que fa al cas de Vargas Llosa, és l'única protesta que hem tingut fins ara. El PEN, durant cent anys, ha estat el lloc dels grans debats del món, amb encerts i rectificacions. I aquest debat i aquestes passions no són res de nou per al PEN. El comunicat té el suport del comitè d'escriptors a la presó, i el conjunt del PEN internacional i les seves resolucions recents en congressos i comitès. Lamento que Mario Vargas Llosa renunciï al PEN i sempre serà benvingut si canvia d'opinió.

—Aquests dies us hem sentit dir que la història del PEN és una història de presó i exilis...

—D'ençà de les primeres cartes del PEN, es veu que hi ha un intent d'acollir escriptors de fora en situació de perill i de mirar com els podem salvar. Des del primer moment hem volgut acollir escriptors en situacions difícils i de llavors fins a la creació de la xarxa Icorn de ciutats refugi, aquesta ha estat una de les nostres màximes prioritats.

—Diuen que quan un escriptor arribava a la presidència del PEN, bé d'un centre nacional, bé de l'internacio-

nal, gairebé es troba forçat a deixar d'escriure...

—Hi ha una bona part de veritat. Jo no podria escriure una novel·la, que em requeriria molta concentració i fins i tot potser una vida paral·lela. No he escrit cap novel·la però si alguns poemes, molts discursos i manifestos que han implicat una altíssima concentració per aconseguir que siguin efectius i que els aprovi el màxim nombre de gent possible.

—Heu arribat a aquest càrrec en un dels moments més dolços de la vostra carrera. Ha estat un gran sacrifici?

—No ho he pensat mai com un sacrifici. El meu pare va ser un gran lluitador pels drets civils als Estats Units i ens va criar ensenyant-nos que a la nostra vida també havíem de servir els altres. Jo no vaig pensar mai que seria presidenta del PEN Internacional, però benvingut sigui.

—Viviu a Mèxic, i entre el 2009 i el 2012 va ser presidenta del PEN mexicà. Heu dit que Mèxic és un dels països més perillosos del món per a ser periodista...

—El periodisme, sobretot el que cobreix notícies de criminalitat a les províncies, és molt perillós. Un dels principals problemes a Mèxic és que hi ha impunitat. Tenim més de cent periodistes assassinats aquests darrers quinze anys i no hi ha ni una sola persona a la presó per haver mort un periodista. A Turquia hi ha periodistes a la presó, i a Mèxic són a les tombes. Sí, en aquest sentit Mèxic és un dels pitjors països del món.

—I aquesta violència com afecta la vostra literatura?

—Potser no he escrit explícitament sobre l'assassinat de periodistes, però sí sobre la violència a Mèxic. El meu llibre anterior, *Prayers for the stolen* (titulat *Ladydi* en l'edició en castellà de Lumen), tractava sobre el robatori de nens a Guerrero, i el més recent, *Gun love* (*Amor armado*), explica com les armes dels Estats Units van a Mèxic i a l'Amèrica Central i també que la crisi humanitària té a veure amb l'accés a armes, que és el gran negoci dels Estats Units. ■

Pel que fa al cas de Vargas Llosa, és l'única protesta que hem tingut fins ara

El meu pare va ser un gran lluitador pels drets civils als Estats Units i ens va criar ensenyant-nos que a la nostra vida també havíem de servir els altres

L'ombra d'Estrasburg inquieta la justícia espanyola

Tribunals El Tribunal Constitucional i el Tribunal Suprem mesuren els passos amb la vista posada al Tribunal Europeu dels Drets Humans

ROGER GRAELLS FONT
JOSEP CASULLERAS NUALART

El Tribunal Constitucional i el Tribunal Suprem espanyols mesuren ara més que mai les decisions respectives que afecten els presos polítics. L'ombra del Tribunal d'Estrasburg és llarga, especialment després de la sentència del 20 de novembre passat contra Turquia pel cas del diputat kurd Selahattin Demirtaş, en presó preventiva. El TC ha de resoldre la setmana vinent el recurs d'empara d'Oriol Junqueras per la presó preventiva, i l'analogia d'aquests dos casos ha suscitat una discussió dins el tribunal, on fins ara hi havia una posició unànime sobre els recursos.

La sentència condemnatòria ordena a Turquia que deixi en llibertat Demirtaş i determina que l'estat turc ha vulnerat els drets polítics del diputat i de tots els electors, atès que no pot exercir les seves tasques parlamentàries. És exactament la mateixa situació en què es troben els presos polítics que mantenen l'acta de diputat: Oriol Junqueras, Raül Romeva, Jordi Sánchez, Jordi Turull i Josep Rull.

La cúpula del Consell General del Poder Judicial espanyol. ACN

El TC ha de resoldre la setmana vinent el recurs d'empara d'Oriol Junqueras

Els magistrats del Constitucional tenen ara una urgència damunt la taula. La unanimitat s'ha trencat. Com que l'ordenament jurídic espanyol ha d'incorporar la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (TEDH), alguns magistrats del TC temen que negar la llibertat de Junqueras alimenti una futura sentència condemnatòria del TEDH contra Espanya. Seria una nova vulneració de drets fonamentals

i, quan el Constitucional dictami, obrirà la porta perquè la defensa del president d'ERC, si ho considera pertinent, presenti una demanda contra Espanya al Tribunal d'Estrasburg.

Després d'un any de tenir al congelador els recursos dels presos polítics contra la presó preventiva i més vulneracions, el Constitucional espanyol en va començar a resoldre arran de la vaga de fam de Jordi Sánchez, Jordi Turull, Joaquim

La solució que pot forjar el tribunal és una resolució que estableixi una nova doctrina constitucional

Així que hi hagi una sentència condemnatòria, s'haurà de formular una nova demanda, definitiva, per vulneració de drets contra els acusats

Forn i Josep Rull. Ara ja fa dies que els magistrats debaten sobre el recurs de Junqueras, de moment sense cap acord unànim.

La maniobra del TC: una nova doctrina constitucional?

La solució que pot forjar el tribunal és una resolució que estableixi una nova doctrina constitucional. És a dir, que esmenti la sentència del TEDH sobre el dirigent kurd, però que alhora argumenti que no hi ha analogia entre aquest cas i els dels diputats catalans empresonats. Si fos així, el Constitucional fugiria d'estudi i aconseguiria de mantenir la presó preventiva per a Junqueras i tancar la porta a la resta de recursos.

Aquesta maniobra dels magistrats del Constitucional aconseguiria de mantenir la unanimitat dins el tribunal i donar dos missatges clars a l'opinió pública espanyola. Primer, que es manté la unitat monolítica contra l'independentisme català i que no es qüestiona la decisió del Suprem. I segon, que la justícia espanyola no cedeix davant una sentència del Tribunal d'Estrasburg. I això, després dels revessos de la justícia europea contra la persecució judicial dels dirigents independentistes exiliats. Una nova doctrina constitucional creada *ad hoc* per donar resposta al recurs de Junqueras.

Mirant de reüll a Estrasburg

La presència no gaire llunyana del Tribunal Europeu dels Drets Humans també s'albirava des del Tribunal Suprem espanyol. Els magistrats que conformen la sala que jutjarà

els presos polítics, presidida per Manuel Marchena, són conscients que les defenses, en el judici, prendran nota mil·limètricament de tot allò que s'hi decideixi i de qualsevol vulneració de drets dels acusats que hi pugui haver durant el procediment. Segons que ha fet córrer el Tribunal Suprem mateix amb filtracions en alguns mitjans de comunicació espanyols, la decisió de fer un judici amb setmanes de tres dies de sessions, deixant lliures el dilluns i el divendres, respon al fet que no vol donar arguments a una denúncia de la vulneració del dret de defensa.

El problema del Suprem és que no pot desfer tota la insubmissió del jutge Pablo Llarena, i que la decisió que prengui en la sentència es fonamentarà en els arguments de les acusacions, bastits al damunt de tota aquella investigació, plena de drets vulnerats, començant per la detenció preventiva de tots els presos polítics. Que el Suprem n'és conscient, de la intenció de recórrer al Tribunal d'Estrasburg, es veu en el missatge sibil·lí que el president de la sala del Suprem, Manuel Marchena, va deixar anar enmig dels arguments amb què desestimava la petició dels presos de traslladar la causa a Catalunya. Marchena deia que el Suprem sí que era un organisme competent per a enjudiciar els fets i deixava entrellucar que desestimaria la petició de declarar-hi en català. Acabava dient: 'Sigui com sigui, fer dependre el dret de tenir un procés just de la distància entre la seu del domicili i la de l'òrgan jurisdiccional o de l'ús de la llengua materna

pels professionals que assumeixen la defensa, conduiria a l'absurditat de negar que aquest dret tingui vigència, per exemple, al Tribunal Europeu de Drets Humans.'

La jurisprudència d'Estrasburg és ben present en els escrits d'algunes defenses. Les que més la fan valer són les de Jordi Cuixart i de Carme Forcadell, que fan tota una relació de sentències del Tribunal Europeu dels Drets Humans per a demostrar la vulneració de diversos drets. A més, l'escrit de defensa de Cuixart avisa específicament que si la sentència és condemnatòria, la causa que es jutja s'acabarà dirimint en tribunals internacionals i que Espanya acabarà rebent una condemna.

El procediment per a anar a Estrasburg ja s'ha activat en algun cas abans del judici. Per exemple, amb un dels pocs recursos d'empara per violació de drets que ha resolt el Tribunal Constitucional espanyol, el de Carme Forcadell. La defensa de Forcadell enllesteix el recurs a Estrasburg contra l'empresonament preventiu. De recursos en l'àmbit internacional, no se n'han pogut plantejar més, perquè el TC ha blocat sistemàticament la vintena llarga que durant un any han anat presentant els presos i que han anat essent admesos a tràmit i desats en un calaix, sense resoldre. En tot cas, així que hi hagi una sentència condemnatòria, s'haurà de formular una nova demanda, definitiva, per vulneració de drets contra els acusats que, al seu torn, abans no vagi a Estrasburg haurà de passar novament pel Tribunal Constitucional espanyol. ■

El Piulet amb una banda roja tapant-li la boca i la frase 'llibertat d'expressió' a sobre. ALBERT SALAMÉ

Groc: la lluita visual per l'autodeterminació

Expressió artística El llibre 'Groc: història gràfica d'una lluita' recull el testimoni visual de la mobilització popular catalana per l'autodeterminació, la llibertat i la independència

LAURA GÁLLEGO MARFÀ

El 1705, durant la Guerra de Successió, els catalans austriacistes que volien el retorn del príncep Jordi de Hessen-Darmstadt duïen una escarapella –una mena de llaç– groga al barret per a solidaritzar-se amb ell i el seu exili. Aquest gest de resistència antiborbònica va enfurismar tant Felip V que,

a Vic, va ordenar que es pengés aquells qui portessin la insígnia groga damunt del cap. Tres-cents dotze anys després, el groc torna a ser el símbol de la resistència catalana. No sabem si quan es va triar el crespó groc per a exigir l'alliberament dels presos polítics es va tenir en compte aquest precedent històric o si ha estat una curiosa casualitat, però aquest color s'ha convertit en el símbol de

El groc s'ha convertit en el símbol de la lluita catalana per l'autodeterminació

la lluita catalana per l'autodeterminació. Una lluita que ha deixat –i encara en deixa– un reguitzell de cartells, lemes, pintades i manifestacions artístiques que Toni Galmés, historiador de l'art i dibuixant col·laborador d'Òmnium Cultural, ha recopilat al llibre *Groc: història gràfica d'una lluita* (Comanegra).

L'eclosió de la revolta gràfica catalana arriba amb els cartells i domassos de la cam-

Un dels #Cartells9N, obra de Pep Boatella. PB

Un mural de resposta irònica a la prohibició del groc de la junta electoral fet per Pol Leiva Cuixart. PLC

Adoptar un símbol per a la lluita serveix 'per a evitar la violència perquè és una manera de canalitzar els bàndols'

panya del referèndum i passa per l'ocupació de l'espai públic amb llaços i simbologia groga, tot sovint transformada pels unionistes. Però no comença el 2017. Com explica Toni Galmés al llibre, ja des de les primeres mobilitzacions multitudinàries convocades per l'Assemblea Nacional Catalana i Òmnium Cultural, el simbolisme i la força de les imatges van materialitzar-se en cartells artísticament potents. Tanmateix, no és fins a la campanya de la consulta del 9-N que un grup d'artistes no decideix de fer servir l'art per exigir democràcia. 'La indignació

provoca creativitat', diu Galmés. I amb l'etiqueta #Cartells9N, artistes com Conrad Roset, que va proposar de fer cartells de campanya, Paula Bonet, Lara Costafreda, Pere Rosell, Bernat Solsona, Jordi Calvís, Marc Pallarès i els col·lectius Reskate i Atabalats, entre molts més, van penjar obres a les xarxes socials per a animar la gent a votar. El motiu: la prohibició de l'estat espanyol de posar les urnes.

Va ser el mateix detonant que l'estiu i la tardor del 2017 va fer que hi hagués penjades de cartells massives, es fessin cartells alternatius per a la campanya del referèndum i

dibuixants d'arreu retrates-sin la violència policial del Primer d'Octubre i la repressió. Totes les lluites tenen un símbol, i després de l'empresonament de Jordi Cuixart i Jordi Sànchez i de la prohibició de la junta electoral espanyola de fer servir el groc a l'espai públic durant la campanya del 21-D, el color groc ha esdevingut el símbol d'aquesta mateixa lluita per la democràcia, la llibertat d'expressió, la llibertat i l'autodeterminació. 'El groc uneix moltes d'aquestes lluites', diu Galmés. 'Totes les reivindicacions tenen un símbol, ja sigui un objecte, com la falç i el martell en el

cas del socialisme, o un color. El vermell en el mateix socialisme, el lila en el feminisme.' Adoptar un símbol per a la lluita serveix 'per a evitar la violència perquè és una manera de canalitzar els bàndols'.

L'art polític i comunicatiu

Quin valor artístic tenen unes peces que poden reproduir-se milers de vegades i escampar-se arreu? La pregunta ja se la feia Walter Benjamin el 1936 a *L'obra d'art en l'època de la seva reproductibilitat tècnica*: la tècnica ha matat la concepció de l'art com a cosa única i irrepetible. Ara l'art és també missatge. 'Des de la Segona Guerra Mundial hi ha la tendència a pensar que l'art que fas és polític i, per tant, desvincular la part política de l'artística és treure valor a ambdues parts', explica Toni Galmés, i afegeix que el valor artístic de la producció gràfica dels darrers anys a Catalunya rau en la capacitat que han tingut de comunicar. 'El seu valor és l'habilitat que tenen perquè la gent se les apropiï i les faci servir com a objecte utilitari comunicatiu, és a dir, la seva capacitat de crear opinió pública mitjançant la imatge.' La capacitat, també, de molestar. 'Els colors feixen. Alguns veuen un llaç groc i el pinten o hi fan una readaptació a sobre perquè els molesta', afegeix. 'I és aquest el seu valor artístic, que també és social i és polític.'

Reminiscències del Maig del 68

Les pintades i els cartells polítics escampats arreu ens recorden la revolta gràfica del Maig del 68. Un grafisme que no va aparèixer només a l'es-

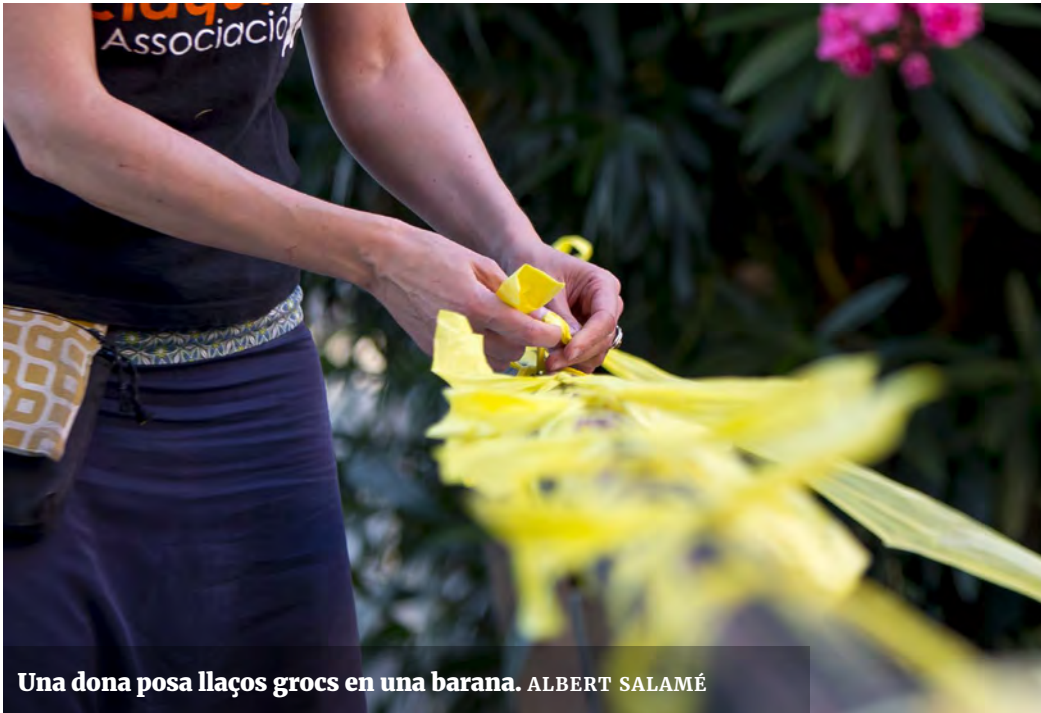
tat francès: l'Atelier Populaire de la Sorbonne també va tenir el seu homòleg a la Universitat de Berkeley (Califòrnia) amb el Political Poster Workshop. Aquests pòsters, que no van signats, els pot adquirir qualsevol i penjar-los on vulgui per escampar la revolta. 'Són pòsters fets molt ràpidament amb colors simbòlics, imatges senzilles i frases molt directes. Perfectes com a eina comunicativa', explica Galmés. I allò que passava l'any 1968 també passa l'any 2017: l'ANC i Òmnium, arran de les prohibicions del govern espanyol de fer campanya, pengen de franc a les respectives webs els cartells del referèndum perquè tothom els pugui descarregar, imprimir i penjar. Aquests dies –i també després dels empresonaments– és clau la plataforma #empaperem per arribar a tanta gent com sigui possible: cartells negre sobre blanc amb lletres grans i clares, missatges directes, fàcils d'imprimir a qualsevol lloc.

Tot i els cinquanta anys de diferència, és curiós de veure com alguns dels *leitmotifs* del maig francès s'han repetit a la tardor catalana: les crítiques contra la manipulació d'alguns mitjans de comunicació, contra la violència policíaca dels antiavalots i, també, contra el cap de govern. Si durant el Maig del 68, la frase del general De Gaulle 'la reforma sí, el desgavell no' va ser motiu de burla i acarnissament per part dels estudiants, a Catalunya, un dels crits burlescs és 'els catalans fem coses', recordant que el president del govern espanyol, Mariano Rajoy, havia dit en un vídeo electoral: 'M'agraden els catalans perquè fan coses'.

1. Pintada a terra que recorda l'1-O, amb la imatge d'un policia pegant a una dona gran. S'hi llegeix: 'Espanya: falsa democràcia'. AUTOR DESCONEGUT // 2. Atelier Populaire, 1968. PHILIPPE VERMÈS // 3. Marató per la democràcia, 2017.

CRIDA PER LA DEMOCRÀCIA

Una dona posa llaços grocs en una barana. ALBERT SALAMÉ

Penjar domassos és una manera de sobresortir dins la cacofonia visual que hi ha a l'espai públic

Del Maig del 68 no se'n copia l'estètica, que és ben diferent, sinó l'essència: l'ús popular que s'ha fet d'aquests pòsters i imatges. La penjada de cartells multitudinària del 24 de setembre sota el lema 'Marató per la democràcia' n'és un dels exemples més clars. La imatge de cartells d'Òmnium estesos a la plaça de la Universitat de Barcelona recorda la dels cartells estesos perquè se n'assegués la tinta a l'Atelier Populaire el Maig del 68. 'L'encartellada popular és una forma de resistència pacífica, de desobediència pacífica: és el poder popular', diu Galmés.

L'espai públic, la lluita de símbols i la inexistent campanya del no

Els balcons de pobles i ciutats són plens de banderes

i de domassos. No tan sols d'estelades i pancartes que demanen l'alliberament dels presos polítics i exigeixen democràcia. El procés també ha fet aparèixer als balcons banderes espanyoles i europees, fins i tot banderes espanyoles republicanes. De fet, la campanya de l'ANC pel sí al referèndum es basava a pintar els balcons amb els colors dels domassos que repartien.

Penjar domassos és una manera de sobresortir dins la cacofonia visual que hi ha a l'espai públic, on la imatge és la protagonista. Segons que explica Galmés, penjar domassos és una tradició molt mediterrània i catalana, vinculada a la cultura popular i a les festes majors: 'Antigament, es treien les teles de domàs, les teles nobles

que cobrien els llits, i es posaven al balcó perquè eren boniques. I per festa major, era el moment de lluir-les per demostrar la teva joia i la teva alegria de viure.' I ara continua aquesta voluntat de destacar entre la resta. 'Pintar el terra, escriure a les parets o omplir-ho tot de llaços grocs també respon a la voluntat de fer-ho tot cada vegada més gran i impactar', diu Galmés, qui afegeix que posar llaços grocs 'és una gran provocació, una manera de cridar l'atenció', i que treure'ls o pintar-hi una bandera espanyola aprofitant-ne el color 'respon exactament a la mateixa voluntat provocativa'. L'espai públic, diu, ha de ser polític: 'És un error dir que s'ha de vetllar per la neutralitat de l'espai públic; hem de vetllar perquè tothom pugui dir allò que hagi de dir a l'espai públic'. Pintar la bandera espanyola en un llaç groc 'és una mostra de política popular'.

Aquesta resposta a la provocació potser és de les poques manifestacions gràfiques del 'no' durant aquests anys, perquè no hi ha hagut cap campanya gràfica en contra de la independència. No els calia, diu, 'perquè saben que el referèndum no es faria i continuen pensant que no es va fer'. 'No necessitaven fer propaganda de res perquè tenien tot l'aparell de l'estat a favor seu.'

L'humor, arma llancívola

Quan el creuer Moby Dada, decorat amb dibuixos de Warner Bros, va arribar al port de Barcelona per allotjar agents de la policia espanyola enviats a Catalunya

per evitar el referèndum, la reacció general va ser riure. La imatge d'agents antia-valots vivint entre dibuixos animats va ser tan esperpèntica, que aquells agents que després van carregar violentament contra la població pacífica es van acabar coneixent popularment com a *piolins*. Des del Piulet amb la banda vermella tapant-li la boca fins al Coiot estomacat, hi ha hagut centenars de mems, cartells i dibuixos que han fet befa de la repressió espanyola amb els dibuixos de la Warner. Justament, un dels fils conductors que uneix molts cartells i pintades és aquest: l'humor. 'Totes les revoltes fan servir l'humor perquè és una eina molt potent', explica Galmés. 'Amb l'humor et rius de l'altre; et deixes endur, però també l'interpel·les', i afegeix: 'Quan et sents agredit, la millor arma és riure-te'n, situar-t'hi per sobre.' L'humor és enginy, creativitat. I en canvi, la violència, no.

El retrat, la humanització dels represaliats

Des que són a la presó, però també des que són a l'exili, la manera de recordar i reivindicar els represaliats són els retrats. Probablement, els més icònics són els vectors de l'il·lustrador Jordi Calvís, que també es poden descarregar des de la seva web i imprimir. N'hi ha d'altres, com els de Toni Galmés mateix, fets per a Òmnium. La il·lustració, no pas la fotografia, ha servit per a reivindicar-los. Galmés explica que tant l'ANC com Òmnium tenien clar que havien d'interpel·lar la humanitat d'aquestes persones, 'perquè deixaven de ser polítics per ser un més de nosaltres, perquè defensaven les mateixes idees que nosaltres'. El retrat sintetitza i dona humanitat.

Il·lustrar amb les cares de la gent a qui es ret homenatge no és nou, a Belfast totes les parets eren plenes dels retrats dels presos de l'IRA, per exemple. L'efectivitat d'humanitzar rau en

Una noia porta una careta del Piulet en una concentració a la plaça de la Universitat de Barcelona, dies abans del referèndum ALBERT SALAMÉ

Retrats dels represaliats. JORDI CALVÍS

el posat afable, 'la mirada perduda que no t'interpel·la directament i et diu "vota'm" sinó que mira cap al futur'. Per Galmés, és una manera de crear empatia, de dir 'la teva lluita és la meua, i per tant, la teua repressió també és la meua'.

La reutilització d'un símbol, el crit per la llibertat d'expressió

Un dels símbols que més ha transcendit, a banda del color groc, és la franja roja sobre la boca, utilitzada inicialment per a la campanya del referèndum 'Crida per la democràcia'. Una jove, un nen, un immigrant, gent gran... Tots, amb la boca tapada per la banda. La idea primera era recordar que la prohibició de votar interpellava tots els col·lectius de la societat, però ha acabat esdevenint un símbol contra la repressió, per la llibertat d'expressió. Galmés, que va ser l'encarregat de dibuixar la campanya, pensa que no hauria tingut tanta transcendència si la Guàrdia Civil no hagués prohibit de distribuir la revista d'Òmnium en què es repartia un domàs amb una d'aquestes imatges: 'Si la Guàrdia Civil no hagués fet res, probablement hauria passat sense pena ni glòria, però es converteix en símbol de repressió i de censura. I quan hi ha censura, la veu del poble es fa més forta.'

L'encàrrec d'Òmnium era d'actualitzar una imatge que el 1978 ja havia estat un símbol per la llibertat d'expressió i contra la repressió i la censura. El 1977, la companyia teatral els Joglars va estrenar l'obra *La torna*, una crítica

mordaç i sense subterfugis al cos militar i a la pena de mort. Tot i que l'obra havia passat la censura, els autors van ser condemnats i van acabar a la presó i a l'exili. Com a protesta pel judici contra la llibertat d'expressió dels artistes, es va fer un logotip en què es veia una màscara de teatre amb una banda vermella que li tapava la boca i unes lletres cal·ligrafiades que deien 'llibertat d'expressió'. És un disseny original de l'escenògraf i fundador del Teatre Lliure Fabià Puigserver.

La idea, però, sembla que va ser de Teresa Calafell, membre de la companyia Putxinellis Claca, segons que explica Galmés al llibre. Sigui com sigui, la imatge va esdevenir icònica, i la banda vermella que tapa la boca torna a ser el símbol contra la manca de llibertat d'expressió. També s'ha emprat en cartells que demanen la llibertat de Valtònyc, dels presos polítics i contra el 155.

Així doncs, els pòsters, els lemes convertits en pintades i cartells, els grafitis, els mems, les il·lustracions i les banderes han estat una eina per a la lluita per l'autodeterminació. També ho han estat de moltes altres lluites, com ara la feminista, de la qual Comanegra publicarà també la història la gràfica. Els autors són Toni Galmés i Maria Àngels Cabré, durà per títol *Lila: història gràfica d'una lluita* i farà un repàs de la història gràfica del feminisme des d'una perspectiva global.

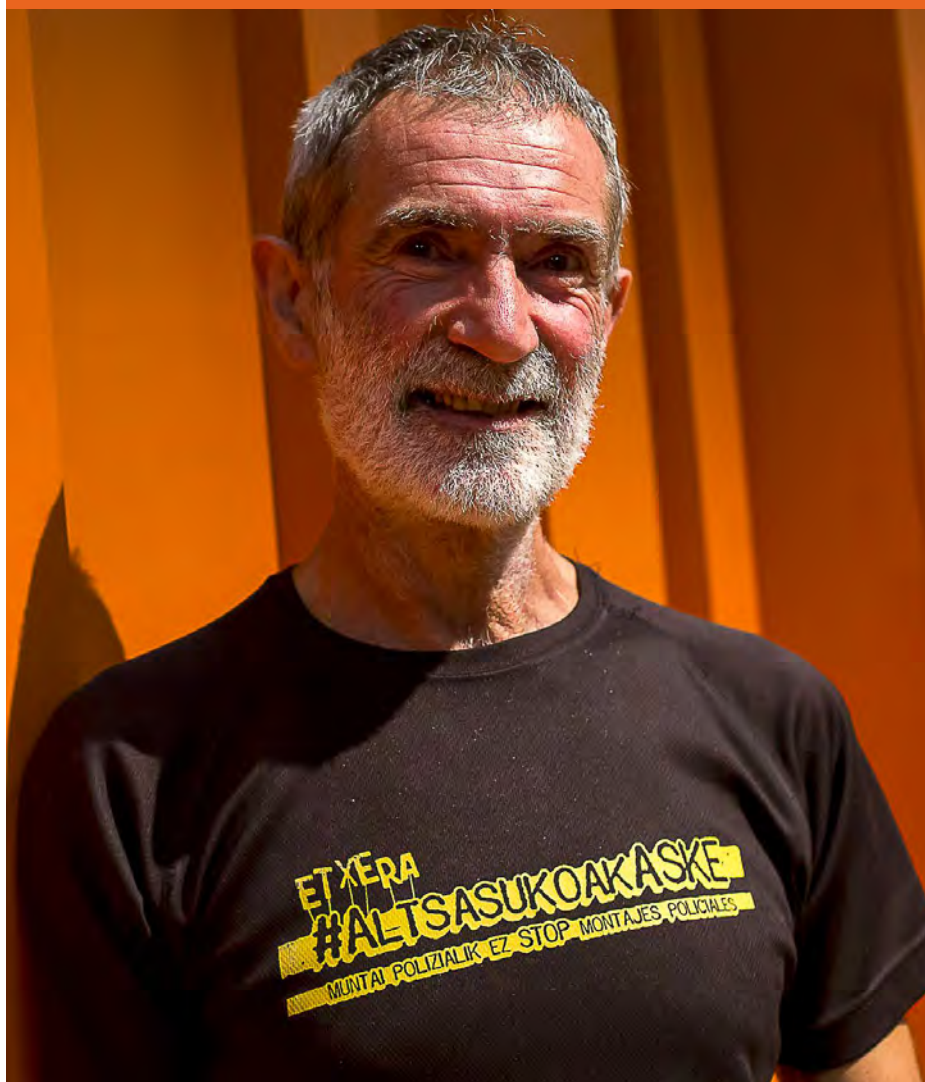

1. Cartell de suport als encausats dels Joglars per l'obra de teatre 'La torna'. **FABIÀ PUIGSERVER** // 2. La banda vermella ha esdevingut un símbol per si mateixa. **VW** // 3. Cartell de Crida per la democràcia. **OC**

ANTXON RAMÍREZ DE ALDA

‘L’estat necessita “terrorisme de baixa intensitat” per a continuar castigant’

Parlem amb un dels pares d'Altsasu, el dia abans que l'Audiència espanyola revisi la sentència que va imposar als joves

ALBERT SALAMÉ

JOSEP REXACH FUMANYA

Tres dels joves d'Altsasu, els primers que van ser empresonats, ja han passat vuit-cents dies a la presó. Bé, si filem prim els compliran demà, precisament quan l'Audiència espanyola anunciarà la revisió de la sentència que els van imposar. Abans de saber-ne la resolució, hem parlat amb Antxon Ramírez de Alda, pare d'Adur Ramírez, condemnat a dotze anys. Tot i les irregularitats del procés judicial, Ramírez de Alda no vol perdre l'esperança i es resisteix a donar-ho per perdut. Si no, més endavant vindrà el Suprem, o Europa, però 'llavors ja serà massa tard'.

—Gairebé vuit-cents dies empresonat. Com està el vostre fill, l'Adur?

—L'Adur, com sabeu, és dels tres nois empresonats des del principi. Està, com nosaltres i com tothom, amb uns sentiments contraposats, enfrontats. Perquè pots sentir-te optimista, però alhora amb molta por i nerviós. Pots pensar que ja veus la llum però alhora ho veus molt negre. És molt estrany. I ja sabem que és l'Audiència espanyola i, per tant, l'estat espanyol, però desitja que passin els dies, que arribi la revisió i saber quina és la fase següent. Si ja és al carrer, genial, i si no anar pensant en el pròxim recurs al Tribunal Suprem.

—Ha tingut suport psicològic durant aquest temps?

—A la presó poden tenir suport psicològic, però depèn de cada centre penitenciari. L'Adur, a les presons espanyoles on va estar, ho va passar molt i molt malament. Va tenir una crisi personal i a sobre fins i tot va ser castigat. Per això vàrem sol·licitar un psicòleg d'aquí, de Navarra, perquè hi ha organitzacions especialitzades a tractar presos. Un psicòleg va desplaçar-se fins a la presó, havíem gestionat el seu permís per telèfon amb la direcció del centre. Però quan ja era allà, li hi van denegar l'entrada i va haver de girar cua. Vam aconseguir que finalment li fes la visita i va anar-hi un parell de vegades. Amb el canvi de presó

En la revisió de la sentència s'ha de ser una mica optimista

Si apliquessin la llei amb tots els casos semblants, els nostres fills haurien de ser al carrer esperant la sentència ferma

a Vitòria, el tractament psicològic és millor i ara mateix Adur és ben tractat.

—Com imagineu que seria ara la vida de l'Adur, fora de la presó?

—Si tot hagués anat normal, com que feia l'últim any de la carrera de magisteri i li quedava una assignatura que va acabar a la presó, doncs hauria fet les pràctiques, les hauria acabades i ja seria professor. I en aquests moments, no sé si treballaria o no. Aquest és el camí normal que hauria fet.

—Teniu l'esperança que la revisió que farà demà la sala d'apel·lacions de l'Audiència espanyola sigui positiva?

—Per una part, haig de ser optimista, no tinc cap més remei. Sempre s'ha de tenir esperança. Per una altra banda, sabem on som, coneixem l'Audiència espanyola, sabem què va passar al judici, amb moltes proves que no es van acceptar. I en la revisió de la sentència s'ha de ser una mica optimista. Al cap i a la fi és una oportunitat i que volem que l'estat aprofiti per posar fi a això d'una vegada. Ho desitgem tant... De manera que al final, hi ha com una contradicció de sentiments.

—Dos dels tres jutges que revisaran la sentència han estat condecorats per la Guàrdia Civil, una relació entre la justícia i aquest cos que s'ha anat veient durant tot el judici.

—Això mateix... Dos han estat condecorats per la Guàrdia Civil i el tercer ha assistit a alguna conferència del Col·lectiu de Víctimes del Terrorisme al País Basc (COVITE), que també era part acusadora en el cas. Ho vàrem denunciar, i no tan sols ens van refusar el recurs, sinó que van aplicar una multa de sis-cents euros a cada jove que va presentar el recurs perquè van dir que s'havia actuat de mala fe. És que tot el cas ha estat tan desproporcionat, sobredimensionat, tergiversat i manipulats... Només volem justícia, coi. Si això hagués passat en qualsevol altre lloc, no hauria acabat així.

—Si el recurs no prospera a l'audiència, llavors ja podreu apel·lar al Suprem. Allà

hi ha més motius per a mostrar-se més esperançat?

—El Suprem, segons que sembla en casos anteriors, analitza més a fons les qüestions i d'una manera diferent. Des de sempre els advocats ens han dit que al Suprem hi podria haver algun gest i que es rebaixessin les penes.

—Una rebaixa seria una victòria?

—Parlar de victòria o derrota no m'agrada. Aquests dies ens demanem si hem d'anar a l'Audiència com si fos el partit de tornada d'una eliminatòria. Ens ho hem de prendre com que és el partit de tornada, amb una afecció a favor i volem fer un bon resultat. És clar que en el partit d'anada ja vàrem fer un bon partit però els àrbitres i el camp ens van fer una mala passada.

—I més enllà hi ha Europa.

—Des del començament, com que es va veure que era molt complicat, gent de l'àmbit de la jurisprudència ens deien que això acabaria a Europa. I estem segurs que el tribunal d'Estrasburg dirà que l'estat espanyol no té raó, com tantes vegades ja ha passat. Però què passa? Que llavors ja serà massa tard. Les bufetades que ha rebut l'estat espanyol per la seva manera d'aplicar la justícia són contínues. Per això no s'entén que encara actuïn així. I mentrestant continuen aplicant la presó provisional com a forma de càstig, perquè si apliquessin la llei amb tots els casos semblants, els nostres fills haurien de ser al carrer esperant la sentència ferma. Però en aquest cas no...

—La jutgessa argumentava que hi havia risc de fugida...

—Això deia, però és tan absurd... Perquè tres han estat empresonats des del principi però quatre han estat a fora en llibertat i no se n'havien anat pas. I s'havien presentat diverses vegades...

—El judici és una mica lluny, però quina és la irregularitat més flagrant que heu vist durant el procés?

—Home, la més flagrant va ser, en ple judici oral, quan a l'amo del bar on va

passar tot li van ensenyar la seva declaració i va restar bocabadat. 'Si jo no he declarat', els va dir. I al final de la declaració que li mostraven no hi havia signatura i els ho va dir: 'Eh, però si a més no hi ha signatura.' Molts advocats ens han explicat que només per això ja s'hauria pogut invalidar el judici. Hi ha més irregularitats, com ara la famosa camisa blanca. Al principi no volien admetre com a prova un vídeo de després dels fets, on es veia clarament que un guàrdia civil portava la camisa blanca, tot i que ells asseguraven que li havien donat cocs i cops de puny i, fins i tot, havien lliurat com a prova la peça de roba ben esparracada. Al final van haver d'admetre el vídeo i es va desmuntar tot allò que deien. Això va ser estrambòtic.

—Dotze anys de presó. Ja heu començat a pensar en la possibilitat que el vostre fill surti abans per bon comportament?

—Algun company ho comenta i en parla amb els advocats, i algun diu a veure si el Nadal vinent ja podem sopar tots plegats amb el tercer grau. Sempre hi fem tombs. Ara ja no redueixen pena per bon comportament, ara et poden donar un vis-a-vis més, diguem que et donen premis. S'haurien de fer càlculs sobre la pena màxima per passar al tercer grau, però m'estimo més no fer-ne perquè vull que siguin lliures abans.

—Molts familiars parlen d'aquest procés com un escarment. Per què?

—Sí, és un escarment perquè per això volien condemnar-los des de bon començament, amb l'excusa del delictes de terrorisme. Amb aquesta versió han volgut demostrar que a Altsasu la Guàrdia Civil era perseguida. I hi ha una organització que es diu Ospa Mugimendua que defensa això. Han lligat aquests joves amb l'organització i defensen que això constitueix terrorisme perquè ETA ja tenia la mateixa consigna. I això ho van acompanyar de literatura pel judici, amb l'objectiu de convertir-los en terroristes. Amb tot plegat, volen ensenyar als joves que la Guàrdia Civil no la faran marxar. Però resulta que aquesta reivindicació

l'assumeixen molts partits, també el PNB. Han demonitzat una opinió política i intimiden el jovent.

—Qui vol veure terrorisme on no n'hi ha?

—Nosaltres creiem que al País Basc, abans, fa anys, hi havia una situació molt dura, amb el terrorisme d'ETA. Quan es va acabar això, alguns partits han deixat d'obtenir rèdits que guanyaven abans, no tan sols electoralment, sinó també monetàriament. És molt cruel, però com que aquest escenari va desaparèixer hi ha partits i estaments —diguem-ne estat— que necessiten alguna cosa que abans els anava bé. El fiscal, durant el judici, ho ha anomenat 'terrorisme de baixa intensitat', per poder continuar castigant i crear una situació que no deixi no avançar.

—Com ha reaccionat el poble envers els joves?

—És digne de veure. Impressionant. D'un bon començament, la gent, els pares i les mares, s'han posat en la nostra pell i ho han viscut com una cosa personal. Per això el nostre suport ha estat incondicional. Estic molt orgullós del meu poble. Altsasu també té una tradició molt lluitadora, ja d'ençà del temps de la República, i és situat en una zona amb una majoria social independentista.

—Dins el drama que viviu, en destacaríeu cap nota positiva, de tot plegat?

—Ho diem molts i fins i tot ens demanem si nosaltres seríem capaços de fer això mateix. La resposta d'ànims i de suport que rebem a tot arreu on anem a fer xerrades és inimaginable. No ho oblidarem mai perquè és emocionant.

—De primer, els familiars dels presos d'Altsasu preferíeu de mantenir un distanciament amb el cas dels presos polítics catalans, perquè una de les vostres armes en el judici era demostrar que en els fets no hi havia cap motivació política. Però amb el pas dels mesos hi ha hagut un acostament. Com ho heu viscut?

Han demonitzat una opinió política i intimiden el jovent

La població catalana ens ha donat molt suport

—Sí, al final els camins s'han anat trobant perquè en tots dos casos hi ha hagut una clara utilització política de la justícia o una politització de la justícia. Encara que els temes no tinguin res a veure, la justícia ha actuat d'una manera similar. Per això, a l'hora de denunciar aquesta situació que compartim, hem tingut l'oportunitat de compartir molts actes. La població catalana, com que observa el cas d'Altsasu tan paradigmàtic com els dels polítics catalans, també ens ha donat molt suport. ■

L'extrema dreta: el grup més gran del Parlament Europeu?

L'Aravot La possible unió de tota la ultradreta faria d'aquest grup el més nombrós

SEDA HAKOBYAN I ALEXANDRE SOLANO

La política europea és marcada de fa temps per la sortida del Regne Unit de la UE. De moment, la dificultat d'aconseguir el vist-i-plau de la Cambra dels Comuns ha fet enquistar una situació que obre un futur incert per als britànics.

Un sistema en crisi

Tanmateix, la situació no és menys imprevisible per al conjunt de la Unió Europea, tant per la incertesa del desenllaç del Brexit, com pels mateixos problemes al seu si. Les institucions cada vegada són més allunyades dels ciutadans i han perdut legitimitat, cosa que ha fet créixer, elecció rere elecció, moviments euroescèptics com a resposta d'aquest malestar. Aquests moviments són formacions principalment d'extrema dreta i podrien ser el principal grup europeu a les eleccions del maig.

Encara que sembla molt improbable que qualsevol altre estat surti de la Unió Europea, la veritat és que, electoralment, les mostres de malestar porten a un escenari cada vegada més pròxim a una crisi sistèmica.

Les últimes projeccions estimen que caldria aplegar els partits que han representat l'actual model polític i econòmic per assegurar una majoria al parlament. És a dir, socialistes, populars i liberals. El nombre de vots d'aquestes tres formacions s'estima en un només 51,6%, una baixada considerable si tenim en ment que van assolir el 61% dels vots el 2014 i el 72% el 2009.

Ara fa cinc anys, els dos grans grups, socialdemòcrates i populars, ja van pactar la investidura. La necessitat d'aquesta nova aliança només fa que consolidar un bloc polític i institucional de dos antics rivals. No fa gaire temps semblava que populars i socialistes tenien polítiques totalment contraposades.

Els grups situats més a l'esquerra dels socialistes (S&D), l'Esquerra Unitària Europea-Esquerra Verda Nòrdica (GUE-NGL) i Els Verds-Aliança Lliure Europea (G-EFA), mantenen un suport força similar al d'ara fa cinc anys, del 14% d'escons entre tots dos grups a un 15% dels diputats aquest 2019.

Ara, sí que trobem un augment de vots a l'extrema dreta, principalment a l'Europa de les Nacions i les Llibertats, de la qual formen part el Rassemblement National de Marine Le Pen (abans Front National) i la Lliga Nord de Matteo Salvini. Tot i això, el suport vers als altres grups de dretes també va a l'alça.

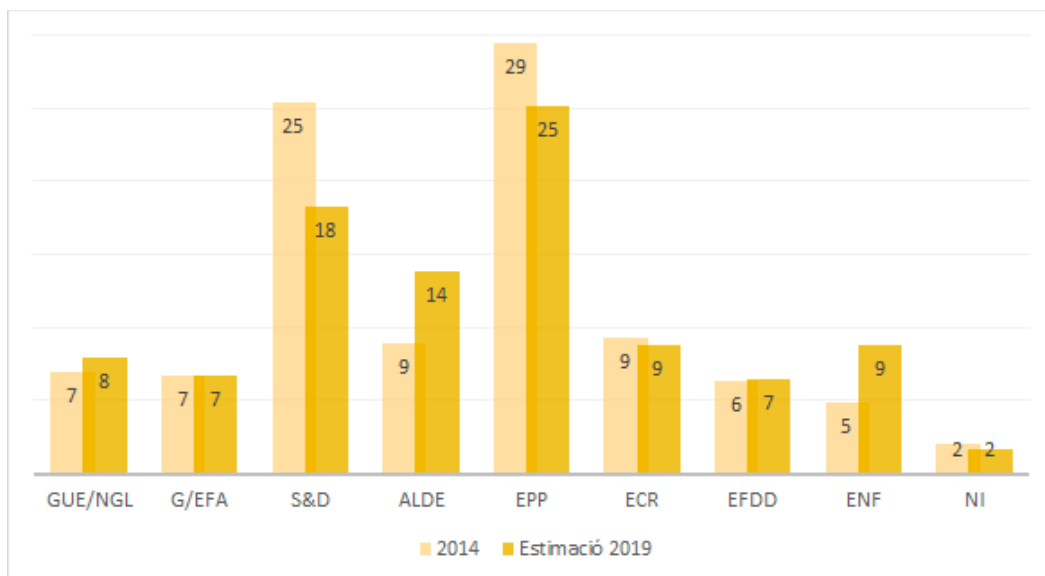
Una nova aliança de l'extrema dreta

A la dreta dels populars hi ha actualment tres formacions, però podrien convertir-se en un de sol després de les eleccions del 26 de maig. El primer és l'Europa de les Nacions i les Llibertats, mencionat abans. És el més escorat a l'extrema dreta i també inclou el Partit per la Llibertat (Països Baixos) o el Partit Liberal (Àustria). Tots aquests partits podrien arribar a ser primera força en els seus països respectius.

El segon era liderat per Nigel Farage, el dirigent de l'UKIP, que no va voler formar

Els dirigents de l'extrema dreta europea, a Coblenza. E.P.

Percentatge d'escons de 2014 i projecció d'Europe Elects per al 2019. vw

part del grup de Le Pen perquè la trobava massa extremista. La veritat és que una gran part d'aquest grup (17 diputats de 41) van ser elegits per l'UKIP i ja no podran repetir la legislatura perquè el Regne Unit abandonarà la Unió Europea. A més d'aquest partit, hi són presents el Moviment Cinc Estels i Alternativa per a Alemanya, que ha deixat clar que voldria que tots dos grups s'unissin. Sense Farage, el valedor principal del grup i màxim responsable perquè no s'unís amb Le Pen, sembla més que probable que a la següent legislatura s'uniran.

Per últim, hi ha els Conservadors i Reformistes Europeus. D'ideologia conservadora i euroescèptics, són molt diversos. Hi ha la Nova Aliança Flamenca, el Partit Conservador britànic, que històricament havia estat la força majoritària, i també forces estricament d'extrema dreta, com el Partit Popular Danès i el Partit dels Finlandesos. Amb la partida dels conservadors britànics arran del Brexit, la gran formació serà el partit Llei i Justícia de Polònia, la segona

força actualment, amb un total de quinze eurodiputats. El següent partit seria l'alemany Reformadors Liberal-Conservadors (una escissió moderada d'Alternativa per Alemanya), de només cinc escons, que, a més, molt segurament no es presentarà al maig.

La 'Primavera Europea' de l'extrema dreta

El 10 de gener el ministre de l'interior italià i dirigent de la Lliga Nord, Matteo Salvini, es va reunir amb Jarosław Kaczyński, cap del partit Llei i Justícia. L'objectiu: formar un front comú per a després de les eleccions europees, segons ells mateixos, en defensa dels 'valors europeus': la seguretat, el desenvolupament, la família i les arrels cristianes.

La suma de tots tres grups a la dreta del Partit Popular Europeu conformaria segons les projeccions 170 escons i un 24% dels vots. Els populars, el principal grup a les enquestes, 177 i només un 21% dels vots.

Però el front de l'extrema dreta encara és més ampli, i Le Pen, Salvini i la resta de so-

cis tenen un principi d'acord amb Viktor Orbán. Malgrat formar part del Partit Popular Europeu, el seu partit Fidesz s'integraria al nou grup ultradretà.

Tenint present que té actualment dotze eurodiputats, si es consolida el pacte amb hongaresos i polonesos, molt probablement l'aliança d'extrema dreta seria la primera força del Parlament Europeu. A més, molt probablement els partits d'aquest grup serien primera força a Hongria, Polònia i Itàlia. És possible que també passi a França, Àustria i els Països Baixos.

Salvini posa l'accent en el fet que aquests estats tenen dret d'aprovar lleis 'en interès dels seus ciutadans sense que Brussel·les s'hi interposi'. Al seu torn, socialistes i populars passarien d'aplegar un 54% dels escons a un 43% i els caldria el suport dels liberals per a mantenir el poder de les institucions europees.

D'entrada, el perill era que un partit d'extrema dreta fos primera força en un estat, com ja va passar fa cinc anys a França. El següent era

que aconseguissin un govern, com ha passat recentment a Itàlia. Ara hi ha la possibilitat que siguin primera força a Europa, encara que sense majoria per a governar.

La tendència sembla clara, amb un sistema actualment en crisi i uns ciutadans que no estan satisfets ni amb les polítiques ni amb la democràcia europees. Sense una redefinició total i absoluta dels mecanismes de legitimitat i de l'ús del poder de les institucions europees i dels estats, sembla imparabile el creixement de l'extrema dreta. I més si pensem en l'estancament dels partits situats més a l'esquerra dels socialistes.

Cal afegir que molt sovint els canvis no es produeixen de manera gradual, sinó que hi ha un efecte bola de neu. Per tant, pot ser que, quan gran part dels qui mantenen la situació –degradant contínuament el sistema en matèries tan diverses com la crisi dels refugiats, la gestió de l'estat de benestar o la defensa dels drets fonamentals i la democràcia– hi vulguin reaccionar, potser ja serà massa tard. ■

Gastronomia La Garinada de Palafrugell

Festes La festa de la Calçotada de Valls

Cultura popular Foguerons de la Pobla a Gràcia

VilaWeb { Paper > 26-27/1/2019

**D.E.S.
C.O.N.N.E.C.T.A.**

ARTS ESCÈNIQUES
GASTRONOMIA / LLIBRES / MÚSICA
CULTURA POPULAR
CINEMA / ARTS VISUALS / MUSEUS
FIRES I MERCATS

Presenta dues exposicions que volen
contextualitzar el naixement del museu

L'IVAM 30 ANYS: QUÈ PASSAVA AL MÓN EL 1989?

Mural Tots Junts Podem Aturar la Sida, de Keith Haring, Barcelona, 1989.

FERRAN PUJOL ROCA. ARXIU FOTOGRÀFIC DE BARCELONA

L'IVAM INAUGURA LES CELEBRACIONS DEL 30È ANIVERSARI EXPLICANT QUÈ PASSAVA AL MÓN EL 1989

Exposicions Presenta dues exposicions que volen contextualitzar el naixement del museu

REDACCIÓ

Durant tot aquest any l'Institut Valencià d'Art Modern s'abocarà a la celebració del 30è aniversari i ja ha presentat les dues primeres exposicions: '1989. La fi del segle XX' i 'Cas d'estudi: 1989. IVAM'. Tenen per objectiu contextualitzar el naixement del museu, el 18 de febrer de 1989. La primera mostra se centra a explicar què passava al món l'any 1989, amb diverses obres d'art produïdes aquell any, vinculades a alguns dels esdeveniments més importants que van succeir. I la segona tracta sobre el procés de formació de l'IVAM, basada en

una recerca del Centre d'Investigacions Col·laboratives.

1989: quan es va acabar el segle XX i va néixer l'IVAM

L'exposició '1989. La fi del segle XX' aplega gairebé dues-centes obres creades l'any 1989 de més de setanta artistes. N'hi ha de tot el món. S'hi destaquen Sophie Calle, Martin Kippenberger, William Kentridge, Mona Hatoum, Juan Uslé, Guerrilla Girls, Susana Solano, Nan Goldin, Thomas Ruff, Richard Prince, Keith Haring i Rogelio López Cuenca. La mostra no s'organitza en seccions, sinó partint de relacions i analogies i al·ludint a alguns dels fets fonamentals que van canviar el món el 1989.

Something More, 1989, Tracey Moffatt. FUNDACIÓ HELGA D'ALVEAR

La idea del temps és molt present en l'exposició, amb els rellotges d'Artschwager i Allighiero & Boetti i amb unes natures mortes particulars, com ara la bola de roses de James Lee Byars. Inclou imatges de mort com ara *Les Tombes* de Sophie Calle i els penjats de les escultures de Pepe Espaliú i Martin Kippenberger. L'estratègia de la mascarada i el qüestionament de les identitats apareix en les obres de Jo Spence, Tseng Kwo Chi i Tracey Moffatt. També hi són fonamentals els relats de vida, com passa en els dibuixos de Vittorio Scarpati, que parlen sobre la seva experiència com a malalt de sida, o la sèrie que Nan Goldin dedica a la seva parella, l'actriu Cookie Mueller.

El catàleg de l'exposició explica que l'1989 ha estat considerat com l'any en què va acabar una època, la Guerra Freda. Una fi que es va reflectir en la imatge de la caiguda del mur de Berlín. El 1989 també es va celebrar el bicentenari de la Revolució Francesa, però, després de l'ensulsiada de la Unió Soviètica, ha estat considerat com l'any en què van fracassar les revolucions. També va ser l'any en què una onada de conservadorisme va inundar els Estats Units i Europa, hi hagué casos de censura artística molt importants i un seguit d'accions per a fer visible la pandèmia de la sida. Encara que potser, com tot final, el 1989 va significar un principi, va començar el camí cap a tot això que passa avui.

L'IVAM s'explica sobre si mateix

L'any 1989 va ser també l'any en què es va inaugurar l'IVAM. L'exposició '1989. IVAM', dins la línia d'exposicions 'Cas d'estudi', ha partit de la col·lecció pròpia del museu i de la documentació que conserva. Aquesta exposició vol mostrar com va néixer l'IVAM i aprofundir elements clau de la seva identitat, com ara la seva col·lecció, definida al començament per un projecte profundament historicista, la manera com el museu es comunicava amb la premsa i el seu entorn, l'edifici que l'acull.

'Cas d'estudi. 1989. IVAM' ha estat pensada també com un punt de trobada en què, a partir de l'abril, es faran converses i visites que aprofundiran alguns dels aspectes que s'assenyalen en l'exposició.

Ja fa anys que Palafrugell organitza cada hivern la Garoinada, unes jornades gastronòmiques dedicades a aquesta menja. AP

LA GAROINADA: PALAFRUGELL DIFON LES PROPIETATS GASTRONÒMIQUES DE L'ERIÇÓ DE MAR AMB UNES JORNADES

Jornades Deu restaurant de la vila ofereixen menús degustació amb productes locals i de temporada

REDACCIÓ

De mitjan de gener a final de març, la garoina arriba al punt òptim de consum. Conegut també com a garota o eriçó de mar, aquest animal marí de la família dels equinoderms no és gaire apreciat en altres zones de la costa, però es consumeix molt a les comarques nord-orientals i a l'Alguer. Per això ja fa anys que Palafrugell organitza cada hivern la Garoinada, unes jornades gastronòmiques dedica-

des a aquesta menja que duren fins al 31 de març.

Hi participen una desena de restaurants repartits entre Palafrugell, Llafranc i Calella de Palafrugell. Cadascú ofereix un menú especial protagonitzat per les garoines, que habitualment es mengen crues com a aperitiu. Acabades de recollir, es parteixen per la meitat i és quan s'aprecia millor el marcat gust de mar de la seva carn. Però també es poden menjar d'altres maneres: gratinades, estofades amb patates, acompanyant pastes i arrossos, etc.

La resta del menú pot variar lleugerament d'un restaurant a un altre, però tots ofereixen un segon plat amb carxofes com a base i unes postres protagonitzades per la poma. Són dos productes locals i de temporada, perquè un altre dels objectius de les jornades, més enllà de difondre les propietats gastronòmiques de la garoina, és potenciar aquestes menges. Per això els menús també van maridats amb vins del celler Espelt, que pertany a la denominació d'origen Empordà.

El guanyador de l'any passat va engolir més de cinc quilos de calçots. AV

LA FESTA DE LA CALÇOTADA DE VALLS, EL TRET DE SORTIDA DE LA TEMPORADA DEL CALÇOT

Festes El programa de la festa inclou una colla de concursos, però el més espectacular és el de menjar calçots

REDACCIÓ

Tot i que del mes de novembre ençà ja es poden menjar calçots, és entre el gener i el febrer quan se n'intensifica el consum. Per això, al cor de la temporada, diumenge es fa a Valls la Festa de la Calçotada. Aquesta jornada a la capital del calçot va destinada a difondre les propietats gastronòmiques i les tradicions entorn d'aquesta menja. Durant tot el dia se succeeixen demostracions per a aprendre com coure calçots a l'estil tradicional, degustacions i mostres de cultura

popular, com ara cercaviles de danses i d'imatgeria festiva.

En el programa de la festa hi ha diversos concursos –de cultivadors de calçots, d'elaborar salsa...– però el més popular, per l'espectacularitat, és el de menjar calçots, en què participa gent de tot arreu. El guanyador de l'any passat va engolir més de cinc quilos de calçots, amb més de 300 unitats ben sucades en salsa.

Per a qui vulgui tastar calçots amb calma i moderació, a la plaça de la Zeta s'hi fa una degustació popular. És un menú format per calçots, salsa i una llesca de pa per a acompanyar. Tot plegat regat amb vi de la zona i, per postres, una taronja.

Amb aquesta festa s'estrena la temporada del calçot, que es pot menjar fins al mes d'abril. Aquests dies diversos restaurants del poble i de tota la comarca ofereixen menús especials de la calçotada. Perquè una calçotada completa, tal com mana la tradició, és formada per moltes més menges, a part dels calçots i la salsa: se solen aprofitar les brases per a coure-hi carn, llonganissa i carxofes. A més perquè la calçotada sigui ben autèntica, la dita diu que s'ha de fer a Valls o al voltant: 'Ha de tenir com a teló de fons la serralada de Miramar; com a escenari, una masia vallenc, i, com a platea, la ciutat de Valls amb el seu campanar alterós.'

CAP DE SETMANA DE **CARXOFES** A **BENICARLÓ**

Festes Unes jornades gastronòmiques, una carxofada popular i una fira de productes de proximitat, plats forts de la Festa de la Carxofa

Al vespre es farà un dels actes més concorreguts de la festa: la gran torrada de carxofes.

AB

REDACCIÓ

Entre totes les varietats de carxofa que hi ha al país, la de Benicarló és una de les més preuades. Per això en aquesta població del Baix Maestrat hi dediquen la Festa de la Carxofa, que abasta gairebé tota la temporada: del gener al març. Entre els actes, s'hi destaquen tot d'activitats gastronòmiques per a potenciar tots els vessants que ofereix aquesta hortalissa: pintxos amb carxofa, tallers de cuina, unes jornades en què participen tot de restaurants de la ciutat, excursions als camps de conreu, col·loquis sobre les propietats que té...

Aquest cap de setmana es fan alguns dels actes centrals de la festa. N'és un la fira de productes gastronòmics de proximitat que es farà dissabte; a més de carxofes, s'hi podran comprar i tastar més menjars de la terra. I al vespre es farà un dels actes més concorreguts de la festa: la gran torrada de carxofes. Ben amanides amb un raig d'oli, es couran a la graella centenars de carxofes autòctones. Tot seguit, la festa es clourà amb un ball.

Diumenge, els restaurants que participen en les jornades gastronòmiques presentaran a la plaça de la Constitució les creacions més innovadores en la Demostració Gastronòmica de la Carxofa de Benicarló. Serà un acte obert a tothom i

s'hi podran degustar tot de plats que tenen la carxofa d'element principal. La programació es completa amb tallers de dansa, concerts de música folk, esdeveniments esportius i activitats per a la mainada.

D'ençà del 1998, les carxofes de Benicarló tenen Denominació d'Origen Protegida, un reconeixement a un cultiu que hom creu que es va començar a conrear al segle XIII, però que no es va començar a produir a gran escala fins ara fa setanta anys. Benicarló no és pas l'única població que celebra una festa gastronòmica dedicada a la carxofa; s'hi afegeixen també, per exemple, Cambrils i el Prat del Llobregat, que durant el mes de març i abril fan fires dedicades a promoure'n el consum.

TRAÇA FINAL DEL CICLE DE SANT ANTONI: GRÀCIA FA ELS FOGUERONS DE LA POBLA

Tradicions Enguany s'encendran una dotzena de fogueres als carrers i les places del barri barceloní

REDACCIÓ

Ja fa vint-i-set anys que el darrer cap de setmana de gener els carrers i les places de l'antiga Vila de Gràcia s'omplen de foguerons. S'hi fa la festa dels foguerons de Sant Antoni de la Poble, una tradició importada de Mallorca que ha calat profundament en el calendari festiu gracienc. De fet, els foguerons estan tan consolidats que s'han acabat convertint en la festa major d'hivern oficiosa de Gràcia. L'acte central de la festa es fa dissabte al vespre, però la celebració dura tres dies i comprèn molts altres actes per acostar-se a la cultura popular i les tradicions mallorquines.

Un dels més destacats serà un taller per aprendre a ballar ball de bot, la dansa tradicional de Mallorca. Es farà divendres al vespre al Centre Artesà Tradicionari i anirà a càrrec del grup de música i dansa de Felanitx S'Estol des Gericó. Tot seguit, el mateix grup farà un concert on es podran posar en pràctica els coneixements apresos.

Dissabte serà el dia gran dels foguerons. L'activitat començarà al matí amb concerts de música folk a tots els mercats del districte de Gràcia i una sessió de teresetes –els titelles tradicionals mallorquins– a la Casa de la Festa de la Violeta. A la tarda, les colles de cultura popular de Gràcia faran la cercavila i els balls al costat de les colles vingudes expressament des de la Poble. Per la part gracienc hi haurà dracs i bèsties de foc, els gegants, els castellers, els bastoners...

Hi haurà una dotzena de foguerons, repartits per carrers i places. ICUB

I pel que fa a les colles de la Poble, els diables, acompanyats de la figura de Sant Antoni, i diversos grups de xeremiers i tamborers.

En acabat, començarà la revetlla, amb l'encesa dels foguerons. Enguany, n'hi haurà una dotzena, repartits per carrers i places: a les places del Diamant, de la Virreina i del Nord i als carrers de Verdi, Joan Banques, Llibertat, Tordera, Fraternitat (a la part de dalt i a la de baix), Puigmartí, Berga i la placeta de Sant Miquel. Al voltant de cadascun, s'hi farà una revetlla amb carn a la brasa, música i cant. Destaquen el fogueró de la plaça del Diamant, on es farà la festa de la Ximbomba, i el de la plaça de la Virreina,

on hi ha un escenari amb concerts de música folk.

Una mostra que aplega dimonis de tot el món

Mentre durin els foguerons, es podrà veure l'exposició 'Un món de mil dimonis', que versa sobre la visió que tenen cultures d'arreu de la figura del dimoni. És una mostra produïda per la Fundació Pare Ginard repartida en tres equipaments de la vila de Gràcia: el Centre Artesà Tradicionari, la Violeta i l'Orfeó Gracienc. Per mitjà de fotografies, mapes i il·lustracions, explica com són els diables en indrets tan dispars com ara Itàlia, Bulgària, Eslovènia i el Japó.

L'irreverent i controvertit director Lars von Trier irromp als cinemes amb la seva darrera cinta. IMDB

EL CONTROVERTIT **LARS VON TRIER** IRROMP ALS CINEMES AMB 'LA CASA DE JACK'

L'irreverent i controvertit director Lars von Trier irromp als cinemes amb la seva darrera cinta *La casa de Jack*. L'actor Matt Dillon es posa en la pell del protagonista, un assassí que sembla voler convertir les seves accions en una obra d'art i introduir-hi un discurs intel·lectual. Bruno Ganz, Uma Thurman i Ed Speleers formen part del repartiment d'aquesta producció danesa que no ha estat exempta de polèmica: durant la projecció al Festival de Cinema de Canes, part del públic va sortir de la sala a mig film. Però no va succeir el mateix en la seva projecció al Festival de Cinema de Sitges, que va aixecar alguns aplaudiments entre el públic. Aquest cap de setmana s'estrena també *The old man & the gun*, protagonitzada per Robert Redford, qui va dir aquest seria el seu darrer film com a actor. I en català, s'estrena la comèdia italiana *Beneïda disbauxa* i el film d'animació *El vent entre les canyes*.

The House That Jack Built

La casa de Jack

Direcció: Lars von Trier. Intèrprets: Uma Thurman, Siobhan Fallon Hogan, Sofie Gråbøl; Matt Dillon, Bruno Ganz, Jeremy Davies. Gènere: Terror.

Estats Units, dècada de 1960. Jack és un assassí en sèrie que entén cada un dels seus crims com una obra d'art. Obsessionat, va matant amb l'objectiu d'aconseguir la seva obra mestra. Per això, malgrat els progressius avanços de la policia per atrapar-lo, Jack cada vegada s'arrisca més i més.

The Old Man And The Gun

Direcció: David Lowery. Intèrprets: Sissy Spacek, Tika Sumpter, Carly Tamborski; John David Washington, Robert Redford, Casey Affleck. Gènere: Comèdia.

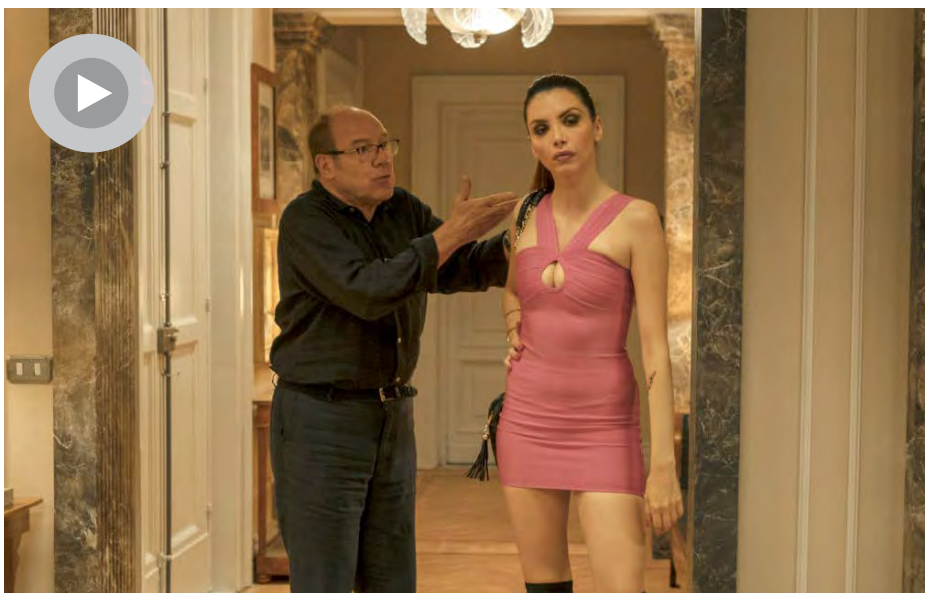
Forrest Tucker és un lladre de bancs que va aconseguir escapar-se de la presó 18 vegades. Ara, quan porta una vida allunyada de la delinqüència, acaba de fer 70 anys i està enamorat, decideix que no pot marxar del món sense abans haver fet un últim cop.

Beneïda disbauxa Benedetta follia

Direcció: Carlo Verdone. Intèrprets: Ilenia Pastorelli, Maria Pia Calzone, Lucrezia Lante della Rovere; Carlo Verdone, Massimo Cimaglia, Piero Concilietti. Gènere: Comèdia.

Guglielmo és el propietari d'una botiga d'articles religiosos que és abandonat per la seva dona el dia que celebren 25 anys de casats. Enfonsat, haurà de trobar una nova dependenta pel seu negoci i la primera candidata serà Luna, una noia que provocarà un tomb de 180° a la seva vida.

El vent entre les canyes Le vent dans les roseaux

Direcció: N. Liguori i A. Demuynck. Gènere: Animació.

Un rei prohibeix la música en tot el seu regne, però l'Eliette, una nena petita, s'hi resisteix i construeix una flauta en secret.

Aquest llibre que sou a punt de llegir és una porta d'entrada perfecta per entendre l'estratègia i caràcter del periodisme mitchellià

Bernat Dedéu

'EL SECRET D'EN JOE GOULD' DE JOSEPH MITCHELL

Edicions de 1984 ha començat l'any publicant aquesta obra de literatura periodística, traduïda per Griselda García i pròleg de Bernat Dedéu

REDACCIÓ

Joseph Mitchell va ser un destacat periodista de la revista *The New Yorker*. Des de les seves planes es va convertir en un dels principals escriptors americans del segle XX. Havia nascut en una àrea rural de Carolina del Nord i el 1929 va arribar a Nova York, on va començar la tasca periodística retratant els estralls del crac borsari i la depressió econòmica posterior. Ara Edicions de 1984 n'ha publicat el llibre *El secret d'en Joe Gould*, traduït per Griselda García i amb pròleg de Bernat Dedéu.

I qui era Joe Gould, que va merèixer l'atenció de Mitchell? L'escriptor el defineix així: 'En Joe Gould és un home net rialler i demacrat a qui, des de fa un quart de segle, es considera una celebritat en cafeteries, tavernes, bars i locals de mala mort de Greenwich Village. De vegades presumeix amb certa ironia de ser l'últim bohemí. "Tots els altres s'han perdut pel camí", diu. "Alguns ja són a l'altre barri, d'altres al manicomi i d'altres al sector de la

publicitat." No és que en Gould visqui sense preocupacions; pateix el turment constant del que anomena "les Tres Xacres": manca de casa, fam i ressaques. Dorm en bancs d'estacions de metro, a terra en estudis d'amics i en albergs de mala mort del Bowery. De tant en tant camina amb pas feixuc fins a Harlem per anar a un d'aquells establiments coneguts com a "Extensions del Cel" que porten els seguidors del pare Divine, l'evangelista negre, on l'allotgen una nit per quinze centaus. Fa un metre seixanta i poques vegades passa dels quaranta-cinc quilos. No fa gaire li va explicar a un amic seu que no havia fet un àpat com cal des del juny del 1936, quan va anar a Cambridge per assistir a un banquet dels graduats de Harvard del 1911, promoció de la qual és membre. "En matèria de privacions", diu, "sóc la màxima autoritat dels Estats Units".'

El llibre conté dos relats, que són dues visions del mateix home, Joe Gould. Joseph Mitchell les va publicar totes dues a *The New Yorker*. La primera, el 1942, titulada *El professor gavina*. La segona, el 1964, *El secret d'en Joe Gould*.

Llegiu un fragment del llibre.

Escriu Bernat Dedéu en el pròleg: 'Aquest llibre que sou a punt de llegir és una porta d'entrada perfecta per entendre l'estratègia i caràcter del periodisme mitchellià. Perquè *El secret d'en Joe Gould* és molt més que la història d'un personatge estrafolari, amb un passat acadèmic excel·lent a Harvard, que vagava per hotels de mala mort i bars del Bowery vantant-se d'haver escrit una obra mestra del saber universal, la *Història oral del nostre temps*, un manuscrit de més de nou milions de paraules que havia de revolucionar la literatura planetària i que multiplicava dotze vegades l'extensió de la Bíblia.

De fet, el primer que sobta d'aquest llibre és el respecte clínic amb què Mitchell tracta en Gould, allunyant-lo de la condició de *freak* fins i tot quan, viatjant al segon dels relats, el periodista s'adona gradualment que la majoria dels pensaments abans narrats responen a la imaginació o fins i tot al deliri. Així i tot, els dos relats constitueixen un viatge identificatiu que progressa al llarg del llibre.'

CIGRONS AMB CAPIPOTA

Un guisat que pots fer d'un dia per l'altre i encara hi guanya

Ingredients

(per a 4 persones)

- 1 kg de capipota bullit
- 600 g de cigrons per coure o 1 kg de cigrons bullits
- 1 tros de pernil d'uns 150 g
- 100 g de xoriç (si agrada)
- 1 ceba grossa
- 3 grans d'all
- julivert
- 3 tomàquets grossos per ratllat
- 1 gotet de vi blanc
- oli, sal, pebre negre, pebre vermell, una fulla petita de llorer

Per fer la picada:

- 80 g d'ametlles i avellanes barrejades (dotze de cada)
- 2 galetes Maria

NEUS CUSCÓ

Posem els cigrons en remull durant dotze hores amb una mica de sal, abans de coure.

Després, fem bullir els cigrons un parell d'hores a foc mitjà, mirant que no deixin de bullir en cap moment.

En una cassola de ferro colat o de fang, amb un raig d'oli, sofregim els alls a trossos amb la ceba tallada fina. Quan la ceba sigui transparent, afegim el pernil tallat a trossos petits i el xoriç, també a trossos. Hi tirem el vi, i tot seguit els tomàquets ratllats i una fulla petita de llorer.

Mentrestant, rentem la careta i la tallem a trossos petits i l'afegim al guisat.

Un cop cuit, escorrem els cigrons (desa-rem una mica de suc) i els posem a la cassola.

Preparem la picada: en un morter posem un gra d'all, les avellanes, les ametlles, les galetes i una mica de julivert. Ho piquem tot i ho desfem amb una mica de suc dels cigrons. Tirem la picada al guisat. Ho salpebrem i ja ho podem servir.

Ara Repúbliques: primer acte a Galícia de la candidatura europea d'Esquerra

La dimissió del dirigent de Podem a la Comunitat de Madrid agreuja la crisi del partit

La llibreria Espai Mariola Nos de Vinaròs tancarà la porta a final de mes

L'ANC dóna suport a la vaga general convocada per al començament del judici

Aena castiga els vigilants de seguretat que van aturar Albert Rivera en un control a l'aeroport